

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

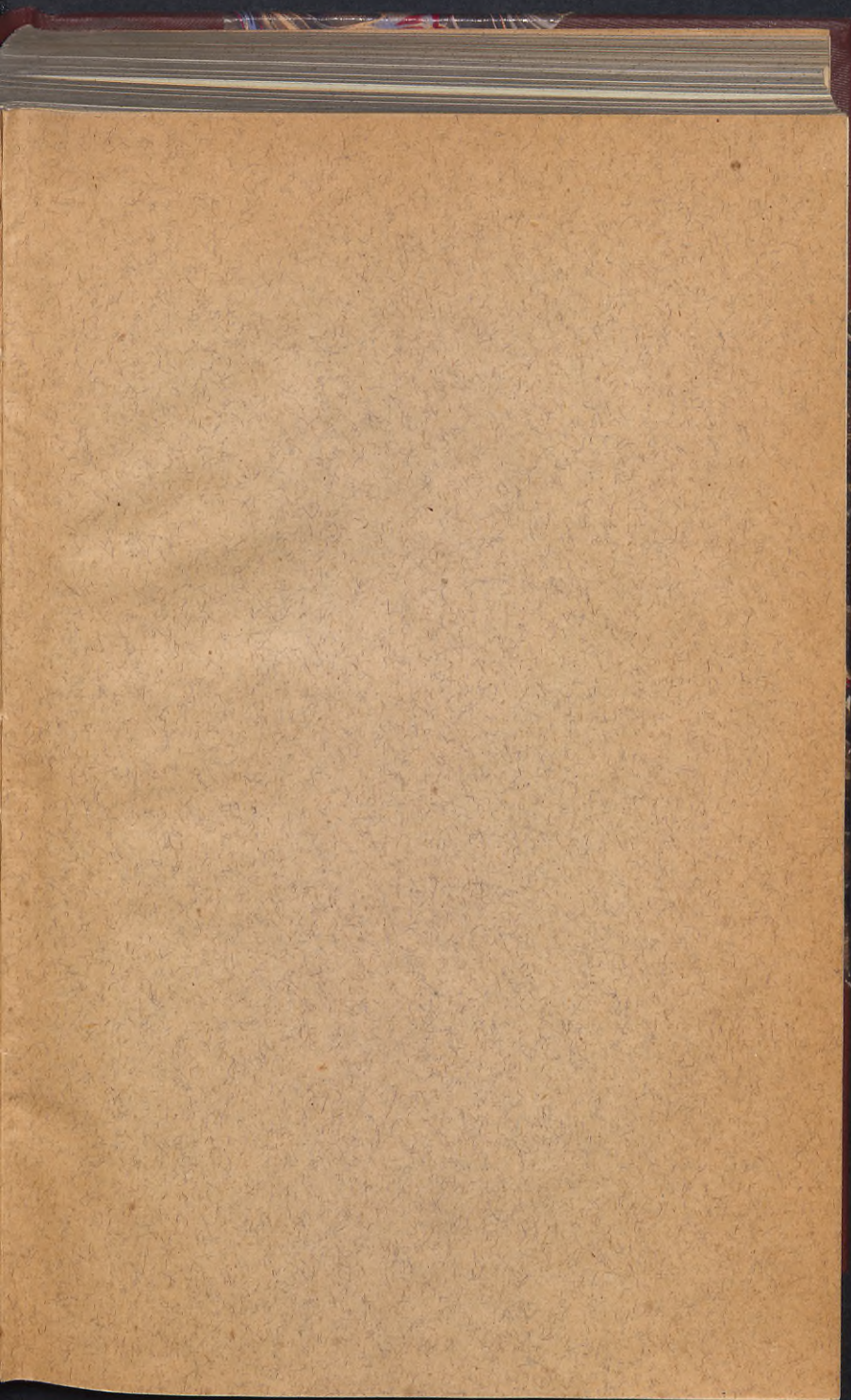

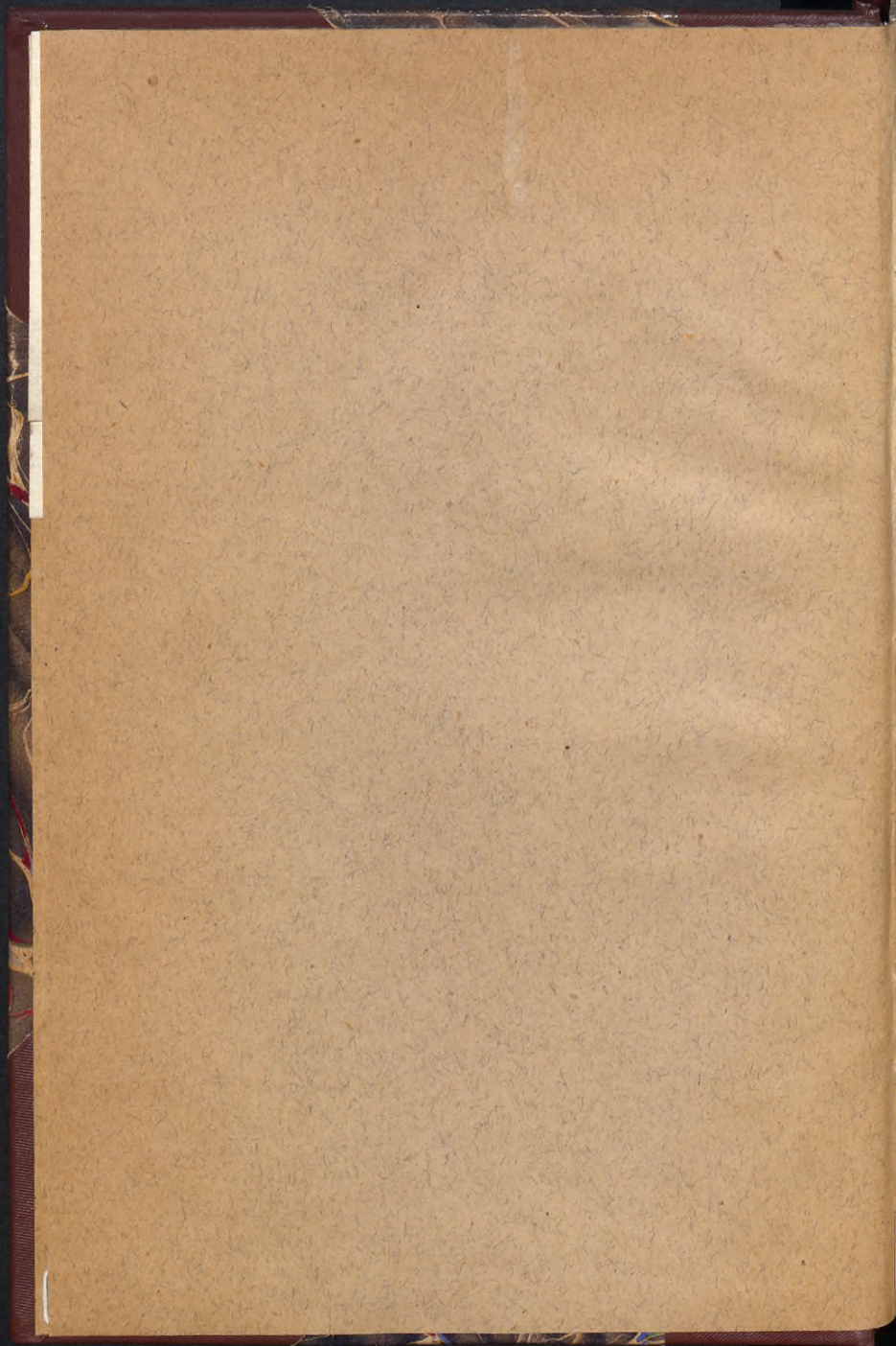

Allmänna Sektionen

Litt.
Sv.

JOHN JOHNSON
BOKBINDARE
GÖTEBORG

NY SAMLING.

*Noveller och skizzer
af
Ernst Sundquist.*

VISBY
GOTLANDS ALLEHANDAS TRYCKERI

DISTRIBUENT: FR. SKOGLUND, STOCKHOLM.

Pl. 29/141

N. 36407.

PROFILER.

NOVELLER OCH SKIZZER.

AF

ERNST LUNDQUIST.

ANDRA SAMLINGEN.

VISBY,
GOTLANDS ALLEHANDAS TRYCKERI.
1886.

PROFILER

NOVEMBER 1877

NEW YORK

ANDERSON & COMPANY

TILL

K. ALFR. MELIN

FRÅN

VÄNNEN E. L.

K. ALFR. MELIN

EN JULNATT.

Det stora Palmerska huset vid Stureplan, som hela qvällen strålat af ljus, började mörkna. Kronor och julgranar släcktes, trossbottnarna, som i flere timmar vibrerat af ystert barntramp, kommo i hvila, den sista långpolskan hade längesedan dött bort, slutligen blef det alldeles tyst i våningarna, och huset låg der som en död grå stenmassa.

Men knappast hade det hunnit bli svart i alla fönster, förr än en liten låga glimmade till en trappa upp, der det hela qvällen förut varit mörkt. Major Palmer, som egde huset och själf bebodde första våningen, hade med sin familj rest till landet på eftermiddagen för att jula hos sina svärföräldrar, och nu var det bara madam Carlsson, som skulle skura våningen, medan herrskapet var borta.

Hon tände en låga i gaskronan och satte sig sedan ner på en stol och funderade litet.

Det var ett åbåke till golf att vara stort. Nåja, hon kände till det sedan gammalt, på

halfannan timme skulle det väl gå. Värst blef det med de tunga möblerna, som jungfrurna annars brukade hjälpa henne flytta, men husan var med herrskapet ner till landet och köksan, som egentligen skulle ha varit med om skurningen, hade ju lofvat att betala henne en krona, om hon ville göra hennes del af arbetet också; hon svängde sig väl nu som bäst på »Solens vänners» julfest och skulle nog ej komma hem förr än på morgonsidan.

Det var då åminstone väl att mattorna lågo på i salongen, sängkammaren och majorns rum, så att hon bara hade salen, barnkammaren och serveringsrummet att skura. Om hon hade möblerna väl ute; de der tunga ekstolarna kunde man då riktigt förlyfta sig på, och hon borde ju helst vara försiktig i sin nuvarande belägenhet — fast, sådant får aldrig den fattige tänka på

Nog var det litet besynnerligt att ligga och skura mol ensam på ett främmande golf själfva julnatten. Men det gick inte för sig på någon annan tid. Majorens ville inte ha sådant stök i sin våning på själfva helgdagarna för grannarnes skull, och tredjedagen på morgonen väntades de hem. Och det var bäst att ha det gjordt, så godt först som sist. För resten hade de ändå inte kunnat fira någon julafton der hemma i qväll, Carlsson hade alltid så brådt julafton med att bära paket

och sådant der, och så skulle han ju vara nere vid half-elfva-tåget. De fingo välskjuta upp sin julafton till i morgon förmiddag; det var inte heller första gången sådant hände.

Men här gick inte an att sitta och lata sig längre. Klockan var redan öfver elfva och det skulle nog ändå dra ut till mellan tu och tre, innan hon fick komma hem till barnen. Hon steg upp och gick ut i köket för att göra förberedelser till sitt nattliga arbete.

En stund derefter kom hon inkånkande i salen med en fylld vattenbalja, och hon stod just och grufvade sig för, huru hon skulle bära sig åt med det väldiga matbordet, då en hisklig duns på ett af fönstren kom henne att haja till. Hon vände sig om — der satt en stor snöklump fastsmetad på rutan. Hvad var det för oförskämdheter? Nog kunde gatpojkarne låta bli att kasta snöboll på fönsterna själfva julnatten. Pang! Ännu en duns. Nej, det här gick för långt. Madam Carlsson rusade i vredesmod fram till fönstret, torkade bort imman och tittade ut. Men aldrig i sitt lif hade hon blifvit så häpen. Det var ju Carlsson som stod der nere vid gaslyktan och höll på att krama ihop en tredje snöboll. Var han på tre qvart, eller — herre Jesus, det måtte väl inte vara något med barnen heller!

Han vinkade och vinkade, han ville visst, att hon skulle komma ner och öppna porten

för honom. Ja, det slog aldrig felt, det var bestämdt något på tok med barnen. Hon rusade på dörren, ryckte till sig portnyckeln och sprang utför trappan så fort hon orkade.

Men just som hon satte nyckeln i portlåset, kom hon att erinra sig, att han kunde ej veta något om barnen, han kom säkert ej hemifrån; och dessutom hade de ju sofvit så godt, då hon gick ifrån dem för en stund sedan.

Hennes röst lät därför ej särdeles vänlig, då hon ropade ut, så snart hon fått upp porten på glänt:

»Hvad i Herrans namn har du här och göra?»

»Kors, trät inte, gumma, på själfva julafton! svarade en munter röst derutifrån. »Jag har burit saker åt en resande uppåt Villastaden, och när jag gick förbi, såg jag att det lyste uppe hos majorns, och som jag visste att du var ensam —»

»Men hvad vill du då?»

»Helsa på dig, kan du väl förstå! Och fira julafton. Jag har allt litet godis i fickorna, må du tro.»

Hon såg på honom — nej, han var icke drucken, och det hände honom för öfrigt nästan aldrig. Han var bara uppspelt. Hon tänkte på de tunga matsalsmöblerna, och så sade hon:

»Ja, så kom då — men skynda dig, jag har inte tid att stå här och ackordera.»

Under vägen uppför trappan meddelade Carlsson sin vresiga äkta hälft, att han hade förtjänat duktigt med pengar på eftermiddagen, han hade sprungit med paket till stadens alla ändar, trappa upp och trappa ner, och det var det roligaste göra han hade på hela året, för då var han så välkommen öfverallt, och menniskorna voro så vänliga och artiga; på ett ställe hade han till och med blifvit bjuden på kaffe med dopp — jaja, det var i en mangelbod på lilla Glasbruksgatan, förstås, hos ett par flickor.

Jag skall mangla dig, jag», svarade madam Carlsson något upptinad, »om du går och håller kurtis med andra —»

»Trät inte, gumma!»

Och med detta sitt favorituttryck gjorde han sin entré i herrskapet Palmers tambur.

»Det var bra du kom, så kan du få hjälpa mig ut möblerna», sade madam Carlsson.

»Det skall gå som en dans, det.»

Han flängde af sig kavajen, och hon visste knappast ordet af, förr än rummet var alldeles tomt så när som på det kolossala antika skåpet, som knappast fyra man kunde rubba ur stället.

»Är det något mer, så säg bara ifrån!» sade Carlsson, som kom in från tamburen, dit han nyss burit ut de sista stolarna.

»Du har glömt det gamla skåpet», sade hans hustru illparigt.

»Det gamla skåpet, var det ja!»

Han slog armarna om madamens knän och bar henne, trots det häftigaste motstånd, ett godt stycke på väg mot dörren.

»Carlsson då, är du alldeles galen! Ha ha ha — släpp mig — släpp mig, säger jag dig — jag hisnar!»

»Jaså, ursäkta, jag tog miste —»

»Usch, hvad du är vådligt stark, Carlsson!» sade madamen i beundrande ton, då hon kommit ner på golvet igen och var sysselsatt med att ta på sig ena toffeln, som hon tappat under sin luftfärd. Nå, hvad var det för godis du talte om? Har du köpt hem något åt barnen?»

»Nej, ungarna få sitt i morgon; det här ska' du och jag leka julafton med — ro hit med två glas och en bricka — silfverbricka skall det vara! Och så något gentilt att lägga opp krimskramset på, för här skall det gå till på herrskapsvis, må du tro!»

Han drog upp en punschbutelj ur den ena fickan på kavajen, som han hängt på dörrvredet, och en stor påse ur den andra.

»Nej men Carlsson då! Du är då rakt ryslig te ösa ut pengar» — —

»Trät inte, gumma! Hur var det, jag tyckte

jag nämde något om en silfverbricka? Skall jag gå efter den själf?»

Han gjorde min af att gå och öppna skåpdörrarna, men hans hustru förekom honom.

»Der fins inga brickor — jag skall gå ut efter en i serveringsrummet. Du är då en tosing, Wille, det har du alltid varit.»

Dermed snodde hon af ut.

»Glöm inte glasena, Charlotte! Och tag den största silfverbrickan du ser!»

Då madamen kom in med det begärda, stod han och såg sig om i rummet med sina spelande ögon. »Guds död! som dom säger på teatern, hvad här ser tomt och fattigt ut! Alldeles som om kissarna hade varit här och hållit utmätning. Nej, då går vi hellre dit in! Der ser visst något snyggare ut.»

Han styrde kurs in i salongen, trots hustruns protester, strök eld på en tändsticka och tände en gaslåga i kronan.

»Nej, sir man på tusan! Här är ju lika vräkigt som på slottet!»

Han såg sig omkring helt förbluffad och tände derefter hastigt alla de andra lågorna, liksom för att se bättre.

»Wille då, du gör oss evigt olyckliga!» hördes Charlottes röst från dörren. »Tänk om nå'n af herrskapets bekanta går förbi och får se att det lyser!»

»Nej, si på Wille Carlsson!» utbrast man-

nen, utan att höra på henne. Han hade fått sigte på sig själf i en stor trymå. »Det var roligt att få se dig, gamla hedersknyffel!»

Han gick fram till spegeln och synade sig i ansigtet riktigt noga, granskade begge sina hvita tandrader, petade på en oxeltand, som var litet skadad, vätte sedan på fingret och slätade dermed till det lockiga håret, som stod ut vid öronen. Han småskrattade belåtet åt sin egen bild — han var verkligen en vacker gosse, röd och vit och med ett par bruna skälmaktiga ögon, och stadsbudsmössan, som nu satt litet på tre quart, klädde honom utmärkt. Nu togs den af honom bakifrån af hustrun, som kommit in.

»Man tar af sig kasjetten, då man är hos bättre folk,» sade hon. »Du hade väl vett att torka dej om fötterna i tamburen, så du inte står här och väter ner fina mattan?»

»Nu skall inte moster vara bråkig», sade han och tog henne om lifvet. Han var tio år yngre än hon, och därför brukade han kalla henne moster, då han ville skämta med henne. »Kom nu, så slå vi oss ner i soffan och ser på album som fint folk egnar och anstår» — dermed drog han henne med sig till den blomliga röda sidensoffan och satte sig der i ett hörn med henne, så att det knakade i ressorterna. Det tjänade till ingenting att hon spjernade emot, hans arm låg som en järnklofve

om lifvet på henne. För öfrigt visste hon sedan gammalt, att allt motstånd var fruktlöst, då han var vid det lynnet, då var det ingen annan råd än att låta honom hållas.

»Seså, släpp mig nu, så skall jag gå ut efter punschen,» sade hon därför, och det hjälpte. Då hon kom in med brickan, satt han midt i soffan med ett af de stora albumen framför sig.

»Du måtte väl vara ren om händerna, Wille?»

»Kommer aldrig i fråga!»

Hon satte ner brickan på divansbordet, plockade upp tårtorna i en glasskål och slog upp punschen.

»Skål, Lotta! Lycka till god jul!»

De tömde glasen i botten, och sedan uppmånade Carlsson sin hustru att ta för sig ur skålen och hålla till godo med hvad huset förmådde. Själf förpassade han en väldig mazarin hel in i munnen, och sedan han väl förmått henne att ta en tårta, lade han ej märke till att hon endast låtsade smaka på den och vid första tillfälle smög den ograverad ner i fickan.

»Kom hit nu och sitt i knä hos gubben din, så skall du få si på tusan!» sade han. »Här fins så mycket öfverklass i unjeformer så granna så — åhnej, sjåpa dig inte nu! Nog orkar jag med dig, fast du är diger —

elfva pund, hva'?' Titt på den, du! Jag tror d'ä' 45:an Anderson, min kamrat!»

»Du pratar, d'ä' ju en kapten, det måtte du väl si.»

»Unjeform som unjeform — den ena kan vara lika bra som den andra. Vi ä' ändå bröder och fria medborgare och lika skattberättigade, hela tutten, som snickarn sa' ve' lill-Jans i höstas. Nej, hör du, det här var en tråkig bok, det är ju bara stadsbud allihopa — ro hit med den der andra röda bibeln med silfverbeslagena på, kanske den är roligare.»

Medan madam Carlsson bytte om album åt honom, försvunno två tårtor i hans vida gap — icke precis spårlöst, ty en hel hop gräddkräm fastnade i mustacherna; det såg ut som om han ätit filbunke.

Hustrun återtog sin plats på hans knä, lade armen om hans hals, för att hålla sig fast, och så börjades granskningen af det nya albumet, som innehöll porträtt af artister och andra celebriteter och tycktes intressera Carlsson vida mer än det förra.

»Si der ha vi fru Östberg i Boccaxio!» utbrast han och pekade på ett af porträtten.

»Nej, gå du hem och lägg dig, Carlsson — nu är du då alldeles befängd! Ser du inte att det är Ödman i Trollflöjten!»

»Nej, det är fru Östberg, säger jag! Tror

du inte jag kan känna skilnad på karl och kvinna? Jag har sett Boccaxio sju gånger, så den kan då ingen kugga mig på.»

»Nej, nu blir jag riktigt arg på dig, Carlsson!» sade madamen och reste sig. »Nej, jag vill inte sitta hos dig längre — klockan har slagit tolf och jag har annat att göra än att sitta här och prata strunt med dig.»

Dermed gick hon ut i salen, och Carlsson hörde huru hon började plaska med vatten och borsta panelningarna.

Han fortsatte med att se i albumen; ibland skrattade han för sig själf åt någon löjlig figur, ibland fördjupade han sig, utan någon särskild anledning, i beskådandet af någon detalj, som väckt hans uppmärksamhet. Slutligen lade han bort albumet, sträckte sig i soffan, gäspade, tog den sista tårtan, åt upp den och började derefter gå omkring i rummet och inspektera. Då och då ropade han något ut till hustrun, men fick just inga särdeles uppmuntrande svar, vanligen endast en uppmaning att »hålla fingrarna på sig» eller »se men inte röra.»

Han plockade igenom alla korten i en visitkortskorg och stafvade på namnen, förvånade sig sedan öfver en varghud med hufvud och ögon och allt, som låg utbredd framför en puff och visade tänderna åt honom, fingrade på ateniennens småsaker, tog en stor snäcka och

höll den för örat, så att det lät som den värsta nordanstorm.

»Hujamej, det var kusligt, det tror jag vi få lof att ta oss en styrkare på!»

Han gick fram till divansbordet och tömde ett glas punsch.

Sedan slog han sig ner i en emma och mediterade. En lång, lång stund förgick — — plötsligt ryckte han till och såg sig yrvaken omkring. Hade han sofvit? Det var alldeles tyst der ute i salen. Han reste sig upp och gick dit ut. Rummet var tomt. Endast ett stycke af golvet vid ena väggen var skuradt. Klockan visade på tre qvart i ett. Hvar kunde Lotta vara? Ett besynnerligt läte, som kom inifrån sängkammaren, hvars dörr stod öppen, väckte emellertid en skadeglad munterhet hos honom. Han tog den brinnande gaslampan, som stod på golvet och smög sig in i sängkammaren.

Der halfåg Charlotte med gapande mun på en schäslong med händerna slapt nedhängande och begge benen utsträckta och sofsom ett godt barn. Skurborsten låg bredvid henne på golvet. Hon hade tydligen satt sig der inne för att hvila sig litet och så hade hon somnat.

Han lyfte upp lampan och betraktade henne vid dess sken. Hon såg så gammal och utsliten ut, der hon låg. Ansigtet var gråblekt och infallet och hon hade stora mörka

ringar under ögonen. Hon såg dubbelt så mager ut, därför att kroppen var så oformlig. Klädningslifvet hade hon knäpt upp, så att det endast höll ihop med en knapp i halsen.

Carlsson hade egentligen gått in för att spela sin sofvande äkta hälft något spratt, men han visste ej hur det var fatt — han kom sig icke för. Han gick ut efter sin kavaj och bredde den öfver henne, ty det var kallt der inne. Sedan stod han och såg på henne en stund och sade slutligen i smeksam ton:

»Stackars gamla moster!»

Hon kunde så väl behöfva sofva. Halfva föregående natten och hela dagen hade hon hållit på att tvätta och skura der hemma till helgen, och så ovig och tung som hon nu var, kunde ingen undra på att hon var trött. Men skurningen då — hur skulle det gå med den?

Då klockan slog fyra ute i salen, spratt madam Carlsson upp ur sin sömn. Hon gned sig i ögonen och mornade sig, ehuru långsamt. Kors, hon hade ju rakt sofvit! Det var den der välsignade punschen, som Carlsson bjöd henne på. Hvad kunde klockan vara? Hon hade väl intet sofvit länge? Till svar på denna ängsliga tysta fråga kommo nu fyra långsamma slag från tornet i Ladugårdslandet. Fyra! Kors i Herrans namn, då hade hon ju sofvit bort hela natten, och alla golfven voro oskurade!

Hon rusade upp och ut i salen. Men hvad ville det säga? Golfvet var ju skuradt! Hvad var det för trolleri? Inte kunde väl Lovisa vara hemkommen? — Hör, det låg någon och skurade ute i serveringsrummet — jo minsann, då hade hon allt kommit hem från Solens vänner ändå — så förargligt! Och Carlsson, som hade gått sin väg utan att väcka henne! Det var skamligt gjordt af honom, och det skulle han minsann få sina fiskar varma för, då hon kom hem. Nu gick hon ju miste om kronan, och till på köpet var väl Lovisa både gul och grön af förargelse.

Hon klef in så försigtigt hon kunde öfver det våta golfvet och gick ut i serveringsrummet. Men åh, så förvånad hon blef! Hon slog sig på knäna och kunde inte tro sina ögon. Det var en karl, som låg och skurade der allt hvad tygen höllo, en karl i blårandiga skjortärmar — det var Carlsson! Åh, så löjlig han såg ut, der han låg och gned af alla sina krafter! Men han bar sig inte så tokigt åt ändå, för att vara karl. Hvad i alla dar var det för påhitt af honom? Han kunde ju ha väckt henne — eller — kanske han inte hade nänts väcka henne, då hon sof så godt? Herre Gud, den token, så beskedlig han ändå var! Hon fick ögonen alldeles fulla af tårar, och hon kunde inte komma sig för att säga något

på en lång stund, det satt alldeles som en propp i halsgropen på henne.

Men nu fick han se henne i dörren, der hon stod. Han gjorde en komisk min af häpnad, men så blef han litet förlägen, reste sig upp och kom fram till henne, aftorkande sina löddriga händer på ett af Lovisas köksförkläden, som han bundit om sig.

»Jaså, du är vaken nu, Lotta!» sade han i inställsam ton. »Jag försöker hålla mig varm, jag, som du ser — och så tyckte jag, att efter det nu är på det viset att — att du är på det viset — och frun sa', att du skulle hålla dig i stillhet, så tyckte jag, att det var så godt att du fick sofva — — trät nu inte, gumma!»

Men hvad kom det åt gumman? Hon gick rakt på honom och slog bägge armarna om honom och kramade honom, och sedan gjorde hon något, som hon inte hade gjort själfmant på ett par år, hon kyste honom två gånger midt på munnen och sade:

»Tack skall du ha, Wille, för du alltid är så snäll ve' mej!»

Och sedan lade hon sig ner och skurade slut den lilla biten, som fattades, gjorde derpå en rond genom våningen för att se efter att allting var i ordning — barnkammaren hade han också skurat, den hederliga själen — och en kvarts timme senare stretade makarne

Carlsson med långa, ojämna steg utför Norrmalmsgatan på väg hem till barnen och sin lilla kammare borta i Tyska bergen; bägge pratade och skrattade i munnen på hvarandra och voro glada som ett par barnungar, och han hade bjudit henne armen — det hade han intet gjort sedan de voro fästfolk i världen.

1885.

MORS RINGAR.

MORS TRINCAR

» **A**skerum, en minut!»

Konduktören öppnade dörren till en andra klassens kupé för en herre, som skulle stiga af här, post aflemnades och mottogs, signalpipan hvisslade, snälltåget satte sig åter i rörelse och rann som en svart orm öfver slätten; snart var intet annat qvar än ångan, som mängde sig med den gråa morgondagern, trycktes ner af den tunga och fuktmättade höstluften och bredde ut sig öfver den våta, hvassa åkerstubben som ulltappar på en karda. På stationen smälde en dörr igen; sedan var der tyst och ödsligt som förut.

Herrn, som stigit af, gick raskt framåt landsvägen med en pläd öfver axeln och en liten lätt kappsäck i handen. Han såg ut att vara mellan trettio och fyrtio år, hade ett allvarsamt, nästan buttert ansigte med brun hy och ett par långa, tunna polissonger. Det var något af utländing i hans klädsel — en mörk, ullig, storrutig helkostym, kavaj med många små fickor, knäpt ända upp till hakan,

spetsiga skodon med damasker och en mjuk, svart filthatt neddragen till ögonbrynen. Han gick fort för kylans skull, men han såg sig omkring öfverallt och ibland nickade han litet, som om han känt igen sig.

Det var sexton år sedan han gick den här vägen sist. Stationen fans icke då, men annars var här föga förändradt. Slätten var lika platt och enformig, samma ändlösa duk med omväxlande gröna och gråa rutor, bondgårdarna, som lågo strödda här och der med ett par magra askar eller balsampöpllar till skydd mot solen, hade kanske mörknat litet i färgen, och en eller annan var ommålad, men ingen saknades och inga nya byggnader hade kommit till. Trakten var fattig och utan resurser att utveckla; af den nya tidens välsignelser hade det fallit ett och annat litet stänk der nere kring stationen, men så långt som hit upp hade de icke räckt. Askerumsbyn der uppe på backen rundt omkring kyrkan skulle nog också vara sig lik, och när han kom ner till sitt mål, den gamla Lambertska handelsboden vid aftagsvägen, hans fädernehem, skulle nog äfven der se likadant ut som för sexton år sedan, fast der nu var tomt och öde — både far och mor voro döda och borta.

Det gjorde honom ingen glädje att återse hemtrakten. Förstås, den var ful och torftig, och inga vänliga minnen mötte honom här,

men det hade han ej heller beräknat. Hvad var det folk pratade och skref om fosterlands-känsla? Humbug — humbug alltihop, precis som det der om blodsband. Han hade sett en irländare der ute i London, som hvarje gång han hörde Irland nämnas fick ögonen fulla af tårar och måste sätta sig, så knäsvag blef han. Dumheter! Sentimentalt pjosk, lagom åt qvinn-folk och irländare.

Och ändå var det något sådant der, som grasserat med honom själf under den sista månaden. När kommissarien Hagströms bref kom med underrättelse om, att fadern, gamle handelsman Lambert, var död och begrafven, hade han just ej känt någonting. Gubben och han hade ju ej haft något med hvarandra att göra på många Herrans år. Han hade ej fått ett enda bref ifrån honom på hela denna långa tid han vistats i England, till och med moderns död hade han fått veta genom den svenska tidningen, som han höll sig med der ute. Och själf hade han ej skrivit till fadern mer än en enda gång, och det var när han sparat ihop så mycket af sin lön på kontoret hos Blackmore & Co., att han kunde skicka hem till gubben de der två hundra kronorna han tog med sig då han rymde hemifrån. Då han läste kommissariens bref om att fadern lagt ihop sina ögon — han hade fått det på kontoret bland den andra posten — hade han,

förstås, sutit och funderat en stund, men sedan hade han tagit i tu med arbetet igen, och han hade räknat lika fermt den dagen som alla andra. Han hade bara känt det som en lätt-
nad — nu voro de gamla historierna riktigt döda och begrafna, och om det funnits någon fin tråd, som hemligt bundit honom vid Sverige och det förflutna, så var den nu afklipt. Han var engelsk medborgare, och han var affärsman; för en sådan gälde det att se framåt, icke tillbaka.

Och då han slutat med sitt arbete för dagen, hade han skrivit några rader till kommissarien Hagström och bedt honom, sedan bouppteckning och auktion voro öfver och alla affärerna klarerade, skicka honom hvad som blef öfrigt af arvet, sedan han dragit ifrån för sina kostnader och besvär. Själff hade han ej tillfälle att göra sig ledig och komma hem till Sverige.

Men då ett par månader gått, kom ett nytt bref med underrättelse om, att allt nu var klart; qvarlåtenskapen uppgick i reda penningar till något öfver sextiotusen kronor, oberäknadt lösöreboet, som skulle gå på auktion den femte oktober.

Den femte oktober. Det var besynnerligt, men detta datum förföljde honom hvart han tog vägen. Han hade en gång i tankarna strukit ett tjockt streck under det på sin

kontorsalmanacka, och ibland öfverraskade han sig själf med att sitta och räkna veckor och dagar, som voro qvar till den dagen. Sedan han lagt sig om qvällarna, kom det för honom hvarjehanda fantasier; han tyckte sig höra auktionsroparens röst, och han såg de gamla möblerna och bohagstingen bäras bort af okända, valkiga bondehänder. Han undrade, hvem som skulle köpa den gamla gökklockan han haft så roligt åt som barn. Och fars stora blåmålade dragkista, som folket der hemma i socknen trodde var full med guld och silfver. Han slog bort dessa tankar och somnade, men då han vaknade om morgonen tänkte han: nu är det så och så många dagar qvar.

Till sist blef det honom outhärdligt. Han kunde knappast arbeta med sammanhang. Det var väl ingen annan råd än att resa. Pengar hade han ju godt om, och han kunde mycket väl behöfva hvila sig några veckor. Så skulle han väl bli qvitt de der grillerna. Principalen beviljade tjänstledighet — och nu gick han här på vägen upp till Askerumsbyn; han hade kommit i tid, det var ej den femte förr än i öfvermorgon.

Men hvad var det mer med det? Luften föreföll honom ej annorlunda här än i England, och marken han gick på var som på andra ställen. Fosterlandskänsla? Humbug! Han ångrade sig, att han gifvit efter för sin

svaghet och rest. Det var ju bortkastad tid och illa använda pengar.

Och att här var sig så likt gjorde honom alldeles det samma. För resten, litet sämre såg här väl ut. Svenskarne voro ett lätjefullt slägte, ingen framfart, ingen företagsamhet. Allting skulle nödvändigt vara som det varit i fars och farfars tid; man fick väl stötta under och lappa på litet, så det inte alltihop rent af skulle ramla öfver hufvudet på en. Se bara på fattigstugan der vid vägen! Något sådant hade han aldrig sett i England. Var det menskligt att hysa in folk i ett sådant gammalt fallfärdigt hybble? Stockarna upp-rötta och gulgröna af laf, fönsterramarna sneda och svartnade, takåsen svankryggig och en och annan ruta sönderslagen här och der och öfverklustrad med papper eller täpt med smutsiga klutar. Och så lågt i taket! Puh! Att någon kunde andas der inne.

Der låg kyrkan. Klumpig och dryg som förr, med små fyrkantiga fönster, som tittade så dumt, och ett oproportionerligt tak, som alldeles klämde ner de låga väggarna. Ja, för små fönster och för lågt i taket — det var felet med allting här hemma.

Han ämnade fortsätta sin väg, men så rann en tanke på honom. Han skulle väl ändå se på familjegravven, der fadern lagts ner för någ-

ra månader sedan. Han öppnade porten och gick in.

Äfven kyrkogården var sig i det närmaste lik. Några flera kors bara — alla lika höga, allesamman svarta, förfärdigade af samma hand efter samma tumstock. Nej, här var det slut med korsen, här började de uppslagna träbiblarna. Det var ett nytt mode, som kommit i gång, sedan han var här sist. Gamle snickar Pålsson måtte vara död, eftersom en sådan revolution kunnat försiggå.

Här i hörnet låg familjen Lamberts graf; den köptes in, då lilla syster Karna dog, det mindes han mycket väl. Mor och han brukade gå dit om lördagskvällarna och kratta. Mor, ja! Hon hade ju också krupit ner i jorden, sedan han stod här sist; låt se, det kunde väl nu vara fjorton år sedan. Der låg hon nu — klädd i sin brudklädning och med förlofnings- och vigselringarna på handen, ty hans far hade måst heligt lofva henne, en gång då hon låg illa sjuk, att de skulle få följa henne i grafven; det var ett af hennes många romaneska infall.

Han slog sig ner på soffan, som stod der inne, alldeles som förr. Här såg ovärdadt ut. Ligusterhäcken hade ej varit klipt på många år, och den nyupplagda stora kullen var beväxt med högt gräs och utblommade maskrosor. Icke en krans, icke en enda blomma. Nej

nej, det var väl ingen som mindes mor nu längre, och far hade aldrig varit tåld i orten.

Tänk att nu lågo de der nere. Slut för alltid med fars äflan, ingenting att förtjäna mer, inga fiffiga uträkningar, ingenting att addera och multiplicera, och stora dragkistan hade han väl ej fått med sig dit ner. Och mor, stackare, hade det lugnt nu, hon hade ingenting att vara rädd för längre.

Ty han mindes henne aldrig annat än som rädd. Sådan han kom i håg henne, var hon en liten tunn, smalaxlad figur med ett blekt, förskrämdt ansigte och en svag röst, som alltid darrade. Gick hon öfver golfvet, såg hon förstulet åt sidan, som om hon var rädd att hon gjorde något otillåtet. Hemma satt hon alltid hopsjunken i en aflägsen vrå, och var hon i stort sällskap, i kyrkan eller hos granarna, hade hon ett sätt att sjunka ihop till en liten hög och glida ner bland de andra, så att man just aldrig märkte hennes närvaro. Hennes ängsliga ögon hade alltjämt sett ut, som om hon bedt om förlåtelse för något. Staccars fjolliga mor, han hade nog tyckt synd om henne mången gång, fast han just ej visste hvarför — ty far var icke elak emot henne. Men någon tillgifvenhet, som en son skall hysa för sin mor — nej, det hade han aldrig känt. Hvarken som liten pys eller som vuxen.

För resten hade hon bara lefvat i sina ro-

maner. Hon lånade dem af barons hushållerska, som tog dem ur sin husbondes bibliotek. Medan far var sysselsatt ute i boden — och det var mest hela dagarna — satt hon i sin vrå och vände bladen ljudlöst, och ibland suckade hon djupt och lät boken falla i knäet. Och om far kom in, kastade hon romanen upp på vägghyllan och ryckte till sig stickstrumpan, fast han aldrig sagt henne ett ondt ord för att hon läste — han frågade visst för litet efter henne för att bry sig om hvad hon gjorde.

Men ibland, isynnerhet då sonen blef större, kunde det komma en paroxysm af ömhet öfver henne. Då lade hon ifrån sig böckerna och tog honom med sig ut i trädgården, bakom magasinet eller annorstädes, der ingen kunde se henne, och gaf sig till att kyssa och smeka honom och betrakta honom med så passionerad förälskade ögon, att han skämdes och måste vända sig bort, och så kallade hon honom sin älskade Andreas, sin enda glädje på jorden, och sade, att han var så lik sin far, alldeles som när han var ung, precis hans ögon och mun, och så grät hon som om hon vore piskad. Ibland hände det, att någon ropade henne från byggningen; då blef hon genast rädd igen, smög sig bort som en missdåderska och hviskade till honom, att han fick gå en annan väg in, så att ingen skulle misstänka att de

varit tillsammans. Det var ju aldrig någon, som hindrade dem från det! Stackars mor, hon hade så mycket inbillningar, det var väl romanernas fel.

Allt detta tänkte mr Andrew Lambert på, medan han satt på den gamla träsoffan och tankspriddt borrade ner klacken i den våta sanden. Och så gjorde han den reflexionen: gudskelof att jag inte ärft hennes sinne.

Ty romanesk var han icke, hvad han än var. Ett par besynnerliga anfall af sjuklig känslighet, påminnande om modern, hade han visserligen haft, men det var ingenting att tala om. Det första kom på honom, då han i tidningen läst tillkännagifvandet om moderns död. Helt omotiveradt kröp det då öfver honom ett slags samvetsagg eller hvad han skulle kalla det. Det var alldeles som om han på något sätt varit vållande till hennes död, eller som om det varit af sorg öfver hans rymning eller af tränad efter honom som hon dött, fast han mycket väl visste, att hon i många år haft ett lefverlidande, som förr eller senare skulle lägga henne i grafven. Han fick ingen ro, hvarken natt eller dag. Han förebrådde sig, att han kanske ej alltid varit nog vänlig mot henne, att han ej bemödat sig att förstå henne, ej nog mycket sökt hennes sällskap o. s. v. Detta hade varat i en hel månad, och han höll på att bli alldeles vurmig, då han

lyckligtvis af en nykommen emigrant från hemorten fick höra, att det verkligen var lefverlidandet hon dött af.

Det andra anfallet var grillerna han haft nu på sommaren, den oförnuftiga hemsjukan, som förmått honom att hals öfver hufvud lemna sina trägna göromål och bege sig till Sverige. Hvad var detta annat än någon sjuklighet i nerverna, som han ärft efter sin romaneska och hysteriska mor? För honom som praktisk engelsman var detta abnormalt, oeffterättliga någonting rent af motbjudande. Det var ju ingenting, som man kunde ta på, försvara sig emot, få bugt med genom förnuftsskäl; det kom öfver en så lömskt som en feber och vållade alltid rubbning i arbetsordningen. Han betraktade detta mödernearf nästan som ett slags vansinne, som han var rädd för och blygdes öfver, och han var färdig att förbanna lifvets usla lagar, som göra oss till sådana osjälfständiga stackare, att vi till och med äro beroende af en annan generations rubbningar i nervsystemet.

Han väcktes ur sina funderingar vid ljudet af en vällingklocka, som hamrade taktfast och godmodigt pratsamt der uppe i byn. Redan sju — hade han suttit der så länge? Då kunde han åtminstone vara säker om att träffa folk uppe. Han tog sin kappsäck och

gick ut genom ligusterhäckens öppning, utan att kasta en blick på grafven.

Knappast hade han stängt kyrkogårdsgrinden efter sig, förr än han stod ansigte mot ansigte med en liten klotrund herre i hamptygskläder, som med glasögon ner på näsan och händerna på ryggen kom gående från byhållet. Han stannade tvärt, stirrade på främlingen med ett par vattenblåa ögon och utbrast lifligt:

»Ursäkta — men det är bestämdt herr Lambert?»

»Ja; men hur kan ni veta det?»

»Åh kors, ni är ju alldeles lik er far, som han gick och stod här i lifvet! Jag har aldrig sett en sådan likhet. Och fast jag inte väntade er — ni skref ju, att ni inte kunde komma — skulle jag ändå ha känt igen er bland tusen personer.»

»Jaså, det är med kommissarien Hagström, som — —»

»Ja visst för tusan, jag glömmar ju alldeles bort, att ni inte har sett mig förr. Jag gissar, att det är för auktionens skull, som ni trotsat Nordsjöns faror? — —»

Efter en landtlig frukost, intagen i kommissariens lilla hus nära kyrkan, styrde mr Lambert ensam kosan till handelsboden för att se efter, om det bland de till auktionen ordnade sakerna fans något, som han ville ta

med sig till minne af barndomshemmet. Det var kommissariens förslag; själf skulle han kanske ej ha kommit på den tanken. Men eftersom dagen var lång och han ingen hade att tala med, då kommissarien var upptagen af embetsåligganden på annat håll, hade han tagit emot den erbjudna auktionslistan, på hvilken han bara behöfde stryka öfver de saker han tog med sig eller ville ha undantagna, samt stoppade i sin ficka den Lambertska nyckelknippan, som eljest var inlåst i kommissariens skrifbord. Derefter skildes han från den lille mannen, som hasplade ur sig tusen ursäkter för sin oartighet att ej kunna hålla sällskap.

Han hade endast en kort bit att gå, tvärs igenom byn. Det flammade i alla spisar och rökte ur alla skorstenar, karlarne voro ute på sitt arbete, men qvinnfolken tittade här och der ut genom farstudörrarna efter honom, okammade och i bara underkjolen. Ingen kände han igen.

Der nedanför backen vid korsvägen låg det gamla gulmålade tvåvåningshuset med sin höga utspringande trappa, sina förskrufvade fönsterluckor med hjärtformiga hål och sin ena gavel, som farsgubben aldrig ansett sig ha råd att brädfodra och der stockarna hade ett och annat snusbrunt spår af gammal rödfärg. Nej se, minsann hade inte svalorna ännu bo på sin

gamla plats ofvanför sängkamarfönstret. De svenska svalorna hängde lika slafviskt fast vid gamla vanor som folket själf. Löjligt.

Öfver dörren satt skylten ännu qvar: »A. P. Lambert. Deversehandel» — fastän den gamla byggnaden ej på många Herrans år användts till handelsbod, det hade kommissarien nyss meddelat honom. Gubben far hade de sista tio åren dragit sig ifrån minuthandeln och mest sysselsatt sig med hästaffärer.

Nyckeln gnisslade i låset, men dörren gick ej upp, förr än han satt knät emot, alldeles som i forna tider. Der inne i den trånga förstugan stannade han tvekande. Till venster hade han den forna handelsboden, men der inne var kolmörkt, ty luckorna voro förskrufvade utifrån, och dessutom fans der inne endast redskap, seldon, tunnor och dylikt gammalt skräp, enligt hvad mr Hagström sagt honom. Han gick uppför den smala, knarrande trappan, som ledde upp till öfre våningen, och letade sedan fram nyckeln till salen.

Då han öppnade dörren, slog en het, unken luft emot honom, och det första han såg var två små rättor, hvilka pilsnabbt försvunno bakom den gamla hvitlimmade spiseln, som ännu var fylld med vissnadt björklöf sedan begrafningen.

Det såg ej inbjudande ut der inne. Möbler stodo om hvarandra midt på golfvet, alla för-

sedda med sitt auktionsnummer i krita; husets förråd af glas och porslin stod uppradadt på golvet utmed långväggen, der framför, liksom till försvar, en hel armé af gamla skodon; soffor, byråar och bord voro belamrade med sängkläder, ullgarnsbundtar och klädespersedlar, hvori malen fritt huserade. Och öfver alltsamman ett fint grått flor af dam.

Andreas gick fram och slog upp ett fönster för att få ut den dofva hettan och handkamarlukten. Derpå dammade han af en stol, drog den fram till fönstret, tände en cigarr och satte sig att fundera.

Hvad hade han haft här att göra? Inte fans här någonting, som han kunde vilja behålla. Gammalt skräp alltihop. Det enda vore om den stålskodda linealen fans kvar, som hans far så gerna pryglade honom med, ofta bara af kitslighet. Den vore ett värdigt minne att ta med sig. Eller den flottiga skinnkasjetten, som han tvingade honom att ta på sig till kyrkan om söndagarna, bara för att »qväsa hans högmöd». Eller den gamla luntan om det dubbla italienska bokhålleriet, som han alltid kom och stack under näsan på honom, då han satt för sig själf och drömde om att få studera och bli läkare, välgörare för den lidande menskligheten.

Besynnerligt att han någonsin kunnat hysa sådana griller, så omogna och sentimentala.

»Den lidande menkligheten!» Det var väl någon fras han snappat upp i moderns böcker. Nånå, han var bara en pojkvasker den tiden, och då skall man ju ha något att svärma för, påstås det. På det unkna, mörka kontoret, der han ständigt satt inspärrad med fadern, stod honom ingenting annat till buds än sådana der tomma, blodlösa drömmar. De hade minsann ej heller sutit mycket fast, de dunstade bort som ett rus, så snart han kom ut i det praktiska lifvet och hans rätta natur vaknade. Och då hade det visat sig, att hvad han mest afskytt, handel, ändå var det han var skapad för, fastän icke en sådan handel, som den fadern dref — att stå innanför disken och väga upp sill och såpa åt bönder som en annan dräng. Det var väl endast det handlingskraftiga i honom, begäret efter att kombinera, arbeta med hjärnan, gripa fatt och kämpa med svårigheter, som kommit honom att för en tid anse hela sitt lif försplidt, om han ej fick bli läkare.

Det var läkaregrillerna, som lagt den stora klyftan mellan honom och fadern. Ty förut hyste han, oaktadt de dagliga orättvisorna och kitsligheter, intet agg till honom, det kom först efter de häftiga uppträdena, då Andreas legat på knä för fadern och tiggat och bedt, så att han borde ha kunnat tigga hjärtat ur honom, om att få komma in till storskolan och

studera och fått till svar, att det bara var högfärd och ett begär att växa sin egen far öfver hufvudet, och då det ej blef något slut på tårar och böner, hade fadern klipt af allsamman med den barska frågan: »och hvar skulle jag ta pengar ifrån att göda dig med? Jag är en fattig karl och har inte råd hvarken att betala för dig i staden eller löna bokhållare i ditt ställe.» Och då hade han sväljt tårarna och gått ut till disken och silltunnan igen. Men det hade grott i honom, det der som fadern hade sagt om sin fattigdom. Han visste, att man i hela orten ansåg honom vara förmögen. Till sist hade han frågat modern, utan att säga hvarför han ville veta det. Då erfor han, att fadern var en rik man; gård och lager ograverade, öfver fyrtiotusen på banken eller utlånade mot säker borgen och en god årsinkomst på boden. Då var det som han fick förakt för sin far. Att han kunnat ljuga — ljuga för sin ende son, bara för att kunna säga nej till hans innerligaste önskan, stänga hans framtid, och det kanske af elakhet, eller af högfärd, för att ej behöfva erkänna sin son som sin öfverman — i bästa fall af snikenhet —; det hade han aldrig kunnat tro om honom. Kontorskammaren blef honom nu ännu outhärdligare än förr, det qväljde honom att andas samma luft som fadern, och i hvarje ord denne sade, till kun-

derna eller inomhus, vädrade han en lögn. Och småningom hade tanken på en rymning fått allt tydligare form inom honom. Då beslutet väl var fattadt, tvekade han ej ett ögonblick: han tog om natten pengarna i dragkistan — det fans ingen annan råd — gick förbi den sofvande fadern, raka vägen ut — stora landsvägen till närmaste stad och så till Göteborg innan qvällen. Det var den första handling han utfört på egen hand i hela sitt lif, och den hade gifvit honom själfständighet, framgång, tillfredsställelse.

Alla dessa gamla minnen, som han eljest aldrig tänkte på, kommo för honom, medan han satt der i den gamla salen och lät ögonen långsamt vandra mellan dessa välkända bohagsting, bland hvilka hans kufvade, förtryckta ungdom smugit sig fram liksom på strumpfötterna. Tunga, bittra hågkomster blickade honom till mötes öfverallt — men de hade ingen makt öfver honom längre. Han satt här nu som en fri och själfständig man, säker i det nuvarande, utan oro för framtiden, och de mörka minnena seglade lätt förbi honom med de blåa rökstrimmorna från hans cigarr, dem vinddraget förde ut genom det öppna fönstret.

Dock — han hade ju kommit hit för att se efter, om här fans något, som han ville föra med sig till England. Det skulle i så fall vara något småkrafts, som han kunde få rum

med i sin handkappsäck. Han reste sig upp och började helt liknöjdt och med cigarren i munnen dra ut lådorna i fars chiffonier, som stod der närmast fönstret. De voro tomma. Händelsevis kom han att erinra sig, att der fans en lönnlåda; han kände till den, ty möbelen hade köpts på en auktion året innan han lemnade föräldrahemmet, och han hade själf hjälpt sin far att fundera ut, hvar det hemliga rummet fans. Det hade nog sterbhusets utredningsmän ej haft reda på. Han klämde på en list, och den lilla dörren flög upp.

Men fyndet han gjorde var just icke stort. Inga pengar, inga värdepapper. Endast några qvitterade räkningar, ett prestbetyg och ett kuvert med påskrift »Kuriosa».

Han öppnade det och fann först en lång, hopvirad svart hårslinga, omknuten med ett skärt band, på hvilket stod prentadt med bleknad fruntimmersstil: »Minne af Agneta, 1850». Det var icke hans mors namn, och hon hade dessutom varit ljushårig. Hvem var Agneta? Och 1850 — tre år efter föräldrarnas giftermål? En kärleksförbindelse utom äktenskapet således. Kunde detta vara anledningen till hans mors besynnerligheter? Han stod en stund med hårslingan i handen, kastade der-efter in den bland björklöfvet i spiseln och tog ur kuvertet fram ett gulnadt, groft papper. Det var ett bref med manlig stil och utan

underskrift, helt kort, endast innehållande dessa ord:

»Skurk! Pengarna du stulit från mig skola ej blifva till någon välsignelse. Den dag du blir lika fattig, som du nu gjort mig, skall jag triumfera.»

Och under stod med faderns stil:

»Gömmes för att omläsa den dag, då M. triumferar». Lär väl komma att dröja.»

Andreas hade blifvit alldeles blek, lade med skälvande hand cigarren ifrån sig och satte sig på närmaste stol, stirrande på papperet. Det kändes alldeles som om han fått ett knytnäfveslag mellan magen och bröstet, så svårt hade han för att andas. Den gamla misstanken och de gamla vidriga historierna! Hans far en tjuf! Han mindes så tydligt den dagen, då han i folkskolan slagits med en af de äldsta pojkarne, som talat om, att hans far fört en orättmätig process och svurit bort sig på tinget. Han hade inte trott det naturligtvis, och han hade, så liten han var, kastat sig öfver den stora, starka pojken med naglar och knytnävar och fått så mycket stryk, att han måst vara hemma från skolan ett par dagar. Han hade talat om alltsamman för modern, men hon hade sagt, att pojken ljög. Ja, hur skulle hon kunna säga annat?

Men det hade nog varit sant ändå. Hvarje ord på det papper han höll i handen sade ho-

nom det. Mest de sista, som fadern själf skrifvit. När han omläste dem, kände han det kalla, ondskefulla hånet i dem ända ner i hjärtroten, och när han sedan började om brevet, tyckte han, att ordet »skurk» föll sig så naturligt.

Han förstod nog, hvem denne M. var. Fadern hade i början af sin köpmanstid haft en kompanjon vid namn Magnusson, och då de skildes åt, hade de legat i en process med hvarandra, som hans far vunnit. Andreas mindes, att han i sin barndom flere gånger hört talas om »Magnusson den slarfven», alltid i en föraktlig ton. Och senast i morse hade han hört hans namn nämnas af kommissarien Hagström — de hade talat om fattighuset, öfver hvars förfallna och eländiga skick Andreas uttryckt sin stora förvåning, och då hade kommissarien i sammanhang dermed kommit att nämna, att bland hjonen funnos flere, som voro sjukliga och ej tålde vid det gemena draget från alla springor, bland andra en som sett bättre dagar, gubben Magnusson, som varit handlande i sin ungdom — »ja, han var ju kompanjon med herrns far.»

Hans far! Han var således son till en sådan! De hemska anlag han upptäckt hos sig själf och som utgjorde hans lifs stora ångest, de voro ett arf, de lågo i blodet! Hur var det kommissarien Hagström sagt på landsvä-

gen: »Ni är ju alldeles lik er far, som han gick och stod här i lifvet. Jag har aldrig sett en sådan likhet.» Och modern — hur många gånger hade hon ej kysst honom så våldsamt, att han kände hennes framtänder mot sina, och sagt, att han var så lik sin far, sådan denne var i ungdomen — alldeles hans ögon och mun!

Han kände stora svett droppar perla på sin panna, torkade bort dem med näsduken, steg upp och gick ett slag in i rummet, men det var som om han ej haft någon styrsel på sig, han stötte emot bord och stolar öfverallt. Nej, det var bäst att komma härifrån så fort som möjligt och slippa undan dessa tankar, som togo all makt ifrån honom — uträtta ärendet — och så bort igen.

Han grep mekaniskt en öppen cigarrlåda, som stod på ett bord, och tömde ut dess innehåll. Fars gamla ankarur med de tredubbla boetterna, en silfvertumlåre, som varit hans egen, fars förlofningsring, en snusdosa, en bröstnål af guld och en liten pillerask — hvad kunde det vara i den? Låt se — två smala släta guldringar — mors ringar! Ja, det var de, han kände igen dem, och inskriptionen på insidan var ännu mycket läslig; det var mors förlofnings- och vigselringar, som far dyrt hade svurit att hon skulle få med sig i grafven. Men han hade väl inte kunnat förmå sig att

låta guldets ligga värdelöst i jorden, han hade svurit falskt till henne liksom han gjort det på tinget, han hade stulit från sin döda hustru, liksom han stulit från sin kompanjon!

Om Andreas sedan han läst Magnussons bref ännu kunnat hysa ett enda tvifvel om att hans far varit en oärlig människa, en tjuf, var detta tvifvel nu alldeles borta. Han höll ju bevisen i sin hand, dessa begge gamla ringar, nötta, tunna och ömkliga som deras forna egarinna. Det var ju så föga penningvärde i dem, att de gerna kunnat få följa med henne ner i mullen, de voro minsann ej värda att man bröt ett löfte för deras skull. Och en människa, som för dessa lumpna guldbitar fläckat sitt samvete med en stöld — en *ny* stöld — det fans kanske många i hans lif? — honom hade han att tacka för sin tillvaro, hans blod var af samma blandning som denne uslings, hans hjärna var danad af samma slags väfnader, kanske snodde den sig i precist samma vindlingar och bugter, och om det fins särskilda organer, som äro säte och verktyg för ärligheten, voro de kanske hos honom sjuka på samma sätt som hos fadern!

Anlagen funnos, det visste han. De hade yppat sig hos honom, redan då han var liten, fastän ingen mer än han själf visste af det. Han mindes en gång — han kunde väl då vara sju år — då han stod bredvid fadern i boden,

medan denne var syselsatt med att göra anteckningar i sin kladd. Penninglådan stod öppen, och i det närmaste rummet blänkte och glittrade det så vackert af små hvita silfver-slantar. Han dök ner med handen deri, drog upp den full med tolfskillingar och lät dem falla ner igen som ett regn. Det var en rolig lek, och han gjorde om det flere gånger. Fadern såg på honom en gång helt tankspridd, men sade ingenting, bara skref. Då kom det på Andreas ett infall, som han genast satte i verket, alldeles som om han varit tvungen att göra det: han körde ännu en gång ner handen i silfret, höll den qvar der nere, tills han kände att två mynt suto stadigt fast mellan långfingret och pekfingret, drog derefter upp den, släppte ner de slantar han höll lösa inne i handen och drog sig sedan undan framåt fönstret bakom faderns rygg, som om han ledsnat på leken. Der stoppade han de begge tolfskillingarna i fickan och låtsade derefter endast intressera sig för katten, som låg på fönsterbrädet och sof i solen. Dagen derpå köpte han för de stulna pengarna karameller hos Maja Lena vid kyrkan, men de ville ej smaka honom riktigt, och det var besynnerligt, sedan förlorade han alldeles smaken för Maja Lenas karameller. Han tordes aldrig göra om experimentet med penninglådan, och den frestade honom ej heller — efteråt begrep han aldrig,

hur han kunnat bära sig så illa åt, men han kunde rakt inte hjälpa det; det var alldeles som om någon stått bakom honom och fört hans arm.

Ett par gånger hade det sedan hänt i skolan, att småsaker försvunnit för kamraterna. Det blef stor undersökning, men ingen misstänkte honom, ty han var ju den ende herremanssonen. Men under tiden satt han på sin bänk som dömd till döden, och om bara skolmästaren sagt ett ord till honom, skulle han ha bekänt alltihop — att han tagit både vantarna och bläckhornet och kastat dem i dammen — han hvarken ville eller tordes behålla dem, och inte behöfde han dem heller, och om någon frågat honom hvarför han tagit dem, skulle han ej ha kunnat svara ett ord.

Sedan mindes han ej flera sådana händelser från sin barndom och första ungdom — ty de 200 kronor han tagit från fadern till reskassa räknade han icke, det var ett tvångslån, noga öfverlagdt, och dermed hade den hemlighetsfulla driften ej haft något att skaffa. Men sedan, då han kom till England — åh, det var det allra värsta, ty nu var han ju stora fullvuxna karlen och nu hade han ju ett såstarkt medvetande af det orätta som trots någon, ett sådant hat till oärlighet, en sådan dödlig fasa för att begå något ohederligt — och ändå! ändå! Om han lefde i hundra år, skulle han aldrig

glömma den morgonen, då han vaknade och fann bredvid sig på nattduksbordet silfverskeden, som han qvällen förut smugit i sin ficka på klubben. Och växelaffären — de kvarglömda 100 dollars, som legat på disken och som bränt i hans plänbok, der han stoppat in dem, då ingen såg det! Den natten — åh, att han inte då blef tokig, det var ett underverk! Men så kom lyckligtvis kunden tillbaka till kontoret följande förmiddag och han fick lemna igen pengarna. Och det var endast ett halft år sedan — han kunde således ej vara säker för återfall. En vacker dag skulle han kanske börja göra fuffens med bokföringen och häktas som bedragare! Det stack till i honom vid den tanken, han reste sig så hastigt upp, att de små rättorna, som ånyo under tystnaden vågat sig fram, fingo brådtom att slinka ner i sitt hål igen.

Han såg sig omkring med en ångestfull, hjälpsökande blick, men den mara, som red honom, släpte ej sitt tag. Tjuf och son af en tjuf! Ljöd det inom honom. För att drifva bort sina tankar tog han ett litet fotografialbum, som låg på ett bord tillsammans med »Det dubbla italienska bokhålleriet», bibeln och några andra böcker. Men den första bild, som mötte honom der, var faderns, och det var alldeles som om han sett sig själf i spegeln!

Han kastade albumet ifrån sig, så att bladen lossnade i ryggen, grep sin hatt och rusade på dörren. Men der stannade han ett ögonblick och vände sedan om till bordet. Han tog de begge smala guldringarna, som varit hans mors, och satte dem på venstra handens lillfinger. En amulett? Han smålog hånfullt. Nej, så vidskeplig var han inte. Men en varning kanske — en ständig påminnelse om hvems son han var! Han hade ju kommit hit för att välja sig ett minne.

Derpå stängde han fönstret, ref sönder breflappen, som ännu låg kvar på chiffonierklaffen, stängde denna och gick derifrån, med en mörk min, böjd rygg och släpande steg — det var som om fädernehemmets dam, som fläckt hans kläder och som hans lungor insupit, hade gjort honom tung och gammal och förgiftat hans hjärtblod.

Genom skolhusets öppna fönster nere vid kyrkan trängde ett disharmoniskt surr af barnröster som läste öfver, en ändlös, öronpinande afgrundssymfoni i alla tonarter, som när alla instrumenten på en gång stämma i orkestern. Kanske var det detta som var anledningen till, att ett skolminne hastigt dök upp inom honom, en lösryckt katekesramsas, ord som han ej hört eller tänkt på sedan han satt der inne och pluggade dem i sig, med händerna för öronen och tankarna på annat håll:

»Jag, Herren din Gud, är en stark hämnare, mäktig att straffa fädernas missgerningar inpå barnen allt intill tredje och fjärde led».

Det kom öfver honom så plötsligt, att han hajade till och måste stanna på vägen.

Att han just skulle komma på det der språket i dag! — »Jag, Herren din Gud» — han trodde icke på denne hatfulle Jehovah, som straffade barnen för fädernas skull — men han trodde på själfva straffet, det ondas naturlag, han trodde på, att hvarje brott ger upphof åt vida cirklar af ondt, lika säkert som han visste, att en nedslungad sten gör ringar i vattnet, som framkalla nya ringar. Men den menckliga viljan? Om den skärpte sin vaksamhet till det yttersta och endast riktade den med krampaktig styrka på ett enda mål?

Han fortsatte sin väg, gick in på länsmansbostället för att hämta sin kappsäck. Kommissarien var ännu ej hemkommen, men de skulle väl få den äran att se herr Lambert till middagen? Nej, herr Lambert tackade, han hade ändrat plan och skulle resa med nedgående tåget, som passerade om tjugu minuter. Han tog fram ett visitkort och skref derpå:

»Jag har tagit med mig två släta guldringar. Stryk dem på listan, som ligger qvar

der uppe. Jag har intet att uträtta på auktionen i morgon. Tack för i dag. Vidare genom bref.»

Utanför fattighuset gjorde han halt ännu en gång. Det var verkligen ett otäckt ruckel, lagom att tända eld på. Der syntes ett gulblekt gubbansigte i fönstret — slöa ögon, grått, stubbigt skägg och insjunken mun, så att näsa och haka nästan knepo ihop som en hummerklo; kanske det var Magnusson?

Tänk om man skulle bygga ett nytt hus åt de der stackarne? Lägga ner hela arfvet i en ny fattiggård — Magnusson och de andra uslingarne? Det var ingen oäfvén idé. Han behöfde inga svenska pengar, inga Lambertpengar — han ville inte ha dem. Om han så lätt kunde göra sig af med det andra arfvet efter — —

Ja, han skulle tänka allvarsamt på saken och skrifva till mr Hagström.

Tåget ringde, och han fick sig en ensam kupé. Bygden försvann allt mer och mer i den disiga oktoberdagern. Först blef hela byn borta bakom en dunge, sedan uppslukades kyrkan; endast tornspiran räckte sig upp som en drunknandes arm. Det sista han såg var fattigstugan, men så försvann äfvén den. Han tillslöt ögonen med trött min och började ånyo idisla de ord, som ringt i hans öron hela den sista halftimmen:

»Fädernas missgerningar inpå barnen —
allt intill tredje och fjärde led —»

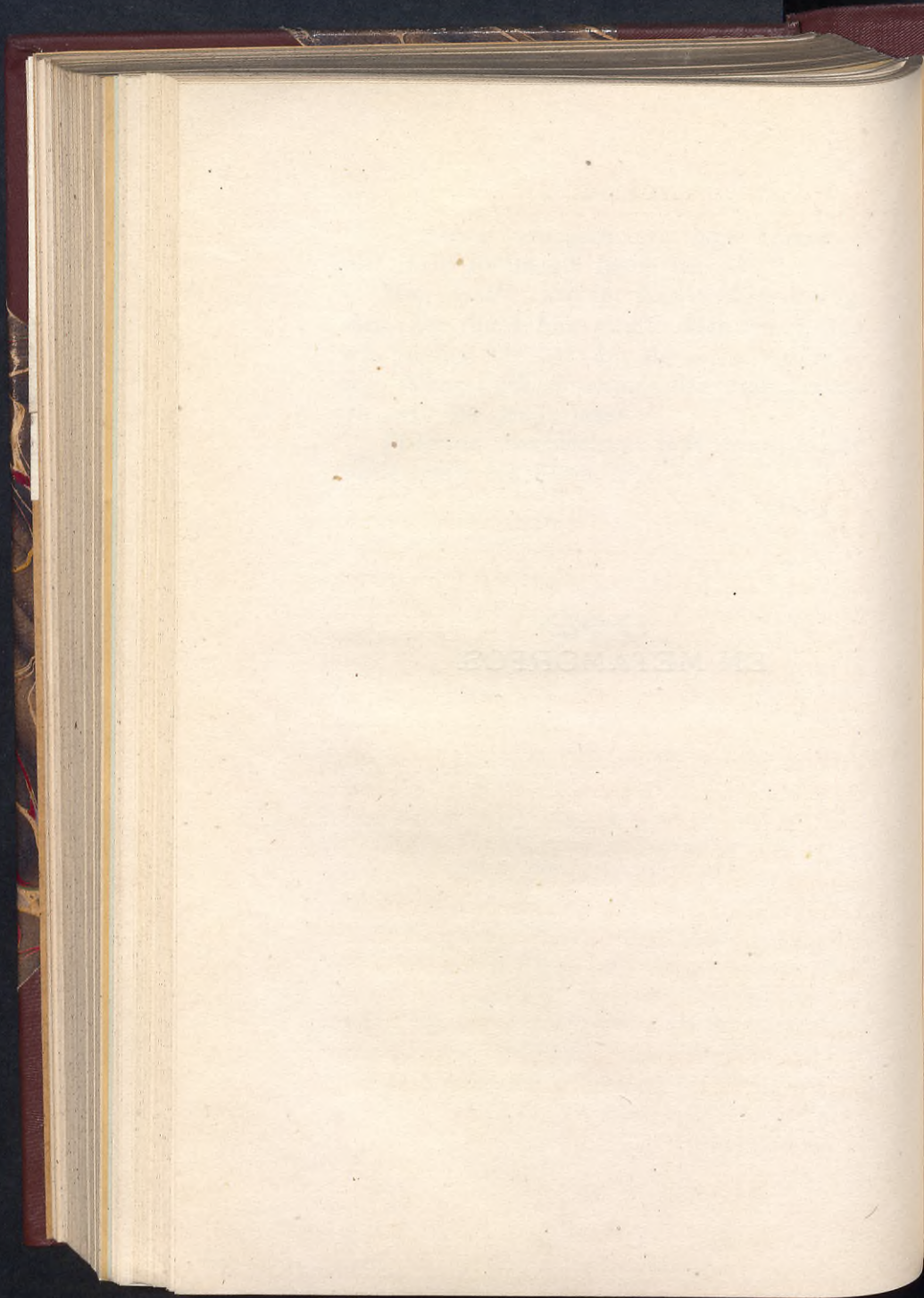
Han visste, att det fans en fortsättning,
men den hade han glömt. Han ansträngde
sin hjärna för att dra sig den till minnes,
men fåfängt, och så började han halfsofvande
på nytt den gamla lexan :

Fädernas missgerningar inpå barnen — allt
intill tredje och fjärde led« — — —

1885.

EN METAMORFOS.

Det var en förvånande likhet. Alldeles samma kaméprofil, samma präktiga svarta hår, samma smärta växt och samma egenhet att hålla axlarna för högt. Och ändå var denna eleganta dam, som satt på rundsoffan i Blanch's konstutställning och liknöjdt betraktade Makarts jättetafla, så helt och hållet olik den lilla blyga, nyss utsläpta landsortsflicka han träffat för två år sedan vid Lysekil och som då gjort sig löjlig inför hela societeten genom att helt oförståndt visa, huru förälskad hon var i honom.

Doktor Kron kunde ej låta bli att dra på munnen, der han stod, skenbart försjunken i betraktande af en tysk genretafla, och tänkte tillbaka på denna roliga sommar. Han hade då nyss tagit sin licentiat, var underläkare vid badorten och föremål för mycken uppmärksamhet både af mammor och döttrar. Hans vanliga, litet nonchalanta och öfverlägsna sätt mot fruntimmer; som hos honom särskildt be-

rodde på en ingrodd ringaktning för qvinnan, men likväl af alla damer ansågs vara så be-
dårande, hade den sommaren skaffat honom flera
beundrarinnor än vanligt, kanske därför att
luften vid badorter är mer än annorstädes be-
mängd med förälskelsemikrober — och hvad
skall man för resten göra mellan baden och
måltiderna, om icke roa sig med litet »firta-
tion»? Trogen sin vana hade han utmärkt
ingen, men haft roligt åt alla, tagit emot alla
broderade presentkuddar och alla varma blic-
kar med samma litet vårdslösa tacksamhet och
derigenom i rikt mått kunnat njuta af en fir-
rad fruntimmerskarls fördelar, på samma gång
som han slapp de obehag, som vanligen äro
förenade med denna post.

Lilla fröken Furusköld hade han i början
ej märkt; hon höll sig alltid så blygsamt i
den väldiga slagskuggan af sin mor, den kolos-
sala Vermlandsfriherrinnan, som led af fettbild-
ning på hjärtat och därför inbillade sig, att
hon var säsongens största märkvärdighet. Men
— — ah, der hängde ju en utsigt från Lyse-
kil, bara ett par alnar ifrån honom! »*Krum-
linde, motiv från Lysekil*» --- mycket riktigt!
Der, på den der förgrundshällen var det just
som han märkte, att lilla Furusköld var kär
i honom. De hade lagt i land der under en
seglats, för att söka efter något att förstärka
ballasten med, och det var då hon vardt all-

deles blodröd i ansigtet, när han händelsevis kom att tilltala henne.

Och sedan på balen, hvad alla hade roligt åt henne, då hon under kottiljongen gaf honom tre dekorationer! Det var som om någon magnetism dragit hennes fötter dit, der han hade sin plats. Och aldrig sade hon något, bara rodnade. En riktig liten landt-lolla. Nej, det kunde inte vara samma person, som satt der på soffan under amorinstatuetten, fulländad dam ända ner i fingerspetsarna, någonting parisiskt, non plus ultra *chic*, insvept i svarta spetsar från topp till tå.

Ett par af hans vänner sade sagt, att det var orätt af honom att uppmuntra henne. Han, som uppmutrade ingen, han skulle—! Åh, det var ju löjligt. Han kunde ju inte låta bli att bjuda upp henne någon gång, och han hade bestämdt inte sagt andra saker till henne än han sagt till tusentals andra.

Nu reste den sköna okända sig och gick ett par steg mot Makarts taffla. Märkvärdigt! Det var icke samma gång, icke samma hållning, med ändå — —

Han måste förvissa sig. Han gick ända fram till barriären, stod der några ögonblick och låtsade granska en detalj i tafflans nedre hörn till venster, vände sig derefter plötsligt om och stod nu ansigte mot ansigte med Lizzie Furusköld.

Ty det var verkligen hon. Då han artig
tog af sig hatten för henne, svarade hon med
en böjning på hufvudet och ett litet bekant
leende. Men hon rodnade *icke*, och det var
inte den minst öfverraskande förändring hon
hade undergått.

De konverserade en stund om Makarts tafla,
som hon just ej tyckte om, hon kunde den
dessutom utantill, hon hade sett den på pari-
sersalongen i fjor — och om friherrinnans hjärt-
lidande, som var betydligt bättre nu.

»Ja, det är inte värdt att ni ser er om efter
mamma,» sade hon med ett litet leende. «Hon
är hemma på Håkansbol.»

»Och ni är ensam här?»

»Bara för ögonblicket. — Tänk om vi skulle
sätta oss?»

Hon återtog sin plats i soffan, och han
satte sig en aln ifrån henne, nästan litet ge-
nerad öfver hennes säkra och obesvarade ton.
Han kände alls icke igen henne.

»Hvad tycker ni om det der norska land-
skapet?» frågade hon.

»Uppriktigt sagdt, förstår jag mig inte
mycket på landskapsstycken,» sade han. »Van-
ligen förefalla de mig bara som ett förfuskan-
de af naturen.»

»Naturen? Som om ni skulle fråga efter
den. Det göra männen aldrig annat än första

gången de äro kära. Och det är väl för er en längesedan öfvervunnen ståndpunkt.»

Hon småskrattade och betraktade takornamenteringen genom sin guldlorgnett. «Liksom för er, tänker jag?» sade han halfhögt och med en ton, som var just lagom melankolisk.

»Hvarför säger ni det så tragiskt?» frågade hon och såg på honom litet förvånad. «Åh, jag förstår, ni tänker på Lysekil för två år sedan! Nej, ni kan vara alldeles lugn — *nu* är jag inte kär i er längre.»

Han riktigt hoppade till på soffan. Dessa ord — från den lilla landtlollan! Åh, hvad hon var förändrad.

»Men, min bästa fröken,» började han, »hur —» —

»Hur är det möjligt, ja?» afbröt hon spefullt. »Men så är det. Det var en sådan der liten hjärtinflammation, som man ådrar sig under ett båtparti, en åkomma, som räcker på sin höjd en half säsong och botas med kalla öfversköljningar — och det var ni en mästare i att ge. Ni var en underläkare, som gjorde underkurer, det måste erkännas. Ja, ni vet kanske inte, att jag satt ensam i mörkret inne i tidningsrummet den der qvällen, då ni talade om *qvinnan* på verandan utanför.»

«Jag förstår inte hvad ni menar,» svarade doktor Kron konsternerad.

»Nej, ni har naturligtvis glömt alltsam-

man. Det var dagen efter den der olycksaliga balen — å propos, jag hoppas, att ni ännu har kvar mina tre kottiljonsdekorationer? — Det var ni och kapten Bromsen och den lille artisten, hvad han nu hette. Ni hade druckit punsch efter supén och voro nu i det filosofiska stadiet. Sedan ni hade krossat statskyrkan och våra akademier, blef det naturligtvis »qvinnans« tur. Åh, så ni gingo åt oss! Artisten tog ifrån oss de sju kardinaldygderna — det gick i en handvändning — och kaptenen gaf oss i stället de sju dödssynderna. Och ni var inte en bit bättre än de andra.»

»Men jag försäkrar er» — stammade doktorn,

»Nej, inte en bit bättre! Ni visste till punkt och pricka, hur det ser ut i en fruntimmershjärna. Väggarna tapetserade med modejournaler, omväxlande med herrporträtt — för resten intet, det tomma intet! En tanke hade aldrig kunnat komma in — dörren var alldeles för trång. Ja, kort och godt, det var refrängen: kvinnorna ä' totalt betydelselösa för samhällsutvecklingen; se bara på historien! Ha de någonsin fört civilisationen ett tuppfjät framåt? Jo, det är sant, ett enda storverk ha de att skryta med — de ha en gång räddat Capitolium!»

«Åh —! Var det verkligen jag, som tillät mig att säga den grofheten?»

»Ja, visst var det ni. Och självfve kaptenen

baxnades för er — alldeles som ni nu gör själf. Han påstod, att det fans undantag; inte voro väl ändå alla fruntimmer gäss. — Jo alla! — Nej, inföll artisten, *ett* undantag fans det verkligen alltid: den sista man flammade för — och så för resten alla qvinnor, som man visste voro förälskade i en. — I så fall», sade kaptenen, »tycker jag, att åtminstone lilla fröken Furusköld borde — — *Hon!* utbrast ni med ett försmädligt skratt, som botade min hjärtinflammation inom ett ögonblick — och sedan dess har jag haft en riktig berg-helsa.»

»Men, min nådiga fröken», sade doktorn i en ton af uppriktig ånger, »jag är verkligen så ledsen —»

»Det skall ni inte vara», sade den unga damen vänligt, »och inte skall ni tro, att jag är ond på er heller. Jag var det kanske då, men det gick öfver snart, och nu är jag er tacksam för lexan.»

»Tacksam?»

»Ja, ser ni, jag började tänka på, att det kanske låg något i hvad ni hade sagt. Jag höll inventering i min hjärna och jag fann — visserligen inga modeplanscher, men ändå en hel hop gagnlöst skräp, och jag såg mig i spegeln och fann, att det kunde vara tämligen ursäktligt, att ni kallat mig — det der ni vet. Inte för att jag verkligen var det, men det

kunde se så ut. Jag var förskräckligt outvecklad och förskräckligt naiv. Och kan ni tänka er, jag visste inte ens af, att det inom sällskapslifvet var ett brott att vara naiv. I tre dagar grät jag — ja, nu kan jag ju gerna tala om det — och sedan öfvertalade jag mamma att fara hem till Vermland igen. Ni mins kanske, att vi reste hastigt?»

»Ja, friherrinnan påstod, att hennes hjärtlidande hade blifvit värre af det dåliga kaffe hon fick i Lysekil.»

»Hemma på Håkansbol fortsatte jag med min inventering. *Ett* herrporträtt i kolossalt format fans verkligen i min hjärnkammare, och det försökte jag nu att ta bort. Men hur jag bände och ansträngde mig, så satt det ändå envist kvar — jag lyckades bara vända det inåt väggen, så att jag inte såg det, men satt der gjorde det i alla fall. Då hösten kom, för jag söderut — på samma gång som de andra gässen — och tillbragte vintern i Paris, för att utbilda mig i språk, hette det; för att utbilda mig till qvinna, tänkte jag själf — eller snarare till *dam*. Ingen skulle någonsin mer se mig öfver axeln eller betrakta mig som en dum skolflicka. Det hade kommit öfver mig en brännande ärelystnad att bli ansedd som *quelqu'une*, en personlighet, som man omöjligt kunde låta bli att låtsas om. Och om ni tror det eller inte, fins det hos sådana der små

obetydliga flickor ofta nog ganska många möjligheter, som kunna utvecklas till en förvånande grad. Jag har under de här två sista åren oafbrutet arbetat med mig själf, sett och läst mycket, tänkt inte så litet, och — jag är säker om, att jag nu inte är precis samma lilla ovetande och löjliga Lizzie Furusköld som den ni hade så roligt åt för ett par år sedan.»

»Bästa beviset derpå är att jag inte kände igen er, då jag fick se er nyss», sade doktorn och flyttade sig omedvetet litet närmare henne. »Och — ni har själf talat så öppet och uppriktigt, att ni gjort mig djärf — jag törs bestämdt säga er hvad jag nu tänker, utan att ni anser det närgånget? Ni har genomgått en förvånande metamorfos. Er ärelystnad bör känna sig mer än tillfredsställd: i ett rum, der ni är inne, kan man inte se någon annan än er. Om den här salongen vore lika full som den nu är tom, skulle ni ändå vara målet för allas blickar. Jag har aldrig — ni kan tro mig, då jag säger det — *aldrig* sett en qvinna med hälften så mycket behag och esprit som ni, och när jag tänker på huru starrblind jag var på begge ögonen för två år sedan, blir jag så utom mig af blygsel, att jag skulle vilja springa på dörren och gömma mig undan, der ni aldrig finge se mig — om det inte vore en sådan ära och glädje för mig att få sitta här bredvid er på soffan och höra er tala.»

Det hade blixtrat till i hennes vackra ögon under detta hans entusiastiska tal, och det var kanske för att dölja det som hon tog upp guldloagnetten och började mönstra Makartbuketterna på ömse sidor om jättetaflan.

»Det är kanske *alltför* uppriktigt», sade hon i iskall ton, »om jag säger er, att *ni* deremot inte alls undergått någon metamorfos. Ni är er så fullkomligt lik, att jag genast kände igen er, då jag fick se er stå framför Lysekilstaflan der borta.»

»Ah, ni har sett den?»

»Ja, den är ju rätt bra målad.»

»Och det säger ni så kallt?» sade doktorn och lutade sig fram för att se henne in i ögonen. »Väcker den inte ett enda vänligt minne hos er, inte ett enda intryck, som talar för mig?»

»Nej, det enda intryck den gör på mig, är att jag tycker det skulle vara bättre, om de der båda staffageflickorna stode uppställda litet mindre stelt», sade hon likgiltigt och riktade sin loagnett mot taflan.

»Och det ut- och invända porträttet», nästan hviskade han, »skall det aldrig komma att hängas rätt igen?»

»Nej, det gaf sig till att ramla ner från sin höga plats en vacker dag — jag vet inte hur det kom till», svarade hon, i det hon

reste sig upp. »Och nu hänger der ett annat porträtt i stället.»

En ung, mörklagd man med gul hy, svarta ögon och distingueradt yttre — rutiga tygskor, redingote hopknäpt ända till halsen och hög ståndkrage, tydligen en utländing — hade för ett ögonblick sedan kommit in och gick nu rakt emot de begge samtalande. Han mätte doktorn med en litet förvånad min.

»Tillåt mig presentera doktor Kron», sade hon på franska till den nykomne, »en landsman till mig, som har varit nog vänlig att hålla mig sällskap, medan ni köpte edra cigaretter. — Min man, markis de Châteaubuis.»

»*Enchanté, monsieur*» — — sade markisen och såg stel ut.

Markisinna!!

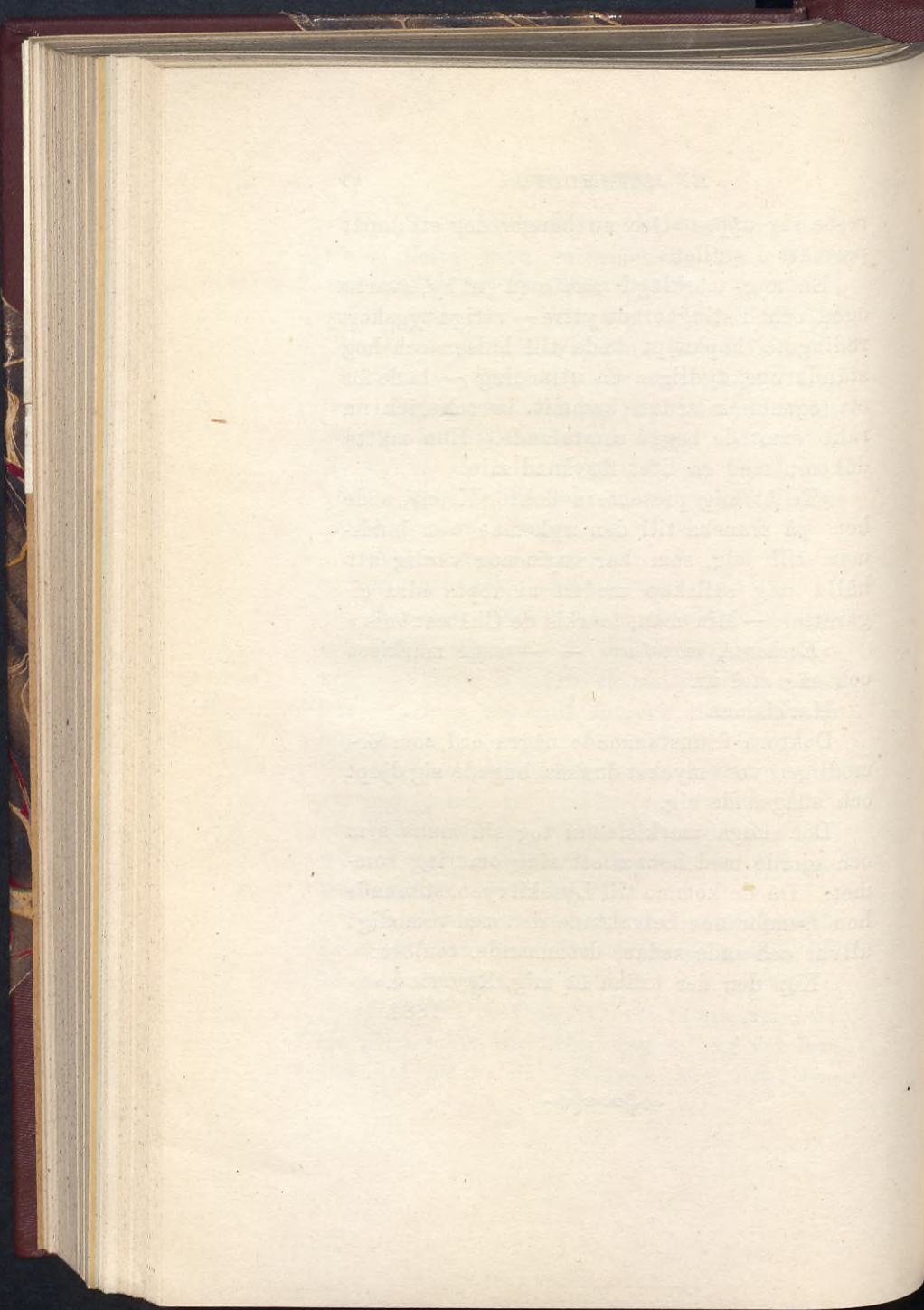
Doktorn framstammade några ord, som förmodligen voro mycket dumma, bugade sig djupt och aflägsnade sig.

Den unga markisinnan tog sin mans arm och gjorde med honom ett slag omkring rummet. Då de kommo till Lysekilvyn, stannade hon framför den, betraktade den med vemodigt allvar och sade sedan, drömmande, tonlöst:

»Köp den der taflan åt mig, Raymond.»

1884.

GODT HJÄRTA.

GODT HJÆRTA

Kapitel II

Kommissarien Renberg var på sjuttioalet ett af hufvudstadens original, ehuru icke af de mera allmänt kända, ty han hade högst få bekanta och syntes nästan aldrig ut annat än i skymningen. Han rådde om ett litet gulmåladt trähus med murkna gröna fönsterluckor vid Grefturegatan, och der hade han bott så länge grannarne kunde minnas tillbaka. Han var ungarl och behöfde för egen räkning endast ett af vindsrummen; de öfriga lägenheterna hyrde han ut åt gamla enstöringar som han själf, manliga och qvinliga, men det var ett oeftergifligt vilkor, att de ej skulle få föra in barn, hundar, kattor, klaver eller andra pinoredskap i huset. Gift folk tålde han icke, ej heller ungdom.

Som värd betraktad lemnade han åtskilligt öfrigt att önska. Vågade till exempel någon af hyresgästerna att intränga i hans lilla qvafva kammare två trappor upp och framkasta en halfdragen ande om trasiga tapeter, murkna golftiljor eller otäta fönster, för den lille

hoptorkade gubben upp som en raket från sin flottiga skinnstol, genomborrade den djärfve med ett par ögon hvassa som sylar, skakade ursinnig handen mot dörren och röt ett ilsket: »Dra åt —!», så att de gamla luntorna på bokhyllan föllo på hvarandra och den sinkade karafinen på byrån hoppade högt i vädret af förskräckelse.

Ja, en riktig elak gammal tvärvigg var han, och det var inte underligt, att han inte hade någon människa i hela vida världen, som brydde sig om honom. Hyresgästerna sågo honom sällan utom de fyra gånger om året, då hyran skulle betalas; ingen af dem hade någonsin sett en bekant helsa på honom; han hade icke ens någon som passade upp på honom. Han köpte och lagade sin mat själf, städade sitt rum själf och skurade det till och med tre gånger om året, till jul, påsk och mid-sommar. Men ve den, som vågade dra på munnen, då han någon af dessa rengöringsdagar mötte kommissarien på gården klädd i rökmössa af urblekt svart sammet och halmskor, med en ullsjal knuten bak på ryggen, ett stort förkläde framför sig och skurbaljan i sina dar-rande gamla händer.

En gång — det var nu tjuogu, trettio år sedan — hade kommissarien Renberg verkli-gen haft ett besök, och det ändå af ett ungt

och vackert fruntimmer. Det var hans systerdotter, den enda släkting han hade i lifvet.

Hon hade nyss flyttat upp till Stockholm, der hon var husmamsell hos en grosshandlare på söder, och hade ansett höfligheten fordra, att hon sökte upp sin okände morbror. Men hon blefså ovänligt mottagen, att hon aldrig mera kom igen. Han hade till och med beskylt henne för att vilja göra sig påmint, så att han inte skulle testamentera bort sina pengar till någon oskyld. Hans pengar! Hon hade inte en gång vetat, att han hade några sådana. Då hon gick hemifrån, hade hon tvärtom känt efter, om hon hade sin portmonnä med sig — stackars morbror var visst i mycket små omständigheter!

För öfrigt visste hon så litet om honom. Men mor hade alltid sagt, att det var »synd om bror Tobias». Han hade haft en svår ungdom och måst kämpa mot brist och umbäranden af alla slag. En tid — han kunde väl då vara några och tjugu år — hade han i följd af en hel kedja ogynsamma förhållanden, hvari han själf ej hade någon del, gått utan sysselsättning i Stockholm och haft det mycket svårt. En episod från denna tid hade han vid något tillfälle berättat för sin syster. Han hade en vinterkväll, utmattad af svält och flere dagars fruktlöst kringvandrande för att få arbete, slagit sig ner på en bodtrappa vid en

af hufvudstadens mindre besökta gator. En herre gick förbi, drog upp sin näsduk ur bröstfickan och tappade i det samma sin plånbok. Den uthungråde störtade sig öfver den — och gjorde *icke* något försök, att hinna mannen, som dock ej var långt borta; men den qvällen åt han sig mätt för första gången på mycket länge.

Några dagar derefter hade den förlorade plånboken, tack vare en annons, återkommit till sin rätte egare; ingenting fattades af dess innehåll, ty morbror Tobias hade ändtligen lyckats få arbetsförtjänst. Men denna händelse hade visst lemnat outplånliga spår efter sig i hans lif. Det var som om detta bittra minne, att han för ett ögonblick — af nödtvång, för människornas hårdhets och liknöjdhets skull — varit en tjuf, småningom utsugit och underminerat all hans tro på det goda i världen. Då han efter flera års förlopp af en händelse träffade sin syster och för henne berättade om denna sitt lifs svåraste pröfning, hade han råkat i en sådan våldsam sinneskakning, att hon ej vetat sig någon råd hur hon skulle bära sig åt för att få honom lugn igen. Sedan dess hade deras vägar åter skilts och hon hade just aldrig hört vidare af honom, endast hade hon ryktesvis erfarit, att han ansågs vara en elak och människofientlig gammal bitvarg — och det berodde kanske till en del på historien om plånboken, tänkte hon.

Men det hade blåst många väder sedan den der händelsen inträffade, och den borde väl kunna vara glömd nu. I alla fall hade systerdottern ingen del i det, och inte hade morbror någon rättighet att snäsa henne och öfverhopa henne med skamliga beskyllningar. Nå ja, hon skulle minsann icke genera honom; hon kom aldrig tillbaka. Snart fick hon dessutom från säkert håll veta, att kommissarien var egare af minst sjuttio tusen kronor, antagligen hopsamlade genom mångårigt procentande, och denna nyhet stärkte henne i hennes föresats att ej förnya ett försök till närmande, som fick en så förolämpande tydning. Hon gifte sig kort derefter med en hederlig sadelmakare i Hornskroken och försvann för alltid från kommissarien Renbergs horisont. — — —

En kylig aprilafton för några år sedan hade den gamle herrn nyss tändt sin lampa, fält ner den randiga bomullsgardinen framför fönstret, mot hvilket de stora snöstjärnorna långsamt smälte, och för tjugonde gången börjat omläsa en årgång från 1830-talet af Aftonbladet, som häftad i nötta karduspapperspennar utgjorde en af de dyrbaraste skatterna i hans bibliotek. Han hade varit ung den tiden, då dessa blad lemnat tryckpressen, och om det fans någonting i verlden, som förmått värma hans hjärta, återfann han det i dessa spalter. Han hade ingen annan att tala med om sin

ungdom än de gamla tidningarna. Han höll just på att läsa ett qvickt Kaleidoskop riktadt mot Svenska Minerva, och det var ej långt ifrån, att ett leende arbetat sig fram i hans bistra, skrupna drag mellan den gråa skäggstubben.

Då hördes raska steg i trapporna och en ljudlig knackning på dörren. Mungiporna drogos nedåt igen, och de buskiga ögonbrynen rynkades.

Hvad ville det säga? Första april hade ju nyss varit? Det var således trasiga tapeter det gälde. Gubben sköt förargad undan boken och brummade ett föga inbjudande »stig in».

Den väntande lät ej säga sig detta två gånger. Det var en ung man, satt till växten och med ett hvithylt och rödlett, godmodigt ansigte, som kommissarien aldrig sett förr. Således ingen af hyresgästerna; det var alltid en lättnad. Han var enkelt, men snyggt klädd, såg inte illa ut med sina pigga ögon och den gråblonda färgen på hår och mustascher, som tycktes vara pudrade med mjöldam. Tänderna lyste hvita i mörkret nere vid dörren, då han med en skrapning på foten och ett belåtet leende frågade, om det var kommissarien Renberg.

»Hvem skulle det annars vara?» ljöd det snäsiga svaret.

»Nej, det är då sant, någon annan än morbror Tobias kan det inte vara», svarade den unge mannen och ryckte ett par steg närmare.

»Morbror?» — Kommissarien, som efter att ha slutat sin granskning af fridstörarens yttre sett ned i sina Aftonblad igen, höjde hastigt på hufvudet med en förargad min. »Fan är herrns morbror, men inte jag.»

»Det är både sant och inte sant, det», svarade den unge mannen och skrattade nu med hela munnen, så att kommissarien förskräckt ryckte stolen närmare intill bordet, liksom rädd för de blixtrande hvita tänderna, som han nu såg alldeles inpå sig.

»Så förnäma släktingar har jag inte», fortfor den främmande, synbarligen mycket road, »och då skulle morbror ju också vara morbror till fan, eftersom morbror är morbror åt mor min. Se, jag är Sven Hammarström, son till morbrors systerdotter — hon som är gift med sadelmakar Hammarström i Hornskroken, morbror vet — far min. Se, jag säger morbror, jag, för jag är så van att höra mor säga så »

Ett grymtande läte förnams från den gamle och så fortsatte han sin läsning på fullt allvar, ehuru med små rädda, sneglande blickar åt sidan då och då.

»Se, jag är bagare till yrket», återtog Sven, utan att låta sig någonting bekomma. »Jag har gått igenom graderna nerifrån och därför

kan jag säga, att jag kan mitt yrke. Sist har jag förestått ett stort knäckebrödsbageri i Falun, men nu har jag fått i skallemejan på mig, att jag vill sätta upp egen affär och baka egna bullar. Se, det är förstås en jänta med i spelet, kan tänka», tillade han mysande och såg sig omkring, som om han letat efter en stol. Men då han ej såg till någon, fortfor han:

»En rar tös är det för resten, dotter till en poliskonstapel der uppe i Falun. Vi ä' bara fästfolk oss emellan än, förstås, men så snart jag fått min affär i ordning, så smälla vi sta' och förlofva oss riktigt och se'n gifta vi oss i röda rappet, bara jag har sett, att folk vill köpa mina bullar.»

Kommissarien hängde näsan öfver boken med bister min och rynkade ögonbryn, men när han skulle vända om ett blad, darrade handen så, att han måste afstå från försöket.

»För resten, när jag säger bullar, så menar jag knäckebröd och spisbröd», fortfor den objudne gästen i en ton, som om det gält ett viktigt förtroende. »Se, jag har själf hittat på ett nytt slags bakugn, skall jag säga, eller åtminstone en förbättring af ugnarna, som di begagnar der uppe i Falun, och som skall falla sig mycket billigare. Se, jag tänker slå mig ner i Katrineholm, för det har ett så bra läge, så, och så skulle jag låta bygga upp

en ny ugn efter mitt projekt med en värme-moderator, som — — ja, det der förstår inte morbror. Litet pengar har jag samlat, men för att kunna sätta upp ugnen och köpa in litet mjölförråd att börja med, behöfde jag låna tolf hundra kronor. Der hemma kan jag inte få någon hjälp, för vi ä' många barn och småttingarna ska' ha uppfostran. Thea, tösen min, har förstås inte ett kronans öre. Inte heller har jag någon rik gynnare att vända mig till, och så'na uppmuntra för resten hvad som helst utom det, som verkligen är till nytta. Men i morse drog jag mig till minnes, att jag ju har en nära anförvandt i lifvet, som nog kunde ge mig en handräckning. Morbror är ogift, har godt om pluringar, och de ska' väl kanske ändå en gång bli våra, då morbror efter naturens ordning faller ifrån. Om nu morbror är snäll och lånar mig tolf hundra kronor, så dröjer det inte länge, förr än jag eldar på, och se'n skall jag skicka morbror en låda knäckebröd att smaka på, och maken har morbror aldrig ätit i sin dar, det vill jag lefva och dö på; för ugnen, han duger, det är säkert, det. Om morbror hade förstätt sig på ritningarna, hade jag kunnat ta dem med mig, men nu får väl morbror tro mig på mina ord.»

Så snart det blef fråga om penningar, sköt kommissarien häftigt tidningsluntan ifrån sig och började stirra rakt framför sig på pappers-

knifven, som om han ämnat mörda någon dermed, men till sist tog hans tålmod slut, han kastade sig tillbaka i stolen, gulgrön i ansigtet af ilska, pekade med skälfvande hand på dörren och stönade:

»Ut, herre!»

Men aldrig hade man sett maken till oförskämndhet! I stället för att så fort som möjligt åtlyda denna mycket tydliga uppmaning, sade den unge mannen endast: »Nånå, morbror lilla!» i en fullkomligt obesvärad, lugnande ton, alldeles som man talar till ett litet barn, och hvad ännu värre var, han tog en af de skinnklädda stolarna, som han nu ändtligen upptäckt i en vrå, satte ner den bara ett litet stycke ifrån värden på stället och slog sig ner i godan ro. Kommissarien vardt så öfverraskad af denna exempellösa djärfhet, att han blef sittande orörlig som en stenbild och på en lång stund ej kom sig för att säga ett enda ord.

»Nu ska' vi tala förstånd», sade Sven. »Morbror blir ond och visar ut mig. Jag måtte således ha burit mig illa åt på något sätt. Naturligtvis kan jag inte gå härifrån, förr än vi fått litet nogare ta reda på, hvaremitt brott består, så jag får be om ursäkt, i fall det är min skyldighet. Hvad är det egentligen jag har sagt, sedan jag kom hit in? Jag har talat om, att jag behöfver hjälp

— och det gör väl hvarenda menniska någon gång i sitt lif — och bedt morbror bli min förlagsman. Jag tror inte, att jag framställt min begäran på något ohöfligt sätt. Att jag just vände mig till morbror, var väl ingenting att bli arg för; tvärtom, det betyder, att jag anser morbror vara i stånd till en oegennyttig handling.»

»Oegennyttig handling!» upprepade kommissarien flere gånger efter hvarandra, och det riktigt gnistrade i hans små pepparögon, då han med den mest skärande hånfulla betoning uttalade dessa ord, som för hvarje gång han sade om dem tycktes ge hans ilska ett piskslag. Men nu surrade och bullrade det i magen på den gamla klockan, som i sitt hvitmålade fodral med afnötta förgyllningar skymtade som ett spöke längst in i den mörkaste vrån; gubben lyfte upp lampskärmen, så att skenet föll på urtaflan. Klockan fattades en kvart i sju. Han steg upp och började gå af och an på golvet med en min, som om han önskat sin gäst allt upptänkligt ondt, men först och sist, att han ville dra så långt vägen räcker.

»Jag förstår nog hvad morbror menar. Oegennyttiga är så sällsynta —»

»Säg snarare, att det inte alls *finns* någon oegennyttiga till i världen», brummade gubben.

»Jag har aldrig sett någon».

»Men —»

»Aldrig, säger jag! Och jag är ändå sjuttio år i rippet. Seså, gå er väg nu. Jag har inte tid till några resonemanger.»

Kommissarien såg återigen på klockan; den stora visaren hade flyttat sig ett par minuters väg. Han sneglade bort till byrån, der en liten tillbringare stod, öfvertäckt af ett tefat. Sven hade rest sig upp och knäpt igen sin öfverrock.

»Jaså, morbror säger således absolut nej?» sade han. »Betänk sig en gång till. När jag har gått, kanske morbror ångrar sig, att morbror inte lydde sitt goda hjärta —»

»Jag har inte något godt hjärta», afbröt den gamle tvärviggen i förolämpad ton. »Hvad pratar han för dumheter? Gå sin väg, säger jag!»

»Godt hjärta ha alla människor, fast somliga inte vilja låtsas om'et.»

»Dumt prat!»

»Det skulle vara roligt att bli lite närmare bekant med morbror, så skulle jag snart öfverbevisa morbror om, att det der pratet inte är så dumt ändå. Och inte för att jag tappat vantarna, därför att jag inte fick de der pengarna, dem blir det väl någon vån med, men det förargar mig, att gumman mor skulle få rätt; hon afrådde mig i det längsta och så — —»

Klockan fick en vapör till tecken att hon snart ämnade slå sju. Kommissarien vände sig om mot Sven, utom sig af förbittring, stampade i golvet och nästan tjöt:

»Huru många gånger skall jag säga åt er att gå? Jag är upptagen klockan sju!»

»Ja, jag går just nu. Adjö, morbror! Nu är det väl sista gången vi se hvarandra.»

Han räckte fram sin hand, men kommissarien låtsade ej se den, utan snodde af sig nattrocken och gick in i garderoben för att hämta ut några klädesplagg; då han kom ut derifrån, var Sven borta; han hörde honom ännu hvissla i trapporna

Den unge mannen kände sig egentligen ej modstulen öfver nederlaget, men hur det var, tyckte han, att han behöfde en cigarr att trösta sig med. Han gick in i en cigarrbod i huset midt emot kommissarien Renbergs. Det dröjde nu en liten stund, innan han hunnit välja ut en riktigt torr och välspunnen Falstaff och anförtro fröken innanför disken, att hon hade förbaskadt vackra ögon, men att hon inte kunde få honom, om hon tittade på honom aldrig så; när han sent ömsider stod vid dörren, der gasslangen hängde, och höll på att tända sin cigarr, kom han att kasta blicken upp till sin släktings fönster, der just i det samma de upplysta rutorna förmörkades.

Jaså, gubben tänkte gå ut. Jo, jo, han behöfde väl svalka sitt upphettade blod.

Sven lyfte på hatten för fröken och gick. Men ute på trottoaren stannade han obeslutsam. Om han skulle göra ett slag i Humlegården, innan han gick hem? Det var ännu långt till qvällsvarden, och han kunde väl behöfva vara ensam en liten stund med sina tankar och framtidsplaner.

I samma ögonblick han fattade detta beslut, hörde han morbroderns port knarra. Han såg dit. Det var kommissarien själf, som kom ut, insvept i en gammaldags slängkappa, hvarunder han tycktes hålla något föremål gömdt. Det klara månskenet belyste hela den motsatta trottoaren och den lille krokige gubbens groteska skepnad; själf stod Sven i skuggan.

Morbrors beteende föreföll misstänkt; han såg sig försigtigt omkring åt alla håll och började derefter gå uppåt gatan, men vid hvar annat steg såg han sig om. Ett orimligt infall narrade den unge mannen att småskratta för sig själf. Vore det möjligt? Skulle gubben verkligen, trots sitt prat om, att det inte fins någon oegennyttia i verlden — —? Ånej, det var ju för tokigt att misstänka något sådant. Men tänk, om det ändå vore ett matknyte eller några gamla klädesplagg, som han bar under kappan? Han hade ju gått in i garderoben, och hvarför styrde han just kosan

åt de der trakterna, der bara fattigt folk bodde? Nej, Sven måste ha reda på detta. Det vore då sannerligen en triumf!

Han lät kommisarien få ett tämligen långt försprång och började derefter gå åt samma håll som han. Husradens skugga dolde honom, och den nyfallna snön tog alldeles bort ljudet af hans steg, så att han knappast hörde dem själf.

Gubben tog först af in på Nya Qvartersgatan, som den då ännu hette, derefter vek han in på Östra Humlegårdsgatan. Högst få fotgängare voro ute, ehuru vädret var härligt; det hade nästan slutat snöa, endast en och annan liten iskristall vinglade glittrande förbi gaslyktorna; luften var frisk, men icke obehagligt kall, himlen var mörkblå med små krusiga strömoln, som hvitnade der fullmånen rullade fram.

Längst upp i hörnet af Norra och Östra Humlegårdsgatorna stodo då ännu två rödbruna, förfallna lider midtemot hvarandra. Det högra af dem var isynnerhet fallfärdigt, det lutade sig förtroligt mot en gaslykta, som stod der smått generad öfver grannskapet. Flere af väggplankorna hade lossnat i sina fogar, så att de skildes af breda springor, och i södra hörnet närmast marken gapade ett stort rötsår, der trävirket hade murknat och fallit bort.

Utanför detta lider stannade kommissarien Renberg. Sven hade skyndat på stegen och gömt sig bakom knuten af rucklet midtemot. Han var alldeles säker om, att gubben hvarken hört eller sett honom, ty denne slog nu tillbaka slängkappan och började syssla med de hemlighetsfulla föremål han burit der under. Det var tillbringaren och tefatet, som för en stund sedan stått på byrån i hans rum. Sven såg i det starka månljuset, huru gubben hällde någonting ur kannan på fatet och satte ner detta senare i snön alldeles bredvid hålet på väggen, under det han hväste fram ett inställsamt och lockande: »Kiss—kiss—kissss!»

Ett mångstämmigt jamande inifrån lidret besvarade denna kallelse, och i nästa sekund rusade en stor svart katta genom öppningen, följd af en hel skock svarta och vitfläckiga ungar, som alla genast hittade till mjölkfatet, kring hvilket hela familjen samlade sig med nedböjd nos och svansarna i vädret. Efter en stund fylde kommissarien på ytterligare en portion mjölk, som togs emot med begärlighet och förtärdes lika hastigt som den förra. Under tiden såg den anonyme välgöraren sig omkring med spejande blickar, tydligen färdig att ta till flykten, så snart någon obehörig åskådare nalkades; men gatan var alldeles folktom. Han tömde nu återstoden af tillbringarens innehåll och lutade sig ner öfver fatet

för att se, huru det småningom länsades. Men slutligen begynte kattungarna bli mätta, den ena efter den andra lemnade kalaset och började göra små ströftåg på egen hand ut i snön. Två sprungo i kapp till andra hörnet af lidret, den tredje gjorde ett försök att äntra gaslyktan, den fjärde envisades att vilja ta fatt på sin svans och tumlade om i snön under dessa fåfänga bemödanden, och den femte uppförde en solodans omkring modern, som stannat qvar vid fatet till sist. Ändtligen var äfven den gamla missan belåten och gick helt tamt och strök sig mot kommissariens ben, som för att tacka å'egna och barnens vägnar. Gubben lutade sig ner och strök hennes präktiga svart-pels, i det han med den sockersötaste diskantstämman sade henne några ord, som Sven dock ej kunde urskilja.

Den unge mannen hade under hela detta uppträde haft den allra största svårighet att hålla sig allvarsam; slutligen fick en af kattungarna sigte på kommissariens blårutiga näsduk, som fallit ner på marken, sedan den användts att torka tefatet med, och som en pil satte den lille krabaten af utåt trottoaren med sitt byte i munnen; då var det slut med Svens själfbeherskning, och han brast ut i ett gapskratt, som skrämde gamla missan in i sitt hål och på kommissarien gjorde en nästan förstenande inverkan. Det var både ömkligt och

löjligt att se honom stå och stirra mot den vrå, hvarifrån skrattet kom, med vidöppen mun, skälfvande knän, slapt nedhängande armar och mjölkkanan i den ena handen. Sven hade gerna velat afstå från sin triumf, men han insåg, att det nu var för sent att dra sig ur spelet. Han lemnade därför sitt gömställe, trädde ut i månskenet rakt emot kommissari- en och ropade ännu skrattande:

»Ursäkta att jag störde, men jag kunde rakt inte låta bli att — — ha ha ha!»

Men hans skratt tvärtystnade, då han fick se, hur morbror såg ut i synen. Han vände ut och in på ögonen, det ryckte i mungiporna, hakan skallrade, tillbringaren hade han släpt i gatan och begge händerna öppnade och slöto sig krampaktigt. Först trodde Sven, att gubben skulle få slag, men när allt kom omkring, var det bara ett anfall af ilska. Han kippade efter andan, men kunde ej få fram ett ord. Sven tog ovilkorligt ett par steg tillbaka, som om han beredt sig på ett handgripligt öfverfall.

»Ursäkta mig, morbror», sade han slutligen. »Jag borde inte ha skrattat, men det såg så lifvadt ut, isynnerhet —»

Men nu kom ändtligen det ord, som behöft så lång tid att arbeta sig fram:

»Slyngel!»

Derpå vände gubben sig om, tog upp tefa-

tet, näsduken och kannan, som var oskadd, tack vare den myckna snön, och skyndade derifrån så fort hans små ben förmådde. Sven stod kvar en stund, tveksam om hvad som var att göra; han såg sig omkring, alla kattungarna voro försvunna, och långt ner på gatan såg han kommissariens lilla svarta figur bli allt mindre och mindre. Han tog ett hastigt beslut och skyndade efter, men det var för sent, gubben hade fått för långt försprång, och då Sven med andan i halsen kom fram till morbroderns port, slogs den igen midtför hans näsa och en nyckel vreds gnisslande omkring i låset.

Följande förmiddag fick Sven med lokalpost ett trekantigt bref ihopsatt med munlack och skrifvet med höga, kappraka, darrande bokstäfver. Det var från kommissarien Renberg och lydde sålunda:

»Högtärade herre!

Efter moget öfvervägande har jag kommit till insigt af, att den begäran, Tit. i går afton till mig framstälde, måhända på vissa vilkor skulle kunna beviljas. Dessa vilkor vore för det första, att Tit. på sitt hedersord lofvade mig att aldrig till någon, eho det vara månde, nämna ett ord om den scen, Tit. senare på aftonen i går på ett så föga grannlaga sätt

kom att bevittna. Af flere skäl är jag angelägen om att ej blifva utskriken som en blödig narr med s. k. »godt hjärta». Det andra vilkoret är, att Tit. herr fader går i borgen för den lånfångna summans återbetalande. Anhållande om ett snart besök i och för närmarre öfverenskommelse, tecknar jag —

Stockholm den 18 april 1878

Tobias Renberg.»

Å denna skrifvelse erhöll kommissarien redan samma afton följande svar:

»Bäste morbror!

Den öfverenskommelse, morbror föreslår mig, kan af flera anledningar ej komma till stånd, förnämligast därför att jag redan för mina föräldrar och syskon berättat om äfventyret i går afton. Men äfven om hemligheten ännu vore bevarad, skulle det förefalla mig obehagligt och tarfligt att så der sälja min tystlåtenhet, helst som ju hela saken länder morbror till heder och icke till skam. Jag är icke förargad på morbror för det försmädliga i morbrors bref, och jag ber äfven, att morbror ej måtte längre vara ond på mig för mitt pojkkaktiga uppförande i går.

Högaktningsfullt

Sven Hammarström.»

Kommissarien hade varit vid sitt miserablaste lynne hela dagen, sedan han afsändt sitt bref. Hvad hindrade pojken att säga, att han

aldrig skulle berätta den der historien för någon, stoppa de tolfhundra kronorna i fickan och skratta på långifvarens rygg? Sämre affär hade han aldrig inlåtit sig på, och då Svens svar kom, var han på förhand så på det klara med hvad det innehöll, att han på en lång stund ej brydde sig om att öppna det. Så mycket större blef hans öfverraskning, då han slutligen läste det. Han sköt brevet ifrån sig och satt flere minuter och stirrade på det, alldeles handfallen; derefter tog han det tillbaka igen och läste om det för att öfvertyga sig om, att han icke läst orätt.

Allt sedan kommissarien, som just aldrig varit någon djurvän, upptäckte den förvildade och utsvultna kattfamiljen vid Östra Humlegårdsgatan, hade han ej en enda dag försummat att besöka den på bestämdt klockslag, och det hade slutligen blifvit ett riktigt nöje för honom. Men i afton hände det besynnerliga, att de blefvo utan qvällsvard; det halp ej, att kattmamma satt på post i sin glugg ända till långt inpå natten; både hon och de små kisserne finga den gången lägga sig hung- riga. — —

Ett par dagar derefter i skymningen knackade det på dörren till Sven Hammarströms rum, och då han gick och öppnade, såg han en liten besynnerlig figur stå der ute på den mörka trappafsatsen.

»Hvem der? är det någon, som söker mig?»
frågade han otåligt, då karlen ej sade något.

I stället för svar, stack den mörka figuren ett bref i hans hand och lagade sig derefter utför trapporna så fort han kunde, och på gången såg Sven, att det ej var någon mer eller mindre än hans morbror, kommissarien Renberg själf!

Han blef så förvånad, att han ej kom sig för att ropa honom an, och ännu mera förvånad blef han, då han kom in i rummet, tände ljus, öppnade brefvet och deri fann tolf sedlar å hundra kronor hvardera jämte en liten lapp, hvarpå stod:

»Behöfva icke återbetalas. Tacksägelse undanbedjas på det bestämdaste.»

Den som samma qväll i ilmarsch företog en expedition till Greffthuregatan, det var Sven. Men huru han bultade på kommissariens dörr, fick han intet svar. Då han kom, hade det varit ljust i fönstret, men då han tröttnade på sina fruktlösa ansträngningar och gick, var det mörkt der uppe. Flera dagar upprepade han försöken att träffa sin släkting för att tacka honom, men hans knackningar ledde aldrig till något resultat, fastän grannarne der nere försäkrade, att kommissarien var hemma. Han kände förmodligen igen den unge mannens raska steg. Då klädde Sven sig i gutta-perchagaloscher för att dämpa ljudet af sin

gång, gick långsamt och säfligt uppför trappan och knackade på med lillfingerknogen, bara så mycket att det hördes, och den gången lyckades han verkligen narra gubben; dörren öppnades på glänt, men knappast hade kommissarien fått se en skymt af Svens rödletta ansigte och skrattande hvita tänder, förr än den åter slogs igen med en fart, så att det skallrade i det trasiga vindsfönstret. Qvällen derpå stälde den unge mannen sig på lur bakom det gamla lidret vid östra Humlegårdsgatan, men klockan blef både sju och åtta, och det kom ingen kommissarie — »ja, det syntes inte en katt en gång», som Sven sedan på qvällen sade till den af historien högst intresserade modern.

Nå, det blef ingen annan råd än att skrifva. Och det gjorde Sven också, kort och kraftigt, ty att »författa bref» var just icke hans sak, men nog skulle morbrodern se och förstå, att han var tacksam.

Och så reste han ner till Katrineholm och byggde sin bakugn.

Kommissarien Renberg beredde det året sina hyresgäster den ena öfverraskningen efter den andra. Fram på vårsidan upptäckte man en vacker dag, att huset i en hast blifvit fullt

med kattungar, som trillade utför alla trappor, klämde sig i alla dörrar, hängde sig fast i skoladjunktens klocksträng, så att han kom och öppnade och trodde att han fick främmande, sprungo bort med den gamla mamsellens nystan och klättrade radtals uppför sidenklädningen, som hon hängt ut på gården för att vädras, så att det blef en hel hop små hål efter deras hvassa klor. Slutligen upptäcktes det, att hela sällskapet jämte sin mera stadgade och respektabla fru mor hade sin bostad på vinden och tillhörde ingen mer eller mindre än värden själf, han som aldrig tålt kattor eller några djur för resten! Det var en underbar händelse. Och skomakaren på nedre bottnen, som en gång varit der uppe för att klaga öfver sina lås, berättade, att han funnit kommissarien ligga framstupa på golvet, sysselsatt med att skjutsa trådrullar af och an på tiljorna till stor gamman för de unga svart- och hvitfläckiga orostiftarne. Men det lät då för mycket otroligt, och ingen trodde på den historien, men alla berättade den.

Då första oktober kom, fick man väl upplefva besynnerligare saker än så. Skomakaren hade för sitt evinnerliga bråk och kink blifvit uppsagd, och i hans ställe inflyttade en stenhuggare, som förde med sig hustru och tre små barn. Kattorna — nåja, det kunde så vara; men barn! Och *sådana* barn, som tu-

rade om att skrika från morgon till qväll! Kommissarien kunde bestämdt inte lefva länge.

Och den spådomen slog mycket riktigt in.

En morgon inemot jul spreds den nyheten från rum till rum, att kommissarien dött af slag under natten. Det blef en undran, hvem som skulle få ärfva honom. Man visste, att ett testamente satts upp redan på hösten; juristen, som hjälpt gubben Renberg dermed, hade till och med berättat för den gamla mam-sellen, som var hans syster i Kristo, att han så när blifvit utkörd från vindskupan, därför att han kastat fram några ord om yttre missionen och en viss barnkrubba, som kunde behöfva sig en donation. Men då testamentet öppnades, befans det, att bagaremästaren Sven Hammarström skulle ha alltsammans, gård och pengar, rubb och stubb, på vilkor att han åtog sig att sörja för kattfamiljen. Om han ej själf tyckte om kattor, finge han därför ej dränka dem, utan laga att några andra djurälskande menniskor togo hand om dem.

Som Thea ej var kattvän, öfverlemnade Sven denna del af arvet till gumman mor; för pengarna köpte han in gården i Katrineholm, der han hyrt in sitt bageri, och byggde sig en ugn till. Han kunde aldrig riktigt förstå, hur det kom sig, att morbror Tobias blifvit så välvilligt stämd mot honom på slutet, men det stärkte honom i hans gamla tankar.

och hädanefter, när han hörde talas om den själfviskhet, som allena regerar världen, svarade han alltid med mera känsla och öfvertygelse än någonsin:

»Äh, prata inte strunt! Alla menniskor ha godt hjärta!»

1880.

SKANDALEN I SVENNINGE.

STUDY IN SCIENCE

Nämдемansmor i Berga har stulit!

Det gick som en löpeld genom hela socknen. På lördagseftermiddagen hade det händt i Fernanders bod inne i staden; alla, som kört upp på handelsbodgårdarna, visste det inom en timme, bondskjutsarna, som på eftermiddagen rullade ut genom tullarna med far och mor halfsofvande i framsätet och bakvagnen full med påsar och korgar och paket, transporterade äfven den märkvärdiga nyheten med sig åt alla riktningar, och från Svenninge kyrka, der det följande dag just var nattvardsgång och en ovanligt talrik menighet samlad, fortplantades den till hemmen öfverallt i socknen; det fans ingen backstuga så låg, intet torp så aflägsset djupt in i ihåla skogen, dit den icke trängt innan qvällen, och öfverallt väckte den bestörtning, oro, skadeglädje.

Ty nämдемansmor var en vigtig person, på hvilken alla hade sina blickar fästade. Icke nog med att hennes man, Isaksson i Berga,

var den rikaste af alla bönderna, ordförande i kommunalstämman och f. d. riksdagsman i andra kammaren; hans hustru hade alltid varit ansedd som ett mönster af alla dygder och stod dessutom i spetsen för den nyevangeliska rörelse, som under de senare åren kommit till väldet i socknen. Hon hade satt i gång söndagsskolan, som fått så mycket loford afsjälve biskopen, då han var på visitation härom året; hon hade hvarje lördags- och söndagskväll hållit bibelläsningar i sitt hus, hvilka i ett par år, innan man fick den nye presten, varit nästan talrikare besökta än gudstjänsterna i kyrkan; och denne pastor Olai, som var en sådan väldig Herrans stridsman och som man strömmade från alla grannsocknarna för att höra, honom hade hon tillsatt, ty det var hon, som uppmanat honom att söka Svenninge, och hon hade långt på förhand bearbetat sinnena till hans förmån; dessutom hade hon en sådan auktoritet bland allt bondfolket, att den hon och hennes man röstade på, han blef vald, herrskaperna i socknen måtte förga sig aldrig så mycket.

Ty sådan var nu sakernas ställning i Svenninge, att den hårdnackade strid, som i årtionden rasat mellan herre- och bondepartiet, nu, tack vare den religiösa rörelsen, som gripit alla, d. v. s. tack vare nämdemansmor i Berga, alldeles afgjordt utfallit till det sena-

res förmån. Socknen var vidlyftig till arealen, men deraf belöpte sig icke hälften på de båda enda herrgårdarna; resten var i böndernas händer. De få af dessa, som fordom röstat med herrarne, hade nu mera, sedan alla blifvit bröder i Kristo, »samlat sig kring korset», som nämдемansmor brukade säga, och det var nu aldrig värddt, att patron Hillebrandt på Öfverås eller öfverstlöjtnanten på Björkesta kom med något förslag på stämman eller opponerade sig mot något, som framstälts från det andra lägret; de blefvo genast omkullröstade. Också hade de nästan alldeles dragit sig ifrån de kommunala angelägenheterna och egnade sig uteslutande åt sitt familjelif och sitt landtbruk. Visserligen svor öfverstlöjtnanten alslånga eder både på svenska, franska och tyska öfver de fördömda bondtupparne och deras göranden och isynnerhet låtanden, men som de styrandes enda diktan och traktan ännu så länge gått ut på att inskränka kommunalutskylderna till ett minimum, och detta ju var en fördel, hvaraf alla blefvo lika delaktiga, fick man väl finna sig i sitt öde; godt så länge inga värre dumheter begingos.

Men nu hade väl bondepartiet fått sig en dugtig knäck, hoppades man. Tänk, nämдемansmor hade stulit! Och på ett så fräckt sätt! Midtför näsan på handelsman Fernander hade hon stoppat en svart sidensjalett under kap-

pan, och han hade tagit in henne i bodkammaren och tvingat henne att ta fram det stulna! Och det värsta af allt var, att hon skulle gå till skrift dagen derpå — naturligtvis hade hon då ämnat inviga den nya sjaletten — gå fram till Herrans bord med den kanhända! Åh, en sådan bottenlös uselhet! Men egentligen öfverraskande var det inte; läsare äro det värsta pack som fins, det är en känd sak, af dem kan man vänta hvad som helst. Nu hade emellertid masken ryckts från det förnämsta helgonet i socknen, henne, kring hvilken hela allmogen legat på knä i dum och slafvisk tillbedjan. Nu skulle väl de förståndigaste, de minst slösinnade, affalla och få sitt förnuft tillbaka, det skulle bli en reaktion mot den pietistiska galenskapen, som förut trängt in öfverallt med sitt gråa mögel, och hvem vet —? Kanske skulle det nu vara slut med bondegementet också.

Så resonerade man i Öfverås' förmak, der begge herrskapsfamiljerna voro samlade den minnesvärda söndagseftermiddagen.

Öfverstlöjtnanten fröjdade sig mest åt den smålek och förargelse, som denna historia skulle välla komministern i socknen; han hade aldrig kunnat tåla prester — prester och surkål. Och pastor Olai och nämдемansmör i Berga, de voro ju lif och själ, de hängde ihop som ler och långhalm. Isaksson själf var det kan-

ske litet synd om, han var en ganska beskedlig karl på det hela taget, hvars största fel var att aldrig ha varit herre i sitt hus, utan ständigt låtit föra sig i ledband af hustrun — men svartrocken! Honom unnade man gärna all möjlig förtret.

Och näst vederbörande själfva fans det väl heller ingen, som tog sig så hårdt af den uppörörande händelsen, som just pastor Olai.

Men han hade också sina skäl dertill. Han hade en så säregen ställning. Själf af bättre familj och gift med en prestdotter från residensstaden, hade det väl varit naturligast att han slutit sig till herrskaperna i socknen; det hade Svenningepresterna alltid brukat, och det väntade man också att han skulle göra. Men då han tillträdde sin syssla, dröjde det först en hel månad, innan han gjorde visit på herrgårdarna — kanske var det emedan han visste, att de ej röstat på honom vid valet — och sedan, när han väl kom, ledde det ej till något egentligt umgänge. Öfverstlöjtnanten hade handterat honom ungefär som en skolpojke och underhållit honom med presthistorier af mustigaste slag, och på Öfverås hade han sett divansbord och étagerer lastade med Ingersoll, Nordau och annan otrosliteratur. Nog af, det var ingenting för honom, det hade han nog märkt. I stället fick man höra, att han umgicks mycket flitigt med de förmögna

bönderna i kyrkbyn; både han och hans fru voro alltid närvarande vid bibelstunderna hos Isakssons i Berga, bondgummorna rände ut och in i prestgården med ostar och smakbul-lar, och på fruns namnsdag, då der varit ka-las, hade ingen af herrskaperna varit bjuden, men man hade ändå reda på, att gästerna trakterats med Sankeys sänger, saft och knäck — »sirapsknäck naturligtvis», förmodade pa-tron Hillebrandt spydigt — och att festlig-heten afslutats med en insamling till hedna-missionen.

Pastor Olai var mycket omtyckt af allmo-gen. De förstodo så väl hans predikningar, som voro hållna i den vanliga halft gråtmil-da, halft groteskt—humoristiska kolportörstilen.

Han begagnade bilder, som de alla kunde uppfatta, liknande Jesus än vid en värfvare på en marknad, än vid en husbonde, som betala-de höga löner och gaf präktig kost, än vid en ständigt flödande bränvinsankare, der man kunde få sig ett rus gratis, ett rus, som va-rade i evighet och som ej hade några koppar-slagare i släptåg. Och i sitt personliga um-gänge var han så snäll och nedlåtande, så lif-lig och pratsam, och allting intresserade han sig för, både jordbruk och kreatur och grund-skatteafskrifning.

Frun deremot förstod man sig mindre på. Hon var nog vänlig och snäll, hon också, och

lika mot alla, och hon såg så klok ut på ögonen, men hon talade just inte mycket, utan satt mest och hörde på; man visste ej rätt, om hon var blyg eller högdragen. Man kom sig aldrig för att bli riktigt förtrolig med henne, ej ens nämдемansmor, som ändå hade sin gång i prestgården bittida och sent.

Ty hon var pastorns högra hand. Hon hjälpte honom att dela ut småskrifter, hon meddelade honom allt hvad han behöfde veta om sockenbornas enskilda lif, hon sparade aldrig mödan, då det var fråga om ett eller annat, som hon kunde uträtta för prestens eller kyrkans räkning. Hon hade satt sig i spetsen för en insamling till anskaffande af ny altarduk, och hon hade lofvat, att prestgården skulle bli ommålad utvändigt nästa sommar på socknens bekostnad; hon behöfde bara säga ett ord till sin man om det, så skulle det nog gå igenom på stämman.

Och hon, denna benådade bland qvinnor, detta Herrans utvalda redskap, denna sällsynt trosstarka kristendomssyster, hvars brinnande bön till och med vid ett par tillfällen visat sig nog kraftig att kunna bota sjukdom och hejda dödens redan lyftade lie — hon skulle nu ha begått ett brott mot sjunde budet, öfverträdt gudomliga och menckliga lagar, hemfallit åt den smutsigaste af alla lidelser! Nyheten derom träffade den unge pastorn som

en knytnäfvästöt midt i bröstet. Det var på söndagsmorgonen, strax innan han skulle bege sig till kyrkan, som en tjänstvillig själ förde fram det förkrossande ryktet till honom. Han kunde icke svara, han kunde knappast tänka. Men då den första skräcken var öfver, grep han med ångestfull begärlighet efter närmaste halmstrå — det måste vara osanning, en illvillig lögn, hopspunnen af Guds och den heliga sakens fiender! Ja, så var det, så måste det vara. Han vädjade som alltid till sin hustru, som satt der bredvid honom i prestgårdssalen, tyst och med tankfull blick; han tiggde henne om ett tröstande, instämmande ord, han skulle ha velat på sina knän bestorma henne med böner, att hon skulle förklara sig vara af samma tanke som han, men hon teg — hon teg och skakade endast på hufvudet. Han såg henne djupt, djupt in i ögonen för att öfvertyga sig om, att det icke fans en skymt af tvifvel hos henne, men allvaret i hennes blick var outgrundligt, hopplöst omedgörligt och afvisande; dessa blåa, milda stjärnor hade fått någonting stålkallt, metallhårt, som han för första gången ej kunde smälta. Förtviflad begaf han sig till kyrkan, men då predikstolssalmen sjöngs och han var på väg upp till sin talarestol, föll det honom in, att den förtalade och brännmärkta qvinnan var uppskrifven till nattvardsgången i dag — om hon

gick fram till Herrans bord, då var hon oskyldig, och då skulle hela församlingen inse det! Han lutade sig ner öfver den uppslagna bibeln med handen för ansigtet, men han kunde icke bedja, han såg förstulet mellan fingrarna ner i kyrkan åt det håll, der nattvardsgästerna sutto. Hon fans der icke! Och icke hennes man heller! Gud hade således i vrede vändt sitt ansigte ifrån de sina och tagit sin hand ifrån sin församling!

Aldrig hade man hört en så osammanhände och underlig predikan af pastor Olai som den dagen. Den bestod nästan endast af utrop och bönesuckar till Herren, att han icke skulle låta »fienden» få makt med den lilla skaran af trogna. Och då gudstjänsten var slutad och han med nervös brådska tryckt handen på dem, som efter sin vana kommo in i sakrastian för att tacka, skyndade han bort, och alla lade märke till, att han styrde stegen åt Berga.

Han var der till långt fram på qvällen. Nämдемansmor hade sjuknat natten förut och låg till sängs; ingen hade fått slippa in till henne på hela dagen, knappast mannen, men pastorn tog hon emot. Tjänstefolket hörde ifriga röster inifrån kammaren hela eftermiddagen; »kära mor» snyftade och grät och pastorn talade ensam långa stunder med låg röst; ibland hörde man nämдемannen blanda in nå-

got ord, men det var endast sällan; han hade aldrig haft mycket att säga, han, stackare.

Då pastorn kom ut, åtföljd af nämde-
manen, var det alldeles som om han varit ett
hufvud, högre än vanligt. Han var blek som
ett lärft, ögonen lyste som eldslågor, och han
hade en hållning så myndig och respektbju-
dande, att de af tjänarne, som voro inne då
han gick genom köket, ovilkorligt helsade öd-
mjukare än vanligt; en af drängarne påstod,
att han sett ut precis som biskopen, då han
på visitationsdagen stod för altaret i Svenninge
kyrka.

Och det var icke underligt, att den unge
pastorn fått denna prägel af storhet öfver sig,
ty han hade själfmant åtagit sig en uppgift,
som måste komma den man att växa, på hvars
skuldror den lagts. Det gälde att bringa den
oskyldigt anklagade qvinnans belackare till
tystnad och dermed slå ett afgörande slag för
Guds rikes tillväxt och blomstring inom för-
samlingen — ja, detta härliga träd, som växt
upp ur ett ringa senapskorn och nu under
den sista tiden samlat allt flera under sina
hägnande grenars skugga, själfva dess tillvaro
var hotad, man löpte till storms deremot från
alla håll med yxor och spett, och om han ej
stälde sig framför det med utbredda armar
och försvarade det med uppjudande af all
sin af Gud förlänade kraft, skulle det kanske

snart ligga der i stoftet och trampas under fötterna af verdens barn. Till och med flere af de vänner, han mest litat på, hade ju redan affallit och slutit sig till fiendernas skara, och hans egen hustru — dock, på henne ville han icke tänka, i hans bröst öppnade sig ett svidande sår, då han erinrade sig, huru bestämdt hon vägrat att bistå honom med detta, hon, som ändå lofvat att troget stå vid hans sida i kampen för tron; hon ville se tiden an, sade hon, hon ville först komma till klarhet med, om det verkligen var för en ärlig sak hon stred!

Att hon kunde tvifla på detta! Åh, hur kunde hon tvifla ett ögonblick! Hade icke mor Anna vid Kristi dyra blod försäkrat honom, att hon var oskyldig till det brott, man ville påbürda henne! Han hade stormat på hennes hjärta med lagens hammare, han hade lockat henne, som en mor lockar sitt barn, då det går på nattgammal is, lockat henne med evangelii och syndaförlåtelsens hela öfversvinnliga sötma och lycksalighet — men på allt hvad han sagt henne ur djupet af sitt ångestfulla hjärta, hade hon endast svarat: »Så sant Gud lefver, jag har intet ondt gjort!»

Och det omtalade han också för alla, som ville höra på honom. Och höra honom ville alla, ty han var uppriktigt älskad och vördad af sin menighet. Hvem han mötte på vägar och stigar språkade han an och började tala

om den märkvärdiga händelsen, som nu syssel-satte allas sinnen. Han förklarade, att han ville sätta sin egen timliga och eviga välfärd i pant på att den stackars anklagade systemen i Kristo var oskyldig till detta, som man ville lägga henne till last, han var lika säker på, att hon ej begått, icke kunnat begå detta brott, som att han ej själf gjort det, och om han ett ögonblick kunnat tvifla på hvad hon med handen på bibeln och med de dyraste eder försäkrat honom, skulle han ej vara värd att vara en Herrans tjänare, och då ville han ej heller vara det, då skulle han afgå från prest-embetet och i en aflägsen vrå plöja sin teg och lefva af jordens frukt i sitt anletes svett.

Men de, som hörde på honom, sågo förlägna ut och ville föra samtalet in på andra ämnen; knappast en var det, som han kunde aftvinga ett inifrån kommande, af full och viss öfvertygelse dikteradt instämmande.

På de begge herrgårdarna gjorde han, huru motbjudande det än var honom, under veckans lopp två särskilda besök för att der föra mor Annas talan. Men resultatet blef, som han väntat, mycket nedslående. På Öfverås möttes han endast af satiriska leenden och klen-trogna miner, och på Björkesta sade öfverst-löjtnanten honom rent ut, att »det var mycket beskedligt af honom att ta sig så varmt af

den der tjufkärigen, men det var att kosta krut på döda hökar.»

Och följande söndag skulle han få riktigt klart för sig, huru fruktansvärdt förtälets smitta gripit omkring sig. Mor Anna, som tillfrisknat från sin sjukdom, hade infunnit sig i kyrkan som vanligt, men då hon gick in i bänken och helsade på Kulltorps-Lena och häradsdomarmor i Hacksta, som sutto der förut, besvarade de icke allenast icke hennes hälsning, utan drogo sig så långt in i bänken, att hon blef sittande ensam längst ner vid bänk-dörren, alldeles som på skampall, och ett par, tre qvinnor, som ytterligare skulle ha haft sin plats der inne, gingo i hela församlingens åsyn förbi bänken, der hon satt, och slog sig ner på läsarnens tomma platser i koret.

Men den dagen höll pastor Olai en dundrande lagpredikan, han, som eljest endast brukade låta evangelii honung flöda öfver sina läppar; och fastän texten alls icke gaf den minsta anledning till det, talade han hela tiden endast om den svåra synden att beljuga och bära falskt vittnesbörd mot nästan. Men det tycktes ha kommit en styfsint upprorsanda in i församlingen, ty fastän han var fullkomligt säker på, att det ej fans en enda närvarande i kyrkan, som ej förstått hvart han syftat med sin predikan, vände sig under utgångsmarschen de flesta ansigten med flit bort

från den bänk, där mor Anna ännu satt kvar försjunken i brinnande bön med hufvudet nedlutadt öfver salmboken, och de, som i förbigående skänkte henne en blick, smålogo skadeglåd och knuffade hvarandra i sidan. Pastor Olai, som just icke var någon psykolog, kom aldrig på den tanken att härleda detta för honom så öfverraskande fenomen ur den naturlag, som gör, att råttorna glupskt kasta sig öfver och äta upp kamraten, som varit i kattens klor och blöder ur ett sår. Han såg i detta de forna vännernas affall ett ovedersägligt bevis på, att mörkrets furste ännu går omkring midt ibland oss som ett rytande lejon och söker hvem han uppsluka månde och ännu har makt till och med öfver de en gång omvända och benådade, om de blott för ett enda ögonblick glömma sig och släppa den genomborrade frälsarehanden, som så gerna vill leda dem och som det gäller att oafåtligt hålla sig fast vid ända till det sista andedraget. Och denna gräsliga »synd mot den helige ande», som den unge presten plötsligt såg slå ut som giftig skabb på den förut så rena hjorden, fylde honom med fasa och äfven med en förödmjukande känsla af hans egen vanmakt. Men han skulle icke ge tappt, han kände hvarje muskelspannas och svälla af stridslust och han tyckte, att Guds rikets seger inom församlingen och

hans egen presterliga värdighet och inflytande berodde på utgången af denna sak.

Han hade under denna vecka kommit till insigt af sin egen oförmåga att verka på sinna; nu kände han, att man måste skrida till handling och tillgripa rent yttre medel för att öfvertyga de klentrogna

Samma eftermiddag tog han två af bönderna i kyrkbyn med sig och begaf sig till Berga med dem. Der öfverenskoms nu med makarna Isaksson, att alla dessa fem personer dagen derpå skulle fara till staden och af handelsman Fernander begära ett skriftligt intyg på, att hela historien om den i hans bod begångna stölden var uppdiaktad. Sedan han lemnat dem detta papper i vittnens närvaro, skulle pastorn förvara det, de begge bönderna lofvade äfven att ta om händ hvar sin afskrift deraf och förevisa dem för hvem som kom, och sedan skulle väl förtalet dö bort af sig själf. Mor Anna hade gjort ifriga invändningar mot detta förslag; hon tyckte, att man ej borde ingripa i Herrans rådslag; fastän hon ännu ej kunde fatta, hvad Han hade för mening med att lägga detta tunga korset uppå henne, tillkom det henne dock som kristen att ödmjukt böja sig derunder och kyssa handen, som slog henne. Hennes man var emellertid icke af samma tanke som hon; det hade grämt honom alltför mycket att se, huru vännerna hade vändt hans

hustru ryggen som en missdåderska, och han tyckte, att han själf och hela hans hus var brännmärkt, ända tills det blifvit bevisadt, att anklagelsen var ogrundad. Han tog saken nästan lika hett som presten, och det var någonting så ovanligt att höra den kufvade och fridsamme mannen så bestämdt uttala sin vilja, att detta verkade uppeldande på alla de närvarande männen, och mor Anna måste ge vika för öfvermakten.

I skymningen, sedan de främmande gått, var det en af pigorna, som såg henne smyga sig ut genom grinden och med snabba steg gå mot skogen, hvarigenom en ginväg ledde till staden. Då hon kom hem vid elfvatiden, varm och trött och lerig om fötterna, sade hon till sin man, att hon sutit ute i skogen på ett undangömdt ställe försänkt i bön och åkallan och ej märkt hvad tiden lidit, och han trodde henne som vanligt, men det var han ensam om, ty när de fyra männen och mor Anna dagen derpå kommo tillbaka från staden med det intyg, som handelsman Fernander utan den ringaste invändning utfärdat, var redan ryktet utspridt om att den anklagade sent i går afton företagit en hemlig vandring till staden för att genom tårar och böner eller — hvem vet? — kanhända mäktigare öfvertalningsmedel förmå köpmannen att ej omtala sanningen, utan i stället utfärda det friande

intyget, och när pastor Olai och de begge vittnena förevisade detta papper, som skulle göra slag i saken, förvånades de öfver att endast möta misstrognas miner och höra undvikande svar.

Den unge presten, som hoppats så mycket af detta medel, fann med växande harm, att det ingenting uträttat. Hela veckan gick han omkring mulen som en novemberdag och talade ej mer än som var högst nödvändigt. Han hade upphört att tala med sin hustru om detta ämne, som upptog alla hans tankar; det hade kommit liksom någonting tvunget mellan dem; då de träffades, växlade de endast några ord om likgiltiga ting, och de religiösa samtal, hvar med de vanligen efter bibelläsningen om qvällarna brukade avsluta sin dag, hade under den sista tiden uteblifvit. Men hvar han gick och stod, kände han, att hennes allvarliga, undrande blick följde honom. Han visste, att hon iakttog honom, att ingen enda skiftning i hans tanke- och känslolif undgick henne, och detta, som förr varit en lycka och en glädje, kändes nu för första gången som ett band — han visste ej hvarför. Det var som om han helst velat gömma sig undan för henne. Och ändå var han ju stadd på lofliga vägar — ja, han hade väl aldrig så som nu varit värd hennes förtroende och kärlek. Hvad var det då egentligen hon ville, hvad väntade hon af honom?

Nå, detta finge han väl reda upp längre fram, då hans strid var utkämpad; nu hade han annat att tänka på

Så kom lördagen. Det var torgdag inne i staden, och som vanligt voro flere af Svenningeborna inne. Pastorn, som eljest alltid höll sig hemma om lördagarna för att genomtänka sin predikan, hade i dag ett angeläget ärende in till kyrkoherden och hade därför rest in vid middagstiden. Då han fram på eftermiddagen återkom till handelsman Carlssons gård, der han körde upp, och sagt till om förspänning, gick han in på kontoret för att hämta sin öfverrock. Der inne träffade han nämde man Isaksson i Berga, som var inbegripen i lifligt samspråk med herr Carlsson själf. Det blef tyst, när pastorn inträdde, men då denne tog sin rock och beredde sig att gå, växlade de begge förut innevarande en blick, och handelsmannen sade:

»Gå inte än, herr pastor. Vi ha någonting att tala med pastorn om.»

»Vi ha talt om den der ledsamma historien, pastorn vet», sade Isaksson ifrigt, då han såg att den unge presten ogerna fann sig i att dröja. »Och herr Carlsson har berättat såna saker för mig, så nu fins ingen annan möjlighet än att stämma Fernander för utspridande af falska rykten.»

»Ja, det vore då ett radikalt sätt att få ett slut på den här saken», inföll herr Carlsson.

Pastorn lade ifrån sig hatten och öfverrocken och kom fram till de begge andra.

»Ja, om det vore någon utsigt, att *det* kunde lyckas» — — sade han och rodnade öfver hela ansigtet af sinnesrörelse.

»Jo, nog skulle det lyckas alltid», sade herr Carlsson i tvärsäker ton, »för jag känner då flera personer, som på apotekarns bjudning i söndags åtta dar se'n hörde Fernander orera vidt och bredt om hur han hade med egna ögon sett, då mor Isakson — — ja, det är onödigt att gå in i närmare detaljer. Se, jag skall säga, min kära Fernander är litet pojkkaktig och och skräflig af sig och vill gerna föra ordet i sällskaper, och då är han inte alltid så noga med, om sanningen får sitta emellan, bara han kan få göra sig viktig. Jag mins väl, jag, hur det var på herrbjudningen hos postmästarn i våras, då jag hade ansigtsros och inte kunde komma med; der satt han och talte omen hel hop nedriga historier om hur jag drar mina kunder vid näsan, och Gud vet, om han inte till och med ville insinuera, att jag begagnar mig af knep i min bokföring. Han har alltid varit en så'n kaxe, kantänka — han är väl stursk öfver att han har stått i kryddbod i Stockholm, liksom det skulle vara för mer! Det hindrar honom inte från att vara afund-

sjuk på oss andra köpmän på platsen, som ä' kända i orten se'n gammalt och därför ha allmänhetens förtroende i högre grad än den der nykläckta ungtuppen. — Nå, det hör inte hit. Hufvudsaken är den, att det nu inte alls är någon konst att lagligen komma åt honom för hvad han i lättsinnig tanklöshet har pratat om mor Isakson — för elekhet var det nog inte, nej, det var bara dumhet; annars hade han nog aktat sig för att så der vilja skada en kund, som naturligtvis genast skulle gå ifrån honom och flytta sin handel till andra, der hon både får bättre varor och bättre pris och ett hyggligare bemötande. Och det vet nog nämde man, att jag hvilken dag som helst med den största beredvillighet lägger upp ett konto för» — —

»En stämning är en obehaglig sak», afbröt pastorn med tankfull min, »och det är ju möjligt, att det inte behöfde gå derhän. Emellertid är det visst och sant, att någonting måste göras. Jag har länge grubblat på *hvad*, men nu kommer detta alldeles som en finger-visning från Gud. Inte sant, Isaksson?»

»Jo», svarade denne, som hela tiden hört på med en upphetsad min, och lade nu sitt ansigte i konventikelveckan. »Jo, herr pastorn har så rätt, så. Det är Herren själf, som fört mig hit i dag. Jag hade egentligen ingenting här att göra, men när jag gick förbi

rättnunnas, var det alldeles som någon hade tagit mig i kragen bakifrån och tvingat mig att gå uppför bodtrappan här. Och jag är så glad öfver att jag lydde kallelsen, för nu är det ju genom mig som gumman min får tebaks sitt goda namn och rykte — för det var ju jag, som hitta' på det der om stämningen?»

»Ja, visst var det nämdeман», svarade herr Carlsson. »Jag vill inte alls synas. Då skulle elaka menniskor bara säga, att jag har ställt till alltihop för att skada en konkurrent. Nej då, det var nämdeман, som hitta på't.»

»Vill ni öfverlemna denna angelägenhet åt mig, Isaksson?» frågade pastorn. »Får jag handla som mig bäst synes?»

Nämdemannen försäkrade, att han alltid hade tänkt hänskjuta saken till pastorn.

»Nå, godt — följ då med mig, begge två, till handelsman Fernander. Jag vill ha ett samtal med honom, och ni ska' vara vittnen dertill.»

Herr Fernander satt inne på sitt kontor och skref bref och tog mycket artigt emot de tre herrarne. Han bjöd dem sitta ner i soffan och ville genast säga till om punsch och vatten, hvilket naturligtvis afböjdes; icke ens en cigarr kunde han förmå sina gäster att ta emot.

Pastorn harklade för att börja sitt tal. Han var mycket blek och förde oupphörligt

sin nervöst darrande högra hand genom det ljusa håret. Han visste, att det var ett viktigt ögonblick, som nalkades, och han skulle ha velat ge mycket till för att nu få gå in i någon enslig skrubb och styrka sig med en bönesuck. Han kände emellertid, att det var tyst i rummet och att man väntade på honom.

»Herr Fernander», började han, »ni anar säkert, hvilken sak det är som för oss hit — ungefär det samma som vi talade med er om i måndags eftermiddag.»

»Jaså, är det inte slut med den tråkiga historien än?» svarade den unge handelsmannen med en grimas. »Jag trodde, att det målet var utageradt och att vi hade haft tillräckligt obehag af det å ömse håll.»

»Det kan så tyckas, det; men ni känner inte människorna, herr Fernander, ni vet inte, hur svårt det är att hejda onda tungor, sedan de väl en gång kommit i farten. Tyvärr finner jag, att mina församlingsbor i det afseendet alls inte äro bättre, utan snarare sämre än andra — och vi vända oss nu ännu en gång till er med anhållan om ert benägna och värdefulla bistånd i striden för vår rättvisa sak.»

Herr Fernander ryckte på axlarna och slog ut med händerna, som han lärt sig på Stockholms teatrar, och förklarade, att han ansåg sig ha gjort tillräckligt, ja, mer än till-

räckligt i denna sak och att han helst önskade slippa vara inblandad vidare i historien.

»Om Svenningeborna äro så ovanligt fallna för att äta upp hvarandra, så är det en affär mellan er och edra sockenbor, och jag begriper inte hvad jag har med den saken att göra.»

Nu vädjade pastorn till herr Fernanders rättskänsla och allmänna människokärlek och försäkrade, att det endast var en småsak man ytterligare ville begära af honom. Det gälde endast införandet i stadens tidning af ett tillkännagifvande undertecknad med herr Fernanders namn, hvori han förklarade, att de kringsmygande ryktena om en stöld, som skulle blifvit begången i hans butik den och den dagen af en person från Svenninge socken, saknade all grund.

Men herr Fernander nekade på det bestämdaste. Han hade föresatt sig att icke röra ett finger vidare för att rentvå mor Isaksson; han hade redan varit alldeles för mycket tillmötesgående, och han hade haft så mycket förtret och obehag af hela affären, att han på inga villkor ämnade utsätta sig för mera af den sorten. Ryktet om att han lemnat ifrån sig ett intyg om nämdemansmors oskuld var redan ute i staden, och en af hans konkurrenser — han spände dervid ögonen i herr Carlsson, som genast vände bort hufvudet och

började studera kontorsalmanackan — hade till och med behagat sprida ut, att han inte lemnat ifrån sig det papperet utan klingande vederlag. Det var bäst att låta skandalen dö bort så småningom. Någon sådan der annons skulle i alla händelser ingen makt i världen kunna förmå honom att skriva.

»Ja, då», inföll nämndemannen, »får herrn också hålla till godo med följderna.»

»Följderna?»

»Jaha, herrn har sjelf spridt ut det der nedriga ryktet om gumman min, det fins många, som kan intyga det, om det kniper, och så'nt gör man inte ostraffadt, så länge det fins lag och rätt i landet.»

Herr Fernander sprang upp från kontorsstolen, stödde de knutna händerna mot pulpeten, stirrade på nämndemannen, som om han ej trott sina öron, och utbrast:

»Det kan väl aldrig vara er mening att stämma mig?»

»För utspridande af ärekränkande rykten — joho, just det är meningen, och det är jag, som har — —»

Men han fick icke tala till punkt, ty herr Fernander brast ut i ett skallande skratt och började slå sig på knäna på ett högst litet hufvudstadsmässigt sätt, sedan gick han och öppnade dörren ut till handelsboden och ropade på ett af sina biträden:

»Herr Vikblad, har herrn hört på fan! Ha ha ha! Kom hit, så skall herrn få höra något roligt. Nämndeman i Berga tänker stämma mig för utspridande af äreröriga rykten om hans hustru, den sköna juvelen — ha ha ha!»

I dörren visade sig en liten svartmuskig figur med tofvigt hår, ilsket borstiga mustascher och rullande små blodsprängda ögon; han torkade af sin stora ludna näfve på lärtsförklädet och sade med en arg, hes röst, som gjorde honom ännu mera lik en bandhund:

»Nå, det var då det oförskämdate jag nå'nsin har hört!»

Patronen slutade skratta, liksom slagen af sanningen i dessa ord:

»Ja, det har herrn minsann rätt i! Man skall ha is i magen för att kunna bete sig så fräckt! Stämma mig! Nej, det kan man verkligen kalla att bita hufvudet af skammen, och det förvånar mig, att pastor Olai, som är en kyrkans tjänare och borde vara en föresyn för oss andra simpla dödlige, kan inlåta sig på en så snuskig affär!»

Pastorn rodnade starkt och svarade i het-sig ton:

»Ni är inte domare öfver mina handlingar, herr Fernander, och jag anhåller, att ni begagnar ett mera städadt språk. Att ni inte kan hålla er tunga i styr, det ha vi nog haft bevis på under den sista tiden, men jag trodde

• ändå ni skulle ha så mycket takt, att ni inte tillät ert biträde stå här och höra på saker, som inte angå honom och för resten säga oss otidigheter midt i ansigtet.»

Bandhunden i dörren morrade någonting mellan tänderna. Men hans principal gjorde sig nu fri från den sista återstoden af Stockholmsfernissa, slog handen i bordet midtför pastorn, så att det dånade, och röt:

»Hvad är det pastorn pratar? Kan jag inte hålla min tunga i styr?»

Men nu blandade den hittills passive herr Carlsson sig i spelet.

»Pastorn syftar säkert på det der du råkade säga om mor Isaksson på apotekarns bjudning i söndags åtta dar se'n», sade han i len ton och synade ytterst noggrant sin venstra pekfingersnagel. »Och att du kallade henne både det ena och det andra, det fins då så många vittnen på, så »

»Jag kallade henne tjufkäring, och det står jag för!» utbrast herr Fernander med en förbittring, som endast väntat på ljudet af konkurrentens röst för att låga upp. »Hon har stulit en svart sidensjalett i min bod och i fem vittnens närvaro tvingats att ta fram den här inne i rummet, der vi nu stå — det har jag sagt, och det skall jag kunna försyara, om ni så stämde mig inför alla verdens domstolar!»

Det blef alldeles tyst i rummet. Herr Carlsson visste ej, hvar han skulle göra af sina ögon och hela sin person, nämдемannen satt handfallen med gapande mun och kippade efter andan, och pastor Olai hade rest sig upp, blek som döden och med kallsvett i tinningarna, och hela den resliga gestalten skälfde som i frossa. Från dörren hördes ett ondskefullt, oartikuleradt läte.

»Mitt biträde der, Vikblad, såg på samma gång som jag, hur hon gömde sjaletten under kappan, och inspektor Hellman på Skoganäs med fru och dotter och skomakar Håkansson i Kumla kyrkby va' inne i boden, då det hände, och alla dessa fem personer stodo på min begäran omkring henne här inne på kontoret, då jag tvingade henne att lemna igen det stulna. Herrskapet Hellmans har varit inne i min butik i dag, och vi talade en lång stund om händelsen; skada, att de nu ha rest hem för en timme sedan, annars kunde ni ha fått höra deras intyg. Hvad skomakarn beträffar, så väntar jag honom in om lördag, och om herrarne då vilja infinna sig här, så ska' vi ha en liten treflig stund tillsammans — så vida inte herrarne föredra att spara den roligheten, tills vi träffas inför rådsturätten.»

»Men intyget — intyget —?» stammade pastorn, som nu ändtligen återfått så mycket makt öfver sig själf, att han kunde tala.

»Intyget, ja — det var en dumhet, som jag lät narra mig till af mitt goda hjärta. Jag brukar annars inte vara svag för att se gamla käringar lipa, men mor Isaksson var verkligen så öfver sig gifven och tiggde och bad för sig, som om det gäلت lifvet.»

»Tiggde och bad?» utbrast nämдемannen.
»Vi voro ju med, både jag och pastorn, och inte hörde vi, att hon — —»

»I måndags, ja, men det här var i söndags qväll, ganska sent — så der vid niotiden; herr Vikblad och jag hade varit ute och promenerat, och när vi kom hem, satt mor Isaksson och väntade på kontoret; hon hade gått hela vägen, sade hon.»

»I söndags qväll!»

Det var som om ett ljus gått upp för nämдемannen.

»Jaså, nämдемän visste inte af det? Och inte pastorn heller? Nej nej, jag kunde tro det. Annars hade väl inte hela den här dumma stämningshistorien kommit fram — och hvad den beträffar, så vet jag nog, hvem som har varit mästarte för den. Men jag vill bara ge den personen ett råd, när jag träffar honom — och det är att han aldrig mer skall försöka narra andra till att stämma *mig* — hufvudsaken för honom är att han får sina egna böcker till att — stämma.»

Herr Fernander såg sig helt stolt omkring,

men då ingen tycktes uppskatta hans qvickhet — utom herr Vikblad, som höll sig för munnen och qväfde skrattet, så att hans mage ristes af krampaktiga ryckningar liksom på en hund, som drömmer att han skäller —, återvände den unge köpmannen till sin pulpet, ordnade nervöst sira papper och sade i en ton af oeffterhärmlig grandezza:

»Ja, då är väl det här ämnet utageradt så länge. Jag får inte bjuda herrarne på några förfriskningar?»

Men det tycktes ej vara någon, som hört anbudet. Pastorn hade redan tagit på sig öfverrocken, räckte herr Fernander handen och gick, utan att kunna säga ett ord, de andra följde honom i hack och häl, och endast herr Carlsson märkte, då de gingo genom boden, att der var ovanligt mycket folk för att vara så sent på lördagseftermiddagen; någon af grannarne hade sett pastorn och nämndemannen gå in i Fernanders bod, och detta hade varit tillräckligt för att framkalla en riktig liten stormlöpning dit — alltid fans det någon småsak, som man kunde ha glömt att köpa under dagens lopp. Men gossen, som expedierade, hade mycket svårt att intressera kunderna för varorna, ty de stodo alla med öronen spetsade mot kontorsdörren, som herr Vikblad höll på vid gafvel, och sjelfva fru Bånggren, som annars var så snål, lät i dag i ren distraktion narra

sig till att betala två öre. per aln mer än vanligt för kallikån.

Bekräftelsen på att ryktena talat sanning väckte just ingen vidare uppståndelse i Svenninge, ty man hade aldrig väntat sig annat. Det var nu en gång för alla slut med mor Isakssons anseende liksom med hennes bibelförklaringar, hvilka måst inställas af det enkla skälet att ingen kom till dem. En af grannqvinnorna, kära mor i Kulltorp, hade försökt ta upp spiran efter henne och utlysa bönestunder hemma hos sig, men de ville ej ta någon riktig fart, antingen det nu var för att Kulltorps-Lena ej hade fått tillräckligt af »andan» eller att det religiösa behovet hos allmogen i själfva verket endast varit konstladt och uppjagadt med onaturliga medel och alltså nu återtog sina hvardagsdimensioner, då den blåsbälg, som förnämligast drifvit upp elden, låg bortkastad i en vrå, spräckt och hopfallen som en trasa.

Ty icke nog med att mor Anna hade, som det tycktes, för alltid förlorat sitt inflytande på sina sockenbor, hon hade äfven, oväntadt nog, blifvit afsatt från regeringen i sitt eget hus. Ingen visste huru det hade tillgått. Då nämдемannen kom hemåkande från staden den lördagskväll, då det stora uppträdet egt rum på herr Fernanders kontor, hade han sett så

myndig och kavat ut som aldrig förr, och sedan hade hustrun och han haft ett långtsamtal med hvarandra, och det hade ej blifvit tyst inne i deras kammare förr än långt fram på morgonsidan. Och allt sedan dess hade det varit nämдемännens vilja, som varit rådande i allt. Han sade, då tider blef, upp dem af de gamla tjänarne, som han inte tyckte om — kära mors favoriter — och städslade nya efter sitt eget sinne, han tog bort den gamla bondaktiga spiseln i salen, som hustrun alltid varit så kär i, och ersatte den med en fin herrskapskakelugn, och det märkvärdigaste af allt var, att han utan ett knyst från matmors sida fick rifva ner det vanprydande och förfallna höns-huset och flytta hennes älsklingar in i fejsen. Och allt detta utan att han därför lade bort sitt stillsamma och tysta väsen, men en tillfällighet hade lagt tömmarna i hans händer, och det syntes tydligt, att han ej ämnade släppa dem mera.

Hvad mor Anna tänkte och kände, kunde ingen ana. Hon skötte sina sysslor som förr, läste kanske mer än vanligt i sina gudliga böcker och försummade ingen gudstjänst i kyrkan, men gjorde intet försök att fuska i själsörjarens handverk. Hennes sätt mot mannen hade blifvit mildare än förr, och nu mera var det alldeles som om hon haft större respekt för honom än hon förut brukat lägga i dagen.

Sina pigor förmanade hon ibland att alltid vara hörsamma mot nämndemannen och göra ackurat som han sade, »han förstår ändå allting bäst. och han vill både er och mig och oss alla så väl och styr nog till sist, med Vår herres hjälp, allt till det bästa.»

Och då hon sade detta, suckade hon litet, men såg på samma gång så förtröstansfull och nästan glad ut, att pigorna förvånade sig och tänkte, att kära mor var långt ifrån qväst än, henne skulle man nog få höra talas om än en gång.

En följd af »skandalen i Svenninge», som stadens tidning rubricerade händelsen i en mot sektväsendet riktad liten tretumsledare, var emellertid, att det nyevangeliska partiet inom socknen led ett ganska betydligt afbräck. Detta visade sig till och med på sockenstäman, der ett af de fromma länge bekämpadt förslag om månatliga torgdagar på den fria platsen mellan kyrkogårdsmuren och skolhuset gick igenom till stor förvåning icke minst för sin upphofsman, öfverstlöjtnanten på Björkesta, som svor på, att han inte hade tilltrött bondtupparne så mycket vett; »ni ska' få se», tilllade han, »att de ha blifvit så der spaka, bara för att deras visaste höna har gått sta' och värpt i nässlorna.»

Pastor Olai bar sitt nederlag med större sinnesstyrka än man hade väntat. Det hördes

ej af, att han lade in om afsked från prest-embetet, som han på förhand hotat. Nå, det var ett öfverord, som man ej fick räkna så noga med, och ingen önskade, att nan skulle låta det gå i verkställighet, ty man ville gerna behålla honom; han var i alla fall den mest begåfvade prest församlingen haft så långt man kunde minnas tillbaka. Och det fans ingen, som ej tyckte synd om honom, då man såg, huru mycket han, isynnerhet de första dagarna, lidit af den förödmjukelse, som drabbat honom. Ingen hade hjärta att erinra honom om de hårda ord, hvarmed han både enskildt och från predikstolen dragit i härnad mot dem, som varit af andra åsigter än han själf i denna *cause célèbre*, ännu mindre om hans oförsigtighet att pantförskrifva sitt eget »timliga och eviga väl» på att mor Anna var oskyldig. Om än historien ännu en tid fortfor att vara ett vanligt samtålsämne inom socknen, var det dock ingen, som ens häntydde på den i pastors närvaro.

Den stora uppgörelsen mellan den unge presten och hans hustru hade egt rum samma qväll han återkom från staden, djupt förkrossad af hvad han fått veta. Hon hade kommit honom till mötes med all sin gamla kärlek och öppna tillit, hon hade utan förbehåll tillstått sina farhågor och sina tvifvel på att han skulle kunna genomgå denna kris utan att ta

skada till sin själ; hon visste ju så väl, att sanningen var honom kär framför allt, men hon visste också, hvad som stod på spel eller, rättare sagdt, hvad han inbillade sig stå på spel, om Guds rikes ovänner denna gång finge rätt, och hon hade lefvat i en dödlig ångest att en enda minut se honom vackla i sin ärlighet. Men nu var striden öfverstånden och faran aflägsnad, och hon tackade Gud, som hade ledt allt till en god utgång.

Och hvad hon förut icke hade gjort, oakadt alla hans enträgna böner, det gjorde hon nu af egen drift: hon sökte upp mor Anna och visade sig utan tvekan offentligt i hennes sällskap, för att icke gifva församlingen ett föredöme af oförsonlighet och andligt högmod. Nu, då den felande redan var dömd, visste hon ju, att detta hennes närmande ej kunde uttolkas som ett försök att inverka på den allmänna opinionen till fördel för kyrkans heliga sak. Hon satt långa qvällstunder hos nämдемansmor och talade med henne om upprättelse och försoning.

Men sin man kunde hon aldrig få med sig på dessa besök. Det var som om han efter den upprörande händelsen fått ett agg till mor Anna. På det hela taget var han ej så öppen och trygg i sitt väsen som förr. Det syntes, att han var på sin vakt mot världens barns anlopp mer än någonsin; det hade kommit nå-

gonting nervöst öfverretadt öfver honom, och aldrig hade han med så feberaktig ifver arbetat och trälät i Herrans vingård; det var som om han gjort sig själf ett löfte att icke hvila, förr än han ånyo med lock och pock dragit till sig de själar, som affallit under de onda dagarna. Men det gick långsamt, och då han såg sin vanmakt, kunde han ej som förr i glad förtröstan öfverlemna saken i Guds egna händer; nej, han lågade upp i trots och förbittring, knöt handen, så att naglarna rände in i köttet, och skakade den i luften mot en osynlig fiende, och inom sig lofvade han ett dyrt löfte, att han ändå till sist skulle »visa dem, om han inte vore man för att sätta foten på otroshydrans nacke».

Men efter sådana anfall kom det öfver honom en sådan svaghet och mattighet till själ och kropp, att han låg i timal på sin soffa med en bok i handen och stirrade framför sig med tom hjärna och trött blick.

I denna stämning var han en söndagsmorgon sent på hösten, ungefär två månader efter den stora händelsen. Klockan led på half tio, och han beredde sig att gå till kyrkan, dit redan menigheten började strömma samman. Han stod vid fönstret och såg med mulen blick bort till kyrkbacken, der män och kvinnor stodo samspråkande i grupper. Korsen på kyrkogården och den gamla hvita helge-

domens nytjärade tak blänkte i glittrande solsken, som om de ännu varit våta af ett uppfriskande morgonbad, de förgyllda kulorna på tornspiran blixtrade som kreverande granater uppe i den blåa rymden, röda lönnlöf seglade genom luften och lade sig som en matta på sandgångarna, och öfver gräset hade spindlar-na bredt ut sina gråa nät att fånga daggdrop-par i. Men pastorn hade intet sinne för den friska, upplifvande naturtaflan; han stod der och tänkte på just ingenting, slö och tung i hufvudet, och hörde genom den öppna salsdörren, huru hans hustru kom och gick och vattnade krukväxterna i blomborden.

Då hördes tunga steg i förstugan, och näm-deman Isaksson i Berga inträdde utan föregående knackning.

Han tycktes ej ha något särskildt ärende; han brukade ofta titta in så der om söndags-morgnarna för att prata bort en stund, innan pastorn gick till kyrkan. Nu var han emel-lertid föga välkommen, och pastorn bjöd honom visserligen sitta ner, men visste sedan ej hvad han skulle börja samtalet med.

Det blef väderleken som vanligt och derefter litet om årsväxten. Det hade blifvit en väl-signad rik skörd i år, och nämдемannen ha-de fått in allting i rätt tid, icke en kärfive stod ute.

»Ja, Herren har varit nådig emot oss i år

liksom alla andra år», sade han på sitt blida, stillsamma sätt och höjde ögonen upp till tapetbården, »och jag har inte skäl till annat än att bara tacka och lofva, tacka och lofva. Och det som jag i förstone tog som ett svårt och tungt bekymmer — ja, jag gaf mig rakt lefvandes öfver i min fäkunnighet — det har Han nu också vändt till glädje och välsignelse.»

Pastorn blef uppmärksam.

»Nämndeman menar —?»

»Ja, jag menar det der med gumman min», svarade nämndemannen. »Länge gick jag till rätta med Herran och frågade honom ideligen hvad Han hade menat me't, om han rakt å' ville förgöra oss begge två och kasta bort oss ifrån sin åsyn som agnar och ogräs, men nu har jag på de sista dagarna kommit till en så'n klarhet och visshet, och nu är det en så'n innerlig glädje att tänka sig, att Herren är trofast i alla skickelser, fast vi enfaldiga menniskor inte alltid förstå hans vägar.»

Pastorn ryckte sin stol närmare och frågade ifrigt:

»Hvad menar nämndeman med det?»

»Jo, si jag menar bara det, att den der olyckan, eller hvad jag nu skall kalla det, inte var annat än en nåd och en bönhörelse.»

»Bönhörelse?»

»Ja, ser pastorn, jag hade länge sett, att

det inte var som det skulle med gumman min. Hon hade blifvit för rikt benådad framför oss alla andra, och det hade gjort henne stolt. Hennes sinne hade inte den rätta ödmjukheten, och det syntes så väl der hemma i våra timliga angelägenheter, att hon vandrade på egenkärlekens och egenrättfärdighetens vägar. Då bad jag till Gud — pastorn kan aldrig tro så innerligt jag bad — att Han skulle sända henne en pröfning, som kunde bli en väckelse för henne och påminna henne om, att inte ens den rättfärdigaste af de rättfärdiga har någonting att yfvas öfver — jag bad, att Han skulle böja hennes sinne, det måtte nu vara antingen genom sjukdom eller fattigdom eller försmädelse och vanära — och Herren har rikligen hört min bön utöfver allt hvad jag kunnat vänta och åstunda.»

Pastorn hade stigit upp och börjat gå af och an mellan fönstret och dörren. Det hade kommit lif i hans trötta ögon och han förde oupphörligt handen genom håret, som han alltid gjorde, då det arbetade inne i hans hjärna. Nämndemannen satt stilla med händerna hopknäpta om salmboken och följde honom uppmärksamt med ögonen, hvart han gick. Sedan fortfor han:

»Och nu har jag tänkt, att det skulle vara så uppbyggligt och befastande för alla vännerna och för hela församlingen för resten att

få veta detta, för jag tycker d'ä' ett så'nt trösterikt bevis på Herrans trofasthet mot oss arma syndare. Och det skulle vara ett så'nt godt tillfälle, om pastorn ville flicka in det i sin predikan i dag, om hur underliga Herrans vägar ibland kan vara och att förnedring, då den kommer från Hans hand, inte alls är någon förnedring, utan tvärtom det största nådebevis och den största upphöjelse, och att den, som fått gå igenom något sådant, för evigt måste stå fast i kärlek till Sonen och ligga hans hjärta närmare än alla andra, som varit mindre pröfvade. Det förstås, pastorn behöfde inte nämna några namn, utan bara göra't så tydligt och klart, så alla vännerna förstod, hvem som åsyftades »

Pastorn fortfor att gå, men det var en sådan glans i hans ögon, och flera gånger under Isakssons tal nickade han bifallande.

»Jag hade tänkt mig ett så'nt bra ingångspråk också», fortfor nämдемannen. 'Den Herren älskar, den agar Han.' Vore inte det passligt? Ja, ursäkta, det der förstår pastorn mycket bättre än jag, som bara är en olärd bonde.»

»Den Herren älskar, den agar Han», upprepade pastorn ifrigt. »Ja, *det* vore ett mycket lämpligt ord att lägga till grund, och nämдемannen skall ha tack för att han hjälpt mig i dag — jag kände mig nyss så tom och fattig,

jag visste inte hvad jag skulle säga till menigheten — men nu —! Nu ska' våra ovänner få se, hvem det är som får sista ordet!»

Han stod framme vid fönstret med blossande kinder och blixtrande ögon, och det ryckte i de breda, muskulösa axlarna, som om han längtat att riktigt få lägga manken till.

»Och se'n hade jag tänkt», återtog nämndemannen, »att i nästa vecka eller så kunde vi börja med bibelstunderna igen som vanligt der hemma i salen. Tror pastorn, att vännerna —?»

»Ja, de ska' komma allihop, det kan ni vara säker på», utbrast pastorn i triumferande ton, »och själf skall jag vara med och öppna sammankomsten med en tacksägelse till Herran, som inte glömmer de sina.»

»Ja, då får jag så mycket tacka», sade nämndemannen och reste sig upp för att taga afsked.

»Tack själf, Isaksson», svarade presten och skakade eftertryckligt den framräckta handen. »Nämndeman vet inte, hvilken tjänst han nu har gjort mig. — Nej, gå inte än, i dag ska' vi göra sällskap till Guds hus, vi två.»

Han gick till dörren och frågade utåt:

»Är du färdig, Maria?»

Men Maria var icke färdig. Hon satt på en stol bredvid det närmaste blombordet, och vattenkannen höll hon ännu i handen. Hon såg så besynnerlig ut, att han måste gå närmare.

»Mår du illa?»

Hon var så blek och höll ögonen nedslagna framför sig. Han ville stryka med handen öfver hennes vackra, svarta hår, men hon drog hastigt undan hufvudet. Då förstod han, att hon hört allt. Och det var de gamla grillerna igen, som kommit öfver henne. Han rynkade ögonbrynen och sade nästan ovänligt:

»Klockan är strax tio, och du är ännu inte färdig; hvad vill det säga? Ämnar du inte gå i kyrkan i dag? Det vore första gången sedan vi blefvo gifta.»

Hon lyfte upp hufvudet och såg honom allvarligt i ögonen.

»Nej, Henrik, i dag vill jag inte höra dig predika.»

Hans blick gled ofrivilligt undan; han stod ett par minuter och kämpade med sig själf; men så slog salsklockan tio, han ryckte till, vände sig bort och mumlade mellan tänderna:

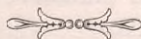
»Som du vill då.»

En minut derefter hörde hon hans dörr stängas efter de begge männen, och strax derpå bröt sammanringningen ut, långa, dofva slag, sjungande och klangfulla, men det låg förtviflan i dem i dag, tyckte hon, hon ville ej höra dem, hon reste sig upp och gick in i sängkammaren i andra ändan af huset, stängde igen dörren om sig och satte sig på chäs-longen i den mörkaste vrån. Hon stirrade

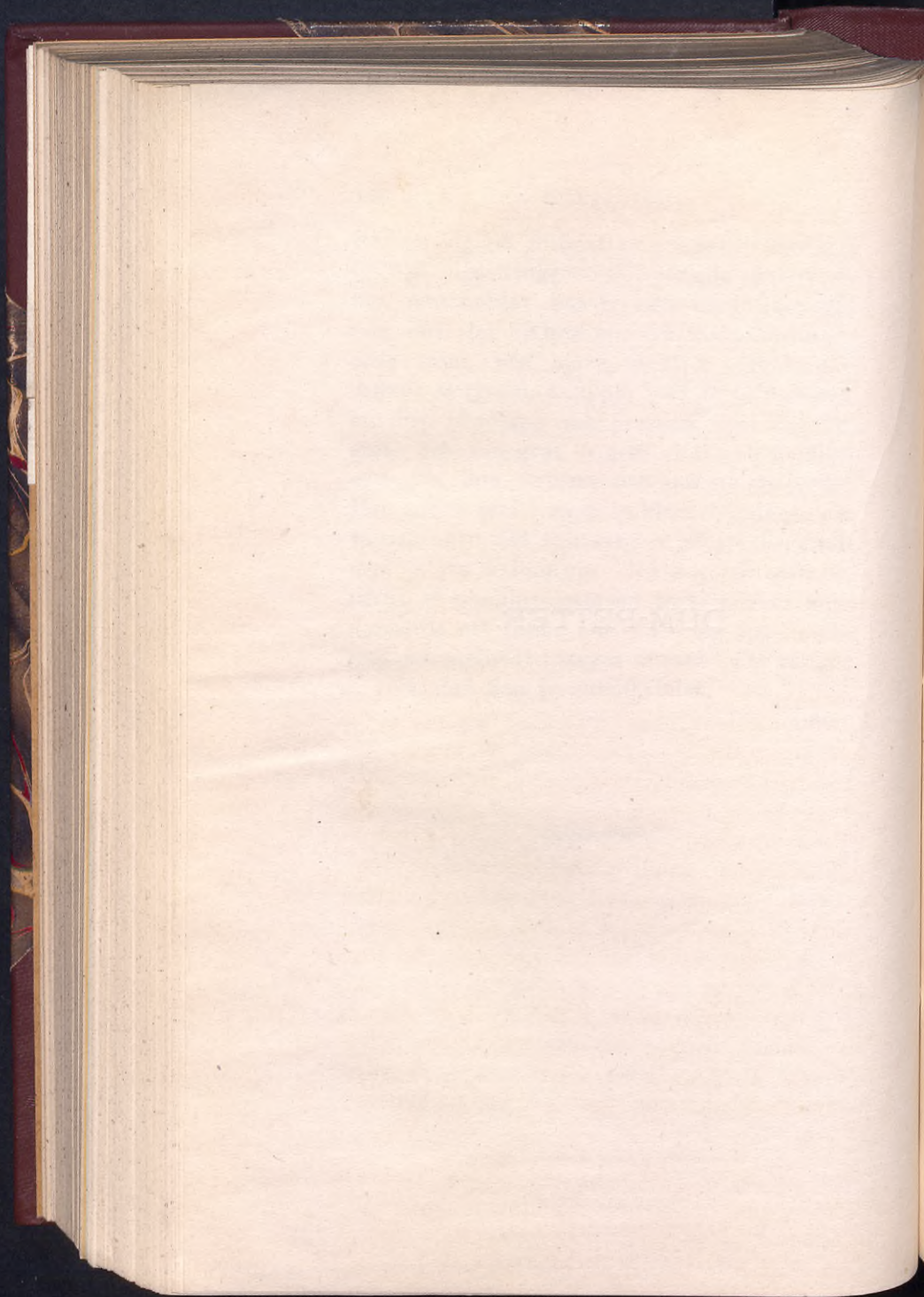
framför sig på golfnattan och skrufvade tanklöst på vigselringen. Det började rycka i hennes munvinklar, hon tryckte hårdt ihop ögonen, men det hjälpte ej — en flod af tårar brusade fram, hon sjönk maktlös tillbaka mot soffans ryggstöd, knäppte med förtviflad styrka ihop händerna och pressade dem mot bröstet, och hon grät — grät vildt och hejdlöst, som om hon förlorat sitt käraste på jorden. Hon hörde som i en dröm klockringningen sluta och huru den ena salmen aflöste den andra med korta mellanrum. Nu dogo de sista tonerna af predikstolsversen bort; hennes tårar upphörde att rinna, hon satte sig upp i soffan med ett stelnadt uttryck af fasa i sitt ansigte.

Nu stod han på predikstolen.

1886.

DUM-PETTER.

Han hade aldrig i sitt lif hetat Petter, lika litet som han hette A. F. Lundholm, som det stod på skylten öfver manufakturhandeln han egde vid Vaksalagatan, ty det namnet var hans fars, efter hvilken han för några år sedan öfvertagit affären i det mest blomstrande skick; själf hette han Nicodemus efter dagen, då han var född, hvilket namn af hans närmaste vänner vanligen förkortades till Nicke, då de talade med honom; på hans rygg kallade de honom aldrig annat än »Dum-Petter», och under den benämningen var han känd i hela Upsala och trakten der omkring. Ty det var en allmänt känd sak, att han ej hade den minsta del i krutets uppfinnande.

Man hörde det bara på hans sätt att säga »jaså».

Det syntes också alltför tydligt på hans fysiomi: den låga, tryckta pannan, som aldrig fårats af några öfverflödiga tankar, de ljusa, långsamt blinkande ögonen med sina röda hår-

fransar, de två stora gula tänderna, som alltid syntes fram i munnen, de ludna öronen med sina flussringar och de mörkröda, tätt afstubbade polissongerna, allt vittnade om en mindre vanlig grad af andlig fattigdom. Lägger man härtill, att han hade för långa ben och för korta byxor, att han gick in med fötterna som en ankbonde och i följd af någon egendomlig naturens sparsamhetsnyck ej fått en tillstymmelse till ögonbryn, så kan man möjligen förstå, hvarför han ännu gick som ungtkarl vid fyllda fyrtio år.

Men om han varit skön som en Antinous och rik som en Kresus — nå, på hans förmögenhetsvilkor fans då ingenting att anmärka — skulle ingen flicka ändå ha vågat gifta sig med honom, så dum som han var. Det hade varit att göra sig löjlig. Hvem vill ha en man, om hvilken det berättas, att han en gång sagt till en vän: »Kors, en så'n vacker blå halsduk bror har! Jag hade också en gång en så'n der blå halsduk — men min, han var brun.»

Eller hur han en annan gång förvånats sig öfver, att alla menniskor nu för tiden hette någonting på *ander*: »Hagander och Callmander och Insulander — — och kandidaten Tunberg se'n.»

Nej, han var omöjlig. Att handla med i boden kunde han vara ganska hygglig; ty han

var måttlig i sina priser och lät beskedligt pruta med sig, men hans dumhet — den var omåttlig, och den lät icke pruta med sig.

Stadens herrar hyste deremot en viss nedlåtande välvilja för honom, ty de hade honom att tacka för många glada stunder. Icke att han någonsin kunde förmås att vara med på dryckeslag eller större gillen och der låta behandla sig som driftkucku; nej, det var en omöjlighet redan af det skälet, att Nicke Lundholm afskydde stora sällskaper och att vara föremål för uppmärksamhet. Men om man kunde få honom på tre eller fyra man hand antingen helt privatim eller i enskildt rum inne hos Åkerstens eller på Gästis, då var han ovärderlig, och man kunde då, tack vare honom, ha tio gånger roligare än på teatern, äfven om der gafs den galnaste fars, ty här fick man själf lof att både dikta pjesen och spela hufvudrollerna; Dum-Petters rolighet bestod nämligen icke i hvad han sade, utan i hvad han lät säga sig.

Hans afsmak för stora sällskaper var medfödd och hade nästan öfvergått till monomani efter ett par obehagliga händelser i hans lif. Han hade nämligen en gång låtit narra sig att mottaga bjudning till en studentfest på —lands nation och kommit hem derifrån långt efter midnatt, andfädd och utarbetad, som om han i alla dessa tre timmar varit oafbrutet.

sysselsatt med att slåss mot en bisvärm. Han hittade själf på denna bild, då han sedan skildrade händelsen för sina vänner och han var icke litet stolt deröfver; men den måtte verkligen ha varit ganska träffande. Medan han i ångest uppbjöd hela sin själsnärvaro för att hindra en surrande drönare att sätta sig på hans näsa, passade några andra närgångna yrfän på att ge honom skämtsamma stygn på diverse andra ställen. Rundtomkring sig såg han som en mur af ansigten, och alla dessa ansigten skrattade med munnen upp till öronen och skrattade åt honom. Hade icke dansen börjat der ute i stora salen och kommit kretsen omkring honom att hastigt glesna, skulle han väl ännu ej på länge ha sluppit ifrån sina plågoandar. Han föresatte sig också att aldrig mer ge sig i lag med studenter, och han skulle säkerligen ha obrottsligt hållit denna föresats, om ej hans goda vän Hugo Erhardt narrat honom.

Erhardt var manufakturhandlare liksom han själf och hade en fin affär vid Drottninggatan. En vildbasare var han, det visste Nicke nog, men aldrig hade han trott honom om att vilja spela en gammal vän och yrkesbroder ett sådant skamligt spratt.

Erhardt och Stenberg, trikåvaruhandlaren, hade länge retat hans nyfikenhet med att i förtäckta ordalag tala sins emellan om det

stora och lysande ordenssällskapet V. B. — »Visdomsbröderna», som det af de lägre gradernas medlemmar ansågs heta; först i den tjugutredje graden fick man veta dess rätta namn. Hans majestät konung Umberto af Italien var dess högsta öfverhufvud; orden räknade bland sina medlemmar de flesta krönta hufvud i Europa, och den svenska filialafdelningen frade alltid sin årsfest i Riddarholmskyrkan natten till Långfredagen i närvaro af alla konungafamiljens manliga medlemmar. Sällskapets ändamål var en stor hemlighet; blott så mycket hade Erhardt en gång låtit undfalla sig, att hvar och en, som blef medlem deraf, kunde vara säker om att alltid ha framgång i sitt yrke på grund af den broderliga sammanhållningen ordensledamöterna emellan; var man t. ex. handlande, fick man alla de öfriga bröderna till kunder. Och huru uppbyggliga voro ej sammankomsterna! Hade man varit med om en enda sådan, var det sedan ett minne för hela lifvet. Tänk ett sådant tal som ärkebiskopen hade hållit förra gången! Icke ett öga hade varit torrt. Och då det var slut, hade rörelsen stigit till en sådan höjd, att man omfamnade hvarandra till höger och venster och svor hvarandra evig vänskap; Stenberg hade händelsevis haft sin plats mellan landshöfdingen och domprosten T., och begge hade tryckt honom till sitt hjärta och

gråtande bedyrat, att de aldrig skulle ta sina ylletröjor och maggördlar från någon annan än honom.

Men det, som gjorde det starkaste intrycket på Dum-Petter, var det hemlighetsfulla dunkel, som hvilade öfver detta märkvärdiga sällskap. Så snart det kom på tal, hade alltid Erhardt och Stenberg så mycket att hviska med hvarandra, de gjorde en sådan mängd besynnerliga tecken med fingrarna och sågo så högtidliga ut i ansigtet, alldeles som nattvardsgäster. Och det var nästan retsamt att höra dem i mystisk ton tala om »brodern Lejonhufvud», »brodern De Geer» och »brodern Hamilton» för att nu icke tala om »brodern Oscar».

Slutligen kunde han icke hålla sig, utan frågade dem, om det var mycket svårt att komma in i det der sällskapet och om receptionen var mycket kinkig.

De begge vännerna växlade en blick.

»Nej, receptionen är icke det ringaste konstig, det kan du väl förstå, eftersom vi båda gingo igenom den med glans, vi som ändå inte ä' så klyftiga af oss. Men att bli invald är värre; dertill fordras att vara föreslagen af två ledamöter, och som medlemsantalet är begränsadt, är det aldrig någon plats ledig annat än vid dödsfall. Men om du har lust att vara med, så ska' vi nog passa på och anmäla dig, så snart någon vakans inträffar.»

Dermed var Nicke mycket belåten. Men det dröjde ganska länge, innan det väntade tillfället yppade sig, och han hade nästan glömt bort alltsamman, då Erhardt en dag fram på våren kom och underrättade honom om, att med anledning af presidenten F:s frånfälle en plats nu var ledig inom V. B. och att de hade anmält honom. Han hajade till, ty när det kom till kritan, var han allt ändå litet förskräckt för att komma tillsammans med så mycket storfolk. Men att ta tillbaka ansökningen gick inte an, förklarade Erhardt, det skulle vara att riktigt skämma ut sig; för resten var det inte sagdt, att Nicke gick igenom, han hade mycket farliga medsökande, bland annat en grefve och två professorer. Men det gick. Ett par dagar derefter fick han genom lokalpost veta, att han var invald; receptionen skulle ega rum följande lördag klockan half tolf på natten, då han hade att infinna sig, klädd i högtidsdräkt, utanför stora Gustavianum, der de begge vännerna lofvade att möta för att sedan följa honom till ort och ställe.

Nicke kom till mötesplatsen med hjärtat i halsgropen, och det var en riktig lättnad för honom, då Erhardt upplyste, att receptionen ej skulle försiggå förr än klockan två på natten och att de till dess måste fördrifva tiden så godt de kunde hemma i hans ung-

karlsvåning. Man slog sig ner kring divansbordet, drack ett glas punsch, rökte en cigarr och talade om historier för att få tiden att gå. Stenberg, som varit utomlands för sin helsa, hade mycket att berätta från sina resor, isynnerhet från Italien.

»Nå, såg du det lutande tornet i Pisa?» frågade Erhardt.

»Tror jag det, jag var till och med uppe i det.»

»Ett lutande torn?» frågade Dum-Petter misstroget. Han var så van vid, att man narrades för honom, att han ibland ansåg sig böra vara på sin vakt. Och egendomligt nog var han dubbelt så misstrogen mot Stenberg, ehuru denne ej sagt honom hälften så många eller så grofva osanningar som Erhardt.

»Kors, har du inte hört talas om det lutande tornet i Pisa?» utbrast värden på stället och slog upp ett planschverk, som låg på bordet. »Här kan du själf se, otrogne Thomas der!»

Ja, verkligen. Han hade gjort Stenberg orätt. Men nu ville han ha reda på, hvarför man byggt tornet så der besynnerligt. Stenberg trodde, att det berodde på att grunden hade satt sig.

»Åh, du pratar», inföll Erhardt i förebrående ton. »Försök inte inbilla oss några skepparhistorier. Nej, saken är den, att byggmästaren lär ha varit vindögd.»

Dum-Petter funderade en stund, men slutligen förstod han.

»Jaha, det kan nog vara möjligt, det», sade han i intresserad ton. »Jag hade en gång ett biträde i min bod, som var vindög, och han kunde aldrig skriva radrätt.»

De begge vännerna vände sig bort för att blåsa ut röken; det gick litet långsamt.

»Är det mycket högt, det der tornet?» frågade Dum-Petter efter en stund.

»Åhnej, kan just inte säga», svarade Stenberg. »Inte är det någonting mot tornet på Stephanskyrkan i Wien. När det skulle afbildas i Illustrated London News härom året, var det så högt, så de måste ta det i flere omgångar — det räckte i en half årgång.»

»Alltid skall du öfverdrifva, Stenberg», sade Erhardt nästan bekymrad. »Det gick ju bara åt fem nummer, vet jag.»

»Ja, det kan jag tro också», sade Nicke förnöjd.

Under dylikt samspråk förflöto snart ett par timmar, och sedan hörde de det af Erhardt bestämda hyrkuskekipaget hålla utanför.

»Ja, nu få vi väl bryta upp, ärkebiskopen tycker inte om att vänta», sade Stenberg.

»Men innan recipienden sätter sig upp i vagnen, måste vi binda för ögonen på honom. — Seså, det hjälper inte, det står i reglementet

§ 107. Du får inte veta, hvar sammankomsterna hållas; det är en stor hemlighet.»

Nå, det var ingen annan råd än att foga sig efter § 107, och det var med Erhardts röda, tätt åtslutande silkesnäsduk för ögonen som den hedersmannen Nicke Lundholm förpassades in i heltäckaren, hvarefter denna satte sig i rörelse.

Färden räckte ganska länge och tycktes gå i hvarjehanda bugter och krokar; än dånade hjulen mot stenlagda gator, än rullade man fram på uppblötta landsvägar. Slutligen stannade vagnen och man steg ur. Nicke var alldeles yr i hufvudet; han hade ingen aning om, hvar de befunno sig, men han kände en hårdt tilltrampad sandgång under sina fötter.

»Vi äro framme», hviskade Erhardt i hans öra. »Kom ihåg, att du inte får ge ett ljud ifrån dig. Nu måste du först ta på dig receptionsdräkten, oskulds kåpan, sanningsmanteln och visdomshättan. Men du får inte röra vid dem. Det står förbjudet i § 115 af reglementet. Var alldeles passiv, vi ska' hjälpa dig.»

De drogo af honom öfverrocken och togo bort hans hatt; sedan iförde de honom ordens dräkten, som han kände trassla in sig mellan sina ben, hängde något klädesplagg öfver hans axlar, fäste igen det med en nål i halsen och tryckte något slags lätt hufvudbonad på hans hjässa. Derpå togo de honom en vid vardera

handen och började leda honom framåt. Det var ett högtidligt, nästan hemskt ögonblick. Än bar det af uppför en kort trappa, än utför en dylik, än gick man på golf, än på marken, och tyst var det öfverallt, tyst som i grafven. Blott en gång tyckte Nicke sig höra hviskande röster alldeles i sin närhet. Den ljumma vår-luften, som svepte om hans hals och nacke, tydde på, att de fortfarande voro under bar himmel.

Till sist släpte Stenberg hans hand och aflägsnade sig. Det dröjde en evighet, innan han kom tillbaka, Dum-Petter kallsvettades af ångest, men vågade ej röra sig ur fläcken, och Erhardt höll för öfrigt så hårdt om hans venstra handled, att hvarje försök till flykt skulle ha varit fruktlöst.

»Nu återstår bara att klättra uppför en stege och sedan ä' vi framme», hviskade Erhardt till honom. »Sätt högra foten här. Det är sju stegpinnar. Håll säkert i. Jag går bakom och håller i dig, så att du kan inte falla, om du är försiktig. Du förstår, det ligger en djupsinnig tanke under denna allegoriska vandring i luften. Räkna pinnarna, de ha hvar och en sin särskilda betydelse.»

Med stor svårighet lyckades Nicke krängla sig uppför stegen; oskulds kåpan, som slog in mellan knäna, var honom till stort besvär. Der uppe mottogs han af två starka armar;

de hjälpte upp honom på ett svagt sluttande golf, som tycktes vara af plåt. Man förde honom två steg fram, och sedan hörde han en röst, som han kände igen för att vara Stenbergs, hviska:

»Räkna nu till 2117, och när det är gjordt, får du ta af dig ögonbindeln. Kom ihåg, 2117 — hvarken mer eller mindre. Och svara sedan ärkebiskopen högt och tydligt på hans frågor.»

Fastän förskräckelsen nästan beröfvat honom den smula vett han hade och det susade och dånade i hans hufvud, alldeles som om man hållit en snäcka vid hvardera örat på honom, hade han dock ännu så mycket sinnesnärvaro, att han kunde börja räkningen. Sedan han väl kommit till hundra, var det som om han känt sig litet starkare och fått mera styrsel på sina darrande knän; siffror var ju hans eget element, och det kryade upp honom att riktigt få dyka ner deri. Också kände han sig jämförelsevis morsk, då han med hög röst utropade slutnumret, 2117, och i detsamma ryckte af sig bindeln.

Men hvar var han? Framför sig såg han vidlyftiga, nylöfvade trädkronor, mellan hvilka den bleka morgonhimlen lyste fram, der bakom skymtade höga stenhus på något afstånd, och hvad var det, som glittrade och dånade der nere? Fyrisån — vattenfallet vid Islands-

bron! Han stod alldeles ensam på taket af den ena musikpaviljongen vid Flustret!

Häpen såg han ner på sig själf. Oskulds-kåpan bestod af en högröd yllekjol, garnerad med sammetsband och en massa plisséer, sanningsmanteln var en s. k. äkta sjal, ingenfäst med en brosch, och då han nu slet af sig visdomshättan, befans den utgöras af en hvit fruntimmershatt af tyll med skära rosenknoppar!

Men han hade så när ramlat ner från taket, der han stod, då han i det samma hörde en mångstämmig kör af glada röster skräna bakom hans rygg:

»Lefve Dum-Petter! Hip, hip, hurra!»

Han vände på hufvudet och såg en grupp af tjugu, trettio personer, de flesta af dem studenter, stå på sandgången mellan Flustret och paviljongen och vifta med hattar och hvita mössor, punschbuteljer och paraplyer; det var som förra gången på nationssalen — en mur af ansigten, och alla dessa ansigten skrattade med mnnnen upp till öronen och skrattade åt honom. Då kände han gråten i halsen, slet af sig ordenskläderna, rullade ihop dem till ett bylte och kastade ner dem midt i skaran, släpte sig derefter handlöst ner från paviljongtaket, fastän stegen ännu stod qvar på sin plats, ramlade på näsan i den våta sanden, reste sig upp och började springa mot Islandsbron, der hyrkuskekipaget ännu stod qvar; han

kastade sig in, ropade till kusken att köra hem till Vaksalagatan, och så rullade vagnen derifrån, bombarderad af dånande skrattsalvor.

En hel månad var Nicke sina vänner Stenberg och Erhardt gramse för detta fula skälmstycke. Om de roat sig dermed för sig själfva, kunde det väl ha gått an, men att dra in en hop främmande menniskor i äfventyret, och studenter till —! Nej det vittnade inte om någon god kamratanda, det såg *nästan* ut som ett drag af dåligt hjärta, och det sade han dem också rent ut, då de sent omsider lyckades få honom att vara med om en liten försoningsfest på tre man hand i Erhardts ungdomssvåning. Der fick han bland annat veta, att det verkligen *fans* ett ordenssällskap V. B. — bara med den skilnaden, att dessa initialer betydde »Vira-bröderna» och att hvarken ärkebiskopen eller kung Umberto af Italien hade det minsta dermed att göra, och årsfesten firades icke alls i Ridдарholmskyrkan, utan på Norbergs schweitzeri helt enkelt. Äfven fick han veta någonting, som han mycket undrat öfver, hvem de lånat oskuldkåpan af, och när han fick höra, att den tillhörde Stenbergs väninna, vackra Betty på Taddis, fann han detta så komiskt, att han brast i skratt, och sedan var gärdet uppgifvet och försoningen

fullständig. Det hade ju också varit bra led-samt, om det blifvit slut med de angenäma qvällar, som de tre vännerna tillbragte tillsammans i all gemytlighet vid ett stilla glas punsch, det enda nöje, som stod Nicke Lundholm till buds.

De fortgingo således, dessa aftonunderhållningar, och alla tre kommo de öfverens om, att ingenting skulle kunna få dem att upphöra dermed, annat än om någon af dem gifte sig, förstås, ty då var man förlorad för ungarläsvännerna.

»Slår vad om, att det blir Nicke, som först kommer att bryta laget», sade Stenberg. »Du är som klipt och skuren till äkta man.»

»Du pratar», svarade Dum-Petter smickrad och förlägen. »Inte fins det någon flicka, som vill ha mig.»

»Nog vet jag en», inföll Hugo Erhardt och såg hemlighetsfull ut.

»Och hvem skulle det vara?»

»Har du inte lagt märke till, att så snart du skyltar med något nytt i fönsterna, så är det alltid en ung dam, som stannar utanför och tittar in? Och det är inte på bjäset hon ser, det är bara en förevändning. Åh, nog vet du hvem jag menar — en ung vacker flicka, som gör sig ärende in i din bod oftare än någon annan — med ljust hår och gropar i kinderna.»

Nicke rodnade, men bedyrade att han icke alls visste, hvem Erhardt menade, och det var verkligen sant, men han kunde ändå inte låta bli att känna sig förlägen.

»Det kanske är något af mina biträden hon ser på?» förmodade han helt anspråkslöst.

»Åh, hvad tänker du på? En så fin flicka skulle vara förtjust i en bodbetjänt! Gertrud Häger, den förnämsta skönheten i staden, skulle ha kastat sina ögon på — din lilla Jonsson kanske, som knapt kan skriva ut en ordentlig räkning en gång, eller långa Skånback med sina blåfrusna händer! Nej, det kan inte vara ditt allvar.»

Ja, det hade verkligen varit bra märkvärdigt. Gertrud Häger! Kors, aldrig hade han kommit att tänka på det, att hon oftare än någon annan brukade vara inne i boden. Men nu erinrade han sig verkligen — och hundratal gånger hade han sett henne stå och titta in genom fönstret.

»Ge akt på flickebarnet, skall du få se, att det hänger aldrig rätt ihop med det der», fortfor Erhardt.

»Prata inte tok nu — skål på er, gubbar!» afbröt Nicke och förde samtalet in på ett annat ämne, men inom sig fattade han det beslutet att följa Hugos råd och »ge akt på flickebarnet», om också bara för ro skull. —

Gertrud Häger var dotter till en fattig

major, som afgudade henne och offrade allt hvad han egde för att hålla henne med fina toaletter. Och sådana behöfde hon också, ty det fans knappast någon flicka i staden, som var så mycket med som hon och det i alla kretsar, vacker och gladlynt som hon var och utan någon mor, som höll igen. Fjärdedelen af studenterna, halfva officerskåren vid Uplands regimente och lika stor procent af de yngre affärsmännen i staden flammade för henne. Lika var hon mot alla, litet bortskämd och näbbig i sitt sätt kanske, men det förlät man för hennes vackra ögon, och för öfrigt var hon i den lyckliga ålder, då mannens hela människovärde består i att dansa bra och göra så korta konversationspauser som möjligt under valsen och polkan. Om hennes qvinliga bekanta hade något människovärde eller ej, det tänkte hon icke på. De voro endast komparser, som hade till uppgift att fylla, så att det inte skulle se för tomt ut i balsalen eller på skridskobanan; men herrarne, de voro allesamman uteslutande till för hennes nöje, skapade af Vår herre för att hon skulle ha någon att dansa eller åka med eller höra lustigt prat af, då det blef oundgängligen nödvändigt att hvila sig. Men då hon ej såg dem, tänkte hon aldrig på dem.

Denna lilla dansdockska var det nu som Nils Lundholm hade föresatt sig att ge akt

på. Han fann nu, att Erhardt verkligen haft rätt: ingen af stadens unga damer såg han så ofta i sin bod, ibland kunde hon till och med komma in två gånger samma dag, än för att köpa något, som hon glömt på förmiddagen, än för att byta om och ta något annat i stället. Och han gjorde den iakttagelsen, att hon helst handlade med honom; om han var upptagen af en annan kund och både Skånback och Jonsson täflade om att betjäna henne, afspisade hon dem ganska onådigt och väntade hellre tills han blef ledig. Han hade ju ingen aning om, att han inom fruntimmersverlden i Upsala var känd för att låta pruta dugtigt med sig, och lilla Gertrud Häger behöfde pruta, ty hennes plånbok var alltid lika tunn och anemisk som hon själf var fyllig och blomstrande.

Alltid var hon så vänlig och glad, aldrig högdragen och pockande som så många andra af hans qvinliga kunder. Och det var verkligen förvånande så vacker hon var, och det hade han aldrig märkt förr än nu! Han blef alltid så förlägen, då hon kom, och skulle helst ha velat gå in på kontoret och ställa sig der och titta på henne genom dörrspringan, men han visste ju, att han ändå *måste* fram till henne, hon gaf sig icke förr, och när han slutligen tog mod till sig och gick fram till

disken, der hon stod, kändes det så besynnerligt, han blef så torr i halsen och måste öpphörtigt svälja, och han hackade och stammade på orden och var så svag i knäveckan, att han måste hålla sig i disken, stora starka karlen. Och när hon fått hvad hon ville ha — alltid till fabulöst billigt pris, ibland mindre än han gifvit själf — och gick derifrån med sitt paket, begaf han sig alltid in på kontoret, från hvares fönster han kunde se henne gå förbi, men då stod han alltid så att hon ej skulle kunna bli honom varse, om hon händelsevis kom att se upp. Och under tiden bultade hans hjärta, så att han kände det ända upp i nacken.

Trots sin motvilja för stora sällskaper gick Nicke den vintern upp på alla Gillesoiréerna. Han kom alltid mycket tidigt och slog sig ner på en plats vid en dörr, hvarifrån han kunde se öfver hela danssalongen; själf dansade han naturligtvis icke, men det oaktadt fans det ingen på hela tillställningen, som tycktes vara så road och belåten med sin afton. En aldrig så litet uppmärksam iakttagare skulle genast ha sett, att det var Gertrud Häger hans ögon oafåtligt följde hela qvällen; han höll bättre än hon själf reda på, hvem hon dansat med under aftonens lopp, och när det var med någon af hans bekanta,

t. ex. Erhardt eller Stenberg, var han dubbelt så intresserad som annars och myste med hela ansigtet; det var nästan som om han dansat med henne själf.

En gång, då Erhardt kom tillbaka, sedan han efter dansens slut fört henne till hennes plats, gick han just förbi Nicke, som satt vid sin dörrpost och förtjust sträckt ut halsen efter dem, så länge han kunnat se dem.

»Förbaskadt söt flicka!» sade Hugo i förbifarten. Han hade ämnat gå förbi, men ändrade tanke och stannade hos Dum-Petter. »Hör på, Nicke, du borde låta presentera dig för henne, hon är så rolig att prata med.»

»Åh, jag pratar med henne mycket oftare än du», svarade Nicke med ett stolt leende.

»Ja, det är sant, nu var jag ju dum. Hon talade ju till och med om dig nyss.»

»Om mig? Hvad sa' hon då?» frågade Nicke ifrigt.

»Hon sa' — — hon sa', att du är så snäll och hygglig — och att hon så gerna ser på dig, ty du är så lik någon, som hon håller mycket af.»

Dum-Petter rodnade af glädje. »Nej, hvem kan det vara? Är det verkligen sant, att hon sa' så? Drifver du inte med mig nu?»

Sanning var det nog; ty under ett uppehåll i polkan hade hon skrattat och sagt:

»Er goda vän herr Lundholm tycker jag så mycket om att se på; han är alldeles lik min favorit, pappas stora gula dogg Leo; de se lika dumma och beskedliga ut, begge två.»

Men det kunde han naturligtvis icke relatera för Nicke.

»Jo, du står väl i vantarna hos henne, det kan du lita på», tillade han. »Om jag vore som du, skulle jag fria i morgon dag. Korgen får du inte.»

Detta samtal låg Nicke Lundholm och tänkte på hela natten, och så snart han under den följande veckan kunde komma ifrån butikgöromålen, satt han inne på sitt rum och ansträngde sin fattiga hjärna med att sätta upp konceptet till ett bref, ända tills han fick ondt i hufvudet. Han hade visserligen en Brefställare på bokhyllan, der det äfven fans formulär till friarebref af hvarjehanda slag, men han satte en ära i att i ett så grannliga fall icke plöja med en annans kalf. I fjorton dagar höll han på med detta bref, skref sedan rent det tre särskilda gånger, efter att ha slagit upp nästan hvartenda ord i Svenska akademiens ordlista. ty han var icke alldeles säker på sin ortografi. I högtidlig sinnesstämning

skref han sedan major Hägers adress på kuvertet och gick själf och lade ner brevet i lådan utanför dennes dörr, ty han tordes ej anförtro det åt postverket, och han led obekräftliga kval vid blotta tanken på att det skulle komma i en brefbärares händer.

Han hade affattat sin skrifvelse så, att om icke något svar kom inom två dagar, skulle detta vara ett tecken till att majoren åtminstone tagit saken i öfvervägande och önskade samtala derom, och då skulle Nicke infinna sig i herrskapet Hägers bostad klockan sex på qvällen två dagar derefter. Om majoren afslog anbudet, skulle han vara god och i tid meddela detta per post, för att förekomma detta besök, som ju i så fall endast kunde vara pinsamt för begge parterna.

Nicke utstod nu dödsqual tre gånger om dagen, hvarje gång brefbäraren visade sig. Men den utsatta tiden förgick och intet svar kom. Han hade således hopp.

Ungefär med samma känslor som då han stod på Flusterpaviljongens tak med Erhardts näsduk för ögonen och räknade till 2117, iförde sig Nicke helgdagsdrägten och begaf sig till major Hägers bostad vid Sanct Persgatan. Då han drog i klocksträngen och ringklockan gaf hals der inne, blef han så förskräckt, att han knappast kunde stå på benen. En tjänst-

flicka öppnade för honom och släppte honom in i majorens rum.

Denne stod vid fönstret, småskrattande, syselsatt med att läsa ett bref. Då Nicke inträdde och stannade nere vid dörren med hatten i handen, kom han emot honom med ett leende i sitt jovialiska ansigte och bad honom vara välkommen.

»För tio minuter sedan kom jag hem från en resa åt landet, och jag har inte läst ert bref förr än just nu. Jag har således ännu inte kunnat tala med min dotter om saken, utan det är väl bäst att ni gör det själf. Säger hon ja, så vill inte jag heller sätta mig på tvären. Skall jag ropa in henne? Hon är visst ute i salen.»

Af Nickes förfärade min drog han den slutsatsen, att detta förslag ej var så alldeles efter hans sinne.

»Jaså, ni vill helst tala ensam med henne — jo jo, kan inte undra på det. Gå ut till henne, jag stannar här inne, jag.»

Dermed sköt han honom ut i salen, och den stackars Nicke var så maktlös i alla lemmar, att han ej kunde göra något motstånd. Och der stod han nu ansigte mot ansigte med Gertrud, som höll på att sätta blommor i en vas.

»Ah, herr Lundholm», sade hon i fullkom-
Profiler. II.

ligt obesvärad ton och böjde på hufvudet. »Söker ni pappa? Är han inte inne i sitt rum?»

»Jo, det är han — men han bad mig gå hit ut», stammade den olycklige Nicke. »Han tyckte det var bäst, att jag själf förde fram mitt ärende.»

»Är det mig ert besök gäller?» frågade den unga flickan litet förvånad och lade ifrån sig rosen, som hon höll i handen. »Var då så god och sitt ner, herr Lundholm.»

»Nej, jag tackar ödmjukast, jag skall genast gå igen», svarade Nicke med skälvande röst. »Jag gick bara upp som hastigast för att tala om — hm — för att tala om —»

Orden stockade sig i halsen, han ansträngde sin hjärna i förtviflan, kramade den som en svamp, men kunde ej hitta på någonting. Då kom hon honom till hjälp.

»Kanske det var om den blåa sammeten jag var inne och frågade efter i förmiddags?»

Han hakade sig i dödsångest fast vid den blåa sammeten.

»Jaha — så var det — jag ville tala om, att jag får hem den i nästa vecka — så att fröken inte går och hör efter på annat håll.»

»Nej, var inte rädd för det, jag tar inte min handel från herr Lundholm.»

Men majoren, den skälmen, som stått vid

den halföppna dörren och lyssnat, kom nu ut med Nickes bref i handen.

»Ursäkta att jag blandar mig i spelet», sade han. »Men det är visst bäst, att jag lemnar fram det här brefvet, så komma vi fortare till något resultat. Läs, Gertrud, det är till dig lika mycket som till mig.»

Gertrud tog brefvet och började läsa. Det svartnade för Nickes ögon; han skulle ha velat ge tio år af sitt lif, om han nu suttit i säkerhet der hemma på sitt kontor. Om han bara kunde komma derifrån! Nästan utan att veta hvad han gjorde, vände han sig om, fick se en dörr, som förmodligen ledde till tamburen, smög sig på tå dit bort, öppnade låset så ljudlöst som möjligt, drog upp dörren och ämnade störta sig ut, men studsade förfärad tillbaka — framför sig, tätt inpå näsan, såg han hyllor med pryddligt ordnade koppar, tallrikar och glas — det var väggskänken han öppnat!

Han sköt genast igen dörren och vände sig om; gudskelof, ingen hade sett hans misstag. Majoren vände honom ryggen, och Gertrud höll ännu på att läsa brefvet.

Men hvad kom åt henne? Hon brast ut i ett klingande skratt och föll ner i den lilla soffan, som stod mellan fönstren. Åh, så hon skrattade! Så våldsamt hade han aldrig sett någon menniska skratta. Hon låg alldeles

vanmäktig mot soffkarmen med armarna slapt nedhängande, och skrattade långa skalor uppifrån och ner, uppifrån och ner, och hennes hufvud rullade som i kramp mot ryggstödet och hela hennes kropp skakades, och tårarna runno utför hennes kinder, men hon hade ej kraft att få upp handen och torka bort dem.

Äfven majoren smittades af dotterns munterhet och brast i skratt, först dämpadt, stötvis, sedan frusade det ut mellan fingrarna, som han tryckte mot munnen, och till sist måste han sätta sig på en stol, så skrattade han — en hejdlös, oafbruten flod af skratt — ha ha ha ha — bara fyra toner djupt ner i basen som ackompanjemang till dotterns skalor — och hela tiden slog han sig på knät med knytnäfven.

Nicke stod som fastnaglad vid golfvvet och stirrade på dem.

Då gled en sidodörr upp, och en stor gul hund med svart ansigte kom ut från ett inrum, gick långsamt och med tunga steg fram till sitt husbondfolk och såg förvånad på dem. Derpå gjorde han en sväng, gick bort till Nicke, stälde sig bredbent framför honom och uppstämde ett hest skall — vov vov vov — det lät alldeles som om han skrattat, äfven han — vov vov vov — ett vresigt, astmatiskt skratt som en gammal gubbes och som öfverröstade begge de andras.

Men det var för mycket för Nicke. Han vände sig om, öppnade första dörr han fick fatt i — det var återigen de olycksaliga glashyllorna — störtade till en annan dörr, som stod öppen, och den ledde äntligen ut till tamburen.

Men ännu i trappan hörde han skratt-trion der uppe.

Senare på qvällen, strax innan butiken stängdes, kom en piga och lemnade in ett bref. Det var från major Häger och lydde sålunda:

»Min dotter och jag anhålla härmed om ert benägna öfverseende med det mottagande ni för en stund sedan fick röna hos oss. Vi ha burit oss åt som ett par illa uppfostrade barn och blygas nu dugtigt deröfver. Det vore mycket ledsamt för oss, om vi sårat er.

Angående för öfrigt den sak, som föran ledde ert besök hos oss, anhålla vi på det bestämdaste, att ni icke derom nämner ett ord till någon. Skulle ni redan ha gifvit ert förtroende till en eller annan vän, vore vi er mycket tacksamma, om ni affordrade honom ett bindande tysthetslöfte. Själfva lofva vi, att historien ej genom oss skall komma till obehöriga personers vetskap.

Tecknar med utmärkt högaktning

Alexander Häger.»

Nicke satt med detta bref framför sig inne på kontoret ända tills det blef alldeles nedmörkt. Åh, han förstod det så väl, och det fylde honom med blygsel och smärta. Att de skrattat åt honom, hade icke gjort honom hälften så ondt, vid sådant var han ju tämligen van; men att de ansett sig böra affordra honom tysthetslöfte —! Det var således en *skam* för en flicka, att han friat till henne! Hvarpå berodde det, att hvad som eljest för en ung flicka var en heder, någonting att skryta med, det blef en förödmjukelse, ett löjligt missöde, då anbudet kom från honom? Nickes förstånd stod alldeles stilla, och aldrig hade han känt sig så olycklig. Han hade en dunkel förnimmelse af, att man gjort honom en blodig orättvisa, men kunde ej fullt reda upp för sig, hvori den bestod. Han drog tunga suckar i mörkret, och kände sig så usel och förkastad och förtrampad, att han icke ens hade rättighet eller styrka att bli ond.

Det dröjde nu en tid, innan Gertrud Häger visade sig i hans butik. Men vare sig hon fruktade, att hennes uteblifvande skulle ge anledning till prat och gissningar, eller att de öfriga köpmännens varor och priser icke tillfredsstält henne, nog af, efter några veckor infann hon sig på nytt och efterhand kom allt in i de gamla hjulspåren igen; Nicke undvek

dock att komma i tal med henne, så snart det icke var alldeles nödvändigt.

Underligt nog kom frierihistorien icke ut i Upsala; begge parterna tycktes vara lika angelägna om hemlighetens bevarande. Erhardt fortsatte en tid med att bry Nicke för stadens skönhet och egga honom till handling, men då han icke hade något för sitt besvär, tröttnade han slutligen på sitt infall; saken tog dessutom för honom själf en vändning, som han icke väntat.

Under sommaren träffade han Gertrud nästan dagligen i brunnssällskapet, der hon skrifvit in sig som dansande ledamot; majoren hade icke råd att hyra sommarnöje eller fara till någon badort, och då fick man nöja sig med hvad som erbjöds på platsen. Man hade för öfrigt ganska roligt: dansvällar två gånger i veckan, utflykter till Eklundshofskogen, till och med en liten anspråkslös bazar med tombola och tablåer. Erhardt var medlem af direktionen och själfskrifven dansanförare. Hela sommaren såg man honom och Gertrud sitta och hviska i alla vrår, och det var ingen utom Nicke Lundholm, som blef öfverraskad, då i början af september ett regn af små guldkantade kort med namnen Hugo Erhardt och Gertrud Häger spreds öfver staden.

De skulle gifta sig genast, så snart den nya våningen blifvit inredd. Hugo hade lyc-

kats komma öfver en präktig sådan i ett nytt hus vid Kungsgatan, dekorerad med en för Upsala ovanlig elegans, och möblemanget måste naturligtvis bli derefter. Nu började för de nyförlofvade en serie af oupphörliga resor till hufvudstaden. Han ville icke köpa en småsak utan att hon hade valt eller åtminstone gillat den. De hade knappast tid att tänka på sin kärlek, som ändå var öfversvinnelig; då de lågo i hvarandras armar, öga i öga, hviskade de om plysch, blomig schagg och äkta cuivre, och när de med armen om hvarandras lif sutto tysta och drömde sig in i den underbara, lycksaliga framtiden, tapetserade de den med oäkta gyllenläder och eklärerade den med venezianska ljuskronor från Leja å 300 kronor stycket.

Så kom bröllopet. Nicke var naturligtvis bjuden men fick tandvärk i sista stunden och kunde icke komma.

Nu bröt supé-epidemien ut efter fjorton dagars respittid. Både Erhardt och Gertrud hade en öfverskådlig mängd intimt bekanta familjer, som hade varit så rysligt snälla och skickat lysningspresenter — de flesta kunde förstås icke användas, utan hamnade uppe på vinden, men det var ändå så välment och en visit var man naturligtvis skyldig att göra. Kontravisit inom åtta dagar, och så en bjudning i släptåg. De nygifta voro knappast

hemma en enda qväll. Nå ja, hvartill hade väl de nya klädningarna köpts, om de icke skulle visas? Den unga frun strök samvetsgrant i almanackan öfver de dagar i veckan, då de voro borta eller själfva hade främmande, ett rött streck för det förra och ett blått för det senare fallet, och när säsongen var förbi och hon visade »syndaregistret», som hon kallade det, för sina väninnor, var det med barnslig stolthet hon kunde jämföra det med franska flaggan.

Nicke, med hvilken Erhardt nu mera nästan aldrig hade tid att vara tillsammans, var en och annan gång bjuden med på de fester, de unga makarna stälde till i sin magnifika våning, men det var en egendomlig slump, att hans stygga oxeltand just då gjorde sig påmint. Fru Erhardt, som en gång kom in i hans butik dagen efter en sådan bjudning, försäkrade, att hon skulle bli riktigt ond, om han inte kom nästa gång.

»Eller vill ni nödvändigt jag skall tro, att ni ännu är ond på mig?» tillade hon med ett skälmaktigt leende.

Det var första gången hon anspelat på det förflutna. Nicke kunde aldrig förstå, att hon hade kurage till att göra det. SjälF vardt han blodröd i ansigtet, men inom sig föresatte han sig att komma nästa gång de bjödo honom;

han ville icke för allt i verlden, att hon skulle tro honom vara oförsonlig.

På nästa supé herrskapet Erhardt gaff fick man alltså se Dum-Petter uppträda med förskrämd uppsyn och händerna bakom ryggen, som om han varit rädd, att alla skulle se tvärsigenom handskarna huru röda de voro; han tordes hvarken gå eller stå, trampade så försigtigt på de dyrbara mattorna, som om huggormar legat gömda mellan deras blomsterrankor, tog långa skutt åt sidan, då någon dam med långt släp passerade förbi honom, lyckades ändå trampa ner två sidenklädningar och hamnade slutligen i ett hörn af salen hos musikanterna, och der stod han hela qvällen bakom första fiolen med ögonen uppmärksamt i noterna och följde med hvarje gång fiolisten vände bladet, som om han stått der för att kontrollera att han spelade rätt. Värden och värdinnan sökte förgäfvets få honom derifrån; han bedyrade, att han »stod så bra, så — —» men det tyckte visst icke första fiolen, ty han satt redan förut alldeles för trångt, och han passade på flera gånger och gaf den besvärlige musikamatören en försvarlig knuff med armbågen midt i magen, så att Nicke till slut måste retirera och ställa sig bakom klarinetten i stället.

Unga fru Erhardt hade fullkomligt återtagit sin obesvärade ton mot Nicke; hon hade

säkerligen glömt hela historien och trodde kanske att han gjort det samma. Men att så icke var, öfvertygades hon snart. En dag hade hon bjudit några väninnor på en promenad i vagn utåt Ultunahållet. Då hyrkuskekipaget på hemvägen rullade genom Eklundshofskogen, hann det upp en ensam fotgängare, som befans vara Nicke Lundholm. Man kände redan på afstånd igen honom på hans långa ben och korta byxor. Då vagnen rullade förbi honom och hans blick mötte Gertruds, blef han så perplex, att han tvärstannade och ej kom sig för att helsa. Som det just började bära uppför här, saktade kusken farten, och ett långt stycke sågo de förvånade damerna Nicke sträcka ut allt hvad tygen höllo, så att han gick i bredd med hästarne; hufvudet höll han vändt inåt vagnen och stirrade oafvändt på Gertrud, som generad vände sig bort. De hade väl fått honom i sällskap ända hem till staden, om ej hästarne nu känt jämnare mark under fötterna och fallit in i starkt traf, så att Dum-Petter ej kunde följa med, om han sträckte aldrig så mycket på sina långa ben.

Detta lilla äfventyr gaf emellertid inom Gertruds umgängeskrets anledning till mycket skämt, och det blef en vanlig sport att bry henne för Nicke Lundholm; hennes man var icke sen att dra sitt strå till stacken, och ibland lyckades man få den lilla frun så ond,

att hon stampade i golfvet och hotade att gå och stänga in sig i sängkammaren för hela qvällen, om man ej genast lät henne slippa höra talas om »den der välsignade dumma människan.»

På hösten blef majoren krasslig och dog just som säsongen skulle börja. Den vintern fick det unga paret alltså hålla sig hemma, men för att ta igen skadan, gjorde de, då våren kom, en liten trip till Paris. Det var en gåta för alla, hvar de togo pengar ifrån till ett så öfverdådigt lefnadssätt som det de fört allt sedan de gifte sig, och under den vinter, de varit dömda till kammararrest för sorgens skull, hade Erhardt dessutom ofta varit ute och svirrat med kamrater; det talades om, att han förlorat stora summor på spel. Det hindrade icke ungherrskapet från att, då de kommo hem från sin utländska resa, flytta ut på ett elegant sommarställe, som de hyrt sig vid Mälaren; Erhardt for dagligen ut och in med ångbåten.

Han hade börjat se så besynnerlig ut på en tid, Erhardt; han hade visst stora bekymmer för att skaffa pengar. I sin butik syntes han sällan till, men så mycket oftare i bankerna. Stockholmsresor gjorde han litet emellanåt, och det glunkades om, att han då aldrig försummade göra en visit på Stora sällskapet.

En dag fick Gertrud gå förgäfvcs ner till

bryggan; hon såg ej till Hugo på akterdäck som vanligt. Hon frågade kaptenen, om han ej haft hennes man med sig i dag; jo, Erhardt var med, han satt kanske nere i salongen. Men då ångbåten var färdig att lägga ut och ännu ingen Hugo syntes till, blef Gertrud orolig och lät anställa en undersökning öfverallt; ingen af passagerarne, och de voro för öfrigt högst få, hade sett till honom nu på en stund, han hade varit ensam på akterdäck ganska länge, ty det blåste, och de öfriga resenärerna hade sökt lä i hytter och salonger. Han var spårlöst försvunnen.

Dagen derpå flöt han upp i stranden en kvarts väg derifrån.

Gertrud fick lefva hela sitt lif i den öfvertygelsen, att det varit en olyckshändelse. Ingen hade hjärta att tala om, att han samma dag tilldragelsen inträffade fått en stor växel protesterad och att samma öde förestod två ännu större om några dagar.

Det blef konkurs, en skandalös konkurs, som länge var samtalsämne i staden. Då allt var realiseradt, blef resultatet ett minus på nära hundra tusen. Och de flesta af hans bekanta hade fått släppa till sina namn. Nicke Lundholm var nästan den ende, som räddat sig, tack vare sin allmänt kända princip att aldrig gå i borgen. Att han en vecka före dödsfallet mot en enkel revers utan vidare säkerhet

försträckt sin vän en mycket stor summa, det blef en hemlighet mellan honom och den döde.

Deltagandet för den unga enkan var allmänt i staden, till och med bland dem, som förlorat pengar på hennes man. Visserligen kunde det icke nekas, att hon genom sin tanklöshet, sin smak för lyx och sin oförmåga att sköta sitt hus till en liten del äfven hade skuld i hvad som inträffat, men hon var ju ytligt uppfostrad och hade förmodligen icke af Erhardt varit invigd i affärernas ställning. I alla händelser afväpnade hon nu onda tungor genom det vackra och gripande sätt, hvarpå hon bar sin sorg. Just nu, då alla människor täflade om att ta heder och ära af hennes Hugo, var det som om han framstått för henne i en gloria af fullkomlighet. Med hvem som uppsökte henne talade hon ej om annat än mannen, hur god han varit, hur oegennyttig, hur finkänslig, hur manlig; hon kunde sitta långa stunder försjunken i beskådande af hans porträtt och oupphörligt framleta det ena vackra karaktärsdraget efter det andra, och hon tänkte så litet på sig själf, att hon ej ens märkte att hon grät hela tiden. Och att han hade *dött fattig* — det var den fras, hvarmed hon alltid betecknade konkursen och allt det rysliga, som dermed stod i samband — det var icke hans fel; om han fått lefva, skulle

han med sitt goda hufvud nog ha drifvit upp sin affär, så att hon kunnat göra alla rätt.

Man ömkade sig kanske åt hennes oerfarenhet och blindhet, men man kunde ej låta bli att känna sympati för henne.

Hon hade gift sig för tidigt, innan hon ännu haft en aning om hvad ett äktenskap är; nu först, då hon var enka, blef hon hustru. Hugo hade förut endast varit hennes lekkamrat, tillställaren af och deltagaren i den serie nöjen, som utfylt hela den tid de lefvat tillsammans; nu först, då han var borta, började hon älska honom. Och den aggende tanken, att hon för idel flärd och njutningslystnad ej gifvit sig tid dertill, medan han ännu fans hos henne, gaf denna kärlek en grundval af allvar, som hindrade den att förflyktigas på samma gång som den första häftigaste sorgen. Hon hade gifvit ungdomsglädjen och världen sin tribut; nu var det tid att hvila sig och endast lefva för hvarandra, på tu man hand; det var som om hon först genom att förlora sin make riktigt hade funnit honom; och till sin lycka visste hon ej, att den Hugo, åthvilken hon nu uteslutande ville egna hela sitt lif, icke var Hugo Erhardt, utan en helt annan man, en idealbild, som lånade hans drag, men för öfrigt var skapad af hennes unga fantasi och hennes för sent vaknade stora kärlek.

Och sedan den första brännande smärtan domnat, var det nästan som om detta ständiga samlif i tankarna med den bortgångne varit en större lycka än den hon någonsin känt vid hans sida. När hon satt ensam i sitt rum om qvällarna med alla hans porträtt i sina ramar uppställda på bordet framför sig och hade ett handarbete att fingra på, som ej alltför mycket distraherade henne, då kunde det komma öfver henne samma rysning af välbehag som då man en ovädersdag sitter i sin varma kammare och hör det kalla regnet ilsket piska på rutorna och tänker, att man är i ro och att man har det godt, hur det än stormar derute. Som barn hade hon då alltid tyckt synd om alla fattiga, alla trasvargar, som icke hade tak öfver hufvudet och måste vara ute i detta oväder; och äfven nu, der hon satt på tu man hand med *honom*, erfor hon en liknande känsla; hon blef så vek om hjärtat och kände ett sådant innerligt medlidande med alla olyckliga, alla som voro utstötta, sönderslitna, utan stöd eller lä i lifvets stormar, alla som ej likt henne funnit ro — och då kom hon att tänka på, att äfven *han* varit olycklig, kanske våndats dagar och nätter i ångest och blygsel öfver att icke kunna göra rätt för sig, och då älskade hon honom dubbelt för att han lidit så mycket.

Att han icke kunnat göra rätt för sig —

det blef hennes lifs stora sorg. Huru grannlaga man än var mot henne, huru mycket man undvek att påminna henne om detta, kunde hon dock ej undgå att oupphörligt tänka derpå. Hon visste ju, att åtskilliga familjer af deras bekanta blifvit lidande på konkursen, och då hon sedan vid sina besök i deras hem såg, hvilka inskränkningar de måste göra eller förvånade sig öfver, att de ej som vanligt hade bjudning på den eller den bemärkelsedagen, erinrade hon sig med ett stygn i hjärtat, att det var »för vår skull» — hon sade aldrig: för hans skull — och då tyckte hon, att hon med glädje skulle arbetat som en slaf från morgon till qväll och utfört de tyngsta sysslor, om hon dermed kunnat betala skulderna. Men sådana ärelystna tankar måste hon slå ifrån sig. För henne vore det ju ett storverk, om hon lyckades arbeta sig till så mycket att hon kunde lifnära sig.

Ty arbeta måste hon. Hon hade inga släktingar i lifvet, Hugos anförvandter voro bosatta i en helt annan trakt af landet, och dessa människor, dem hon aldrig sett, kunde hon ju för öfrigt icke ligga till last. Många vänner hade hon i Upsala, och flera af dem skulle så gerna velat hjälpa henne, men huru? Icke kunde hon sätta sig ner och lefva på deras gåfvor; någonting så kränkande kunde in-

gen föreslå henne. Nej, hon måste arbeta, skaffa sig en plats.

Men af hvad art, det var frågan.

Annons infördes vecka efter vecka i en hel mängd tidningar: »Plats som sällskap eller lektris önskas af en ung enka med behagligt sätt och små anspråk» — — men ännu i mars månad hade intet svar ingått. Gertrud hade emellertid, sedan hennes eget bo gått under klubban, varit bjuden att vistas hos en bekant familj, till dess hon kunde få någon anställning. Oaktadt all den vänlighet, hvarmed hon bemöttes, stack det henne som glödgade nålspetsar hvarje gång någon af husets folk kom att tala om hennes annons och utsigterna att få svar derpå; hon tog det som en maskerad uppmaning att packa ihop och fortsätta sin parasittillvaro på annat håll.

I början af sommaren kom Stenberg in på kontoret till Nicke Lundholm för att få hans namn på en tiggarelista. En hel mängd fina familjer hade redan skrivit på, så att han skulle komma i gentilt sällskap. Men Nicke svarade ett bestämdt nej.

»Du vet, att jag aldrig skriver på några såna der listor», svarade han. »Jag tycker inte om det der slaget af välgörenhet.»

»Du behöfver inte sätta ut ditt namn», invände Stenberg. »Du kan ju ta en pseu-

donym — kalla dig Apollo eller Adonis — eller rita bara dit dina initialer.»

»Tackar så mycket; för att du skall få säga på nästa ställe du kommer till: Var så god och skrif på, det har redan en hel hop fint folk gjort — se här: G. O. betyder greve Oxsvans, och P. O. betyder professor Orre, och N. L. betyder Nicke Lundholm — nej, pass! Jag tycker inte om sånt der, har jag sagt.»

»Men när ändamålet är så behjärtansvärdt och du så väl känner den, som insamlingen är för — kors, det har jag ju ännu inte talat om! Det är Hugo Erhardts enka, som skall ha't!»

Nicke rodnade ända ut i örsnibbarna, såg upp med en häpen min och utbrast:

»Hvad säger du, människa? Ljuger du inte nu igen som vanligt?»

»Åh, hur kan du tro —! Nej, gudnås, det är rama allvaret. Se, hon har inte kunnat få någon plats, och inte duger hon till något heller för resten, så att hon kan inte förtjäna något för sitt uppehälle. Ingeniör Verners ha haft henne hos sig se'n långt förejul, men nu ska' de resa utrikes, och därför har den här insamlingen satts i gång i all tysthet, du förstår — själf får hon inte veta af det ringaste, förr än saken är klar.»

»Och du tror, att hon tar emot —?»

»Hvarför skulle hon inte det? Nå, skriver du på eller inte? Ah seså, nog har du en femtilapp att vara af med.»

»Får jag se på listan.»

Han tog den till sig och läste långsamt igenom alla namn, initialer och siffror. Ingen hade gifvit mer än 50 kronor; det fans till och med poster på 3. Han funderade, så att det värkte i pannan. Om —? Men om hon fick veta det? Aldrig skulle han kunna lita på Stenberg. Så mycket som det mesta ville han i alla fall icke ge, det skulle se ut som om han ansåg sig stå henne mycket nära. Men 45 kanske?

Han höll redan pennan i handen för att, ehuru med den djupaste motvilja, skriva dit N. L., då han plötsligt kom på en idé, som gjorde honom så glad, att han sken öfver hela sitt stora dumma ansigte, och så började han klia sig på det ställe, der ögonbrynen skulle ha suttit, som han alltid gjorde då han narrades eller då han ville vara diplomatisk.

»Hör du, Stenberg, skulle det inte kunna gå an att förfalska någon af siffrorna?»

»Är du galen, Nicke? Nej, det låter du mans bli!»

»Ja, jag menar bara — att öka på en af dem — så hade man ändå gifvit och behöfde inte sätta ut sitt namn. Om jag nu vill ge 45 kronor och sätter en nolla efter den här,

»som har skänkt 5 — då vore det ju lika bra, vet jag? Och då kunde ingen se på namnena, att jag har —»

»Du är dig lik, Petter!» afbröt Stenberg skrattande. »Du är som strutsen; bara han gömmer hufvudet, så —»

»Gömmar jag mitt hufvud? utbrast Nicke förargad. »Hvad är det för dumheter? Och struts kan du vara själf. Seså, här ä' 45 kronor nu — men så mycket du vet det, kom aldrig igen mer med någon sådan här lista, för jag skrifver inte på, och aldrig i lifvet skall någon kunna få mig att bekänna hvad jag nu har gjort.»

Först en lång stund sedan Stenberg gått, kom Nicke att tänka på, huru föga verksamt hans försigtighetsmått med nollan i själfva verket varit; hvad hindrade Stenberg att tala om historien för hvem som ville höra på och säga: Den der nollan betyder Nicke Lundholm? Och det skulle han naturligtvis göra, och så skulle det kanske komma fram till fru Erhardt, att han gifvit henne 45 kronor!

Men detta nya ljus i saken upplyste honom ej om hvad Stenberg menat med sin struts. Han letade fram en gammal zoologi bland sina böcker och läste igenom allt hvad som stod der om strutsen, men lika klok var han för det.

Det var emellertid någonting helt annat,

som vållade honom ännu mera hufvudbry och höll honom vaken till långt in på natten. Det var den der otrefliga historien med tiggarelistan. Han uppskattade fullkomligt välmeningen hos dem, som skickat ut den, men han kunde bara icke förstå, hur de skulle kunna komma fram till fru Erhardt — ett så fint fruntimmer! — och tala om, huru denna summa blifvit insamlad för hennes räkning. Nog hade det varit en vida större vänskapstjänst, om de i stället skaffat henne en plats, så att hon kunnat försörja sig själf. Om hon bara inte vore så utblottad, att hon vore *tvungen* att ta emot allmosan, skulle det nog kännas mindre bittert. Om hon hade utsigter att få arbete eller någon anställning, så att den insamlade summan kunnat betraktas som ett vänskapsbevis i stället för som en nådegåfva i nödens stund — då skulle hon ju kunnat ta emot den med tacksamhet, som en konfektpåse eller en födelsedagskaka — men nu var den ju ett bröststycke, gifvet af barmhertighet, att stilla hungern med! —

TVÅ dagar derefter var det Stenbergs tur att på sitt kontor få en kontravisit af vännen Nicke. Han såg mycket allvarsam och högtidlig ut och talade i flytande, väl valda ordalag, som tycktes vara öfverlästa på förhand. Han berättade, att han behöfde en värdinna i sitt hus; gumman Bure, som förestod

hans hushåll, började bli gammal och döf; hon kunde visserligen vara bra ute i köket, men det var också allt hvad hon dugde till. Han hade ju inte mindre än sex ungdomar i sin tjänst, tre herrar i butiken och tre fruntimmer i kappsömsateliern, och de hade ju rättighet att fordra ett treffligt hemlif, sedan de slutat sitt arbete för dagen. Han hade alltid svärmat för, att hans biträden skulle komma att känna sig som en familj, men hur var det möjligt utan någon sammanhållande kraft? Själff hade han hvarken tid eller förmåga att bli denna kraft, dertill behöfdes nödvändigt ett fruntimmer, helst ett yngre, bildadt fruntimmer med behagligt sätt och litet verldsvana, en person som de unga biträdena kunde på samma gång ha trefnad af och hysa aktning för. Tant Bure började bli litet glömsk af sig, och derfor skulle den nya regentinnan också ha hand om nycklarna till skåp och källare och lemna ut hvad som behöfdes. Hon skulle bo i dubletten två trappor upp tillsammans med gumman Bure; men om hon ville vara alldeles i fred, så kunde dörren mellan rummen mycket väl stängas. Lönen hade han tänkt sig böra anslås till 400 kronor och allting fritt naturligtvis. Själff trufdes han bäst nere på kontoret, och han såg derfor helst, att den blifvande värdinnan så mycket som möjligt intog hans plats der uppe i våningen,

så att han fick sköta sitt. Honom skulle hon således ej få mycket att göra med; alla biträdena, både de manliga och qvinliga, voro städade och hyggliga människor, och tant Bure var from som ett lam. Han trodde icke, att det skulle bli någon svår plats. Nu ville han fråga Stenberg, om denne kunde ge honom förslag på någon lämplig person? Han ville inte annonsera, ty då kom man bara i valet och qvalet och ändå visste man ju icke, om den man bestämde sig för var fågel eller fisk. Derför hade han — —

Stenberg hade under hela hans långa tal flera gånger visat tecken till otålighet, och nu lät han honom icke tala till punkt.

»Ja, visst kan jag ge dig förslag på lämplig person!» utbrast han ifrigt. »Platsen är ju som enkom skapad för fru Erhardt!»

»Säger du det?» sade Nicke långsamt och började klia sig ofvanför venstra ögat. »Kors, det hade jag inte tänkt på.»

»Det var då verkligen bra tanklöst af dig, min käre Nicke, det får jag säga. Man kan väl inte gerna tänka sig någonting mera passande — för er begge två.»

»Ja, men tror du verkligen — —? Kanske det ändå vore bäst att annonsera.»

»Jag kan inte begripa, hvad du kan ha emot fru Erhardt!» utbrast Stenberg hetsigt. »En så'n utmärkt snäll och bra människa! Och

inte vittnar det just om någon pietet för din döde väns minne, att du ensam drar dig undan, då det gäller att göra något för hans enkas framtid. Fy skäm ut dig, Nicke, det här hade jag inte väntat af dig!»

Om Nicke haft några ögonbryn, skulle det väl ej ha funnits många strån qvar af dem på venster sida, så hårdt gned han sig på den tomma platsen der uppe.

»Nå ja», sade han slutligen i undergifven ton, »du kan ju fråga henne då. Men så mycket du vet det, du får lof att säga henne, att det är du själf som har hittat på det, så att hon vet, att hon har ansvar också mot dig, i fall hon inte skulle kunna sköta platsen.»

»Ja, det skall jag visst säga henne -- och det är ju sanning för resten. När är den ledig att tillträda?»

»När som helst, bara jag hinner möblera om litet der uppe på dubletten.»

»Nå, då går jag till Verners i eftermiddag och talar med fru Erhardt. Jag tänker du snart kan ha svar.»

Förslaget mottogs icke alls med den förtjusning och tacksamhet, som man kunde väntat. Gertrud blef mera häpen än glad och bad att få betänka sig. Stenberg såg nästan stött ut, då han samtyckte till detta, och fru Verner hade aldrig varit så kall och afmått i tal och svar som den qvällen. Det var tyd-

ligt: man ville, att hon skulle svara ja, så att man genast blef af med henne. Men å andra sidan — hon visste ej hvad det var för en hemlig, oreflekterad motvilja som väcktes hos henne af blotta tanken på att bli värinna i herr Lundholms hus. Scenen i salen der hemma, då fadern, Leo och hon formligen skrattat honom utför trapporna, dök oupphörligt upp för hennes minne; men ännu pinsammare var det att tänka på den der utflykten till Ultuna, då de kört om Dum-Petter på vägen och han följt vagnen ett långt stycke med hufvudet alldeles bakvridet och stirrat på henne som en fåne. Om hon icke varit i en så förtviflad belägenhet, skulle hon afgjort ha svarat nej, men nu visste hon icke hvad som var rättast.

I denna tveksamma sinnesstämning kom hon följande morgon ner till frukosten.

»Du har väl tänkt på herr Stenbergs förslag?» frågade fru Verner utan att se på henne.

»Ja».

»Nå, du svarar väl nej?»

Hennes ironiska ton var det, som afgjorde saken.

»Tvärtom, jag tar emot platsen med tacksamhet — d. v. s. om herr Lundholm vill ha mig, ty alltsammans tycks ju vara ett löst projekt af herr Stenberg.»

Denne tillkallades, och samma förmiddag var saken klar. Första juli skulle Gertrud tillträda sin anställning.

Ungefär en vecka efter denna öfverenskom-
melses ingående var arbetet med tiggjarlistan
afslutadt. Insamlingen hade ledt till ett gans-
ka vackert resultat: nära sju hundra kronor
kunde Stenberg deponera i Uplandsbanken för
den unga enkans räkning. Självis visste hon
ännu ej af någonting. Nicke Lundholm hade
öfvertalat sin vän att tills vidare hålla hela
saken hemlig för henne, och detta hade denne
äfvén meddelat alla, som skrifvit på listan.
Det var bäst, att hon ej fick kunskap om pen-
garna, förr än de nödvändigt behöfdes. 'Hvem
vet, hon kunde kanske vara af med sin plats
förr än någon tänkt. Nicke hade visat sig
så föga trakterad af att antaga henne; hon
skulle kanske ej kunna göra honom till nöjes;
i alla fall var han ju redan ganska gammal
— inemot femtio år — och hade litet emellan
känningar af sin svåra magåkomma, som han
lidit af i flere år; om han föll ifrån, stod hon
åter på bar backe.

Det var en glad öfverraskning, som vänta-
de Gertrud, då hon den första juli kom för
att ta sitt lilla rum i besittning. Hon hade
så när skrikit till af glädje. Det var ju hen-
nes eget lilla kabinet, der Hugo och hon
brukat tillbringa aftnarna, då de någon gång

voro hemma utan främmande. Precist samma möbel i blommigt laxfärgadt halvsiden med madrasserade kanter af mörkröd schagg — hon hade själf tänkt ut den, det existerade inte en sådan möbel till i verlden! Och riktigt — der fans en fläck på den ena emman; Hugo hade spilt ut kaffe på den en eftermiddag, då han varit ovanligt uppspelt och nödvändigt velat kyssa henne bakom örat. Åh, så många vemodigt glada minnen det var förknippade med den der möbeln! Och just *den* skulle herr Lundholm komma att ropa in på auktionen. Hon erinrade sig nu mycket väl, att så var, ty hon hade särskildt tagit reda på, hvar kabinettsmöbeln hamnat. Men det var i alla fall bra snällt af honom att sätta upp den i hennes rum. Hvad det var underligt att återse dessa stolar och denna lilla soffa! Hon ville både gråta och skratta.

Det var nästan med en fläkt af den gamla barnsligheten som hon, då stora kappsäcken öppnats, kastade allt annat åt sidan för att genast få fram Hugos alla porträtt. Och det visade sig, att hon fick förträfflig plats för dem. Två på skrifbordet, två på byrån, ett på hörnhyllan, ett öfver sängen och så det största i plyschramen öfver soffan. Rummet var så litet, att hon knappast kunde vända sig åt något håll utan att mötas af hans kära ansigte. Det var det bästa af alltsammans.

Först hade hon ämnat låta dörren till tant Bures rum vara stängd, men vid närmare eftertanke öppnade hon den, det var visst mera passande, och den gamla frun blef derigenom som ett förkläde för henne. Hon var för öfrigt så snäll och oförarglig; då Gertrud talade till henne, ansträngde gumman sig att se på läpparna hvad hon sade, men då det icke lyckades, nickade hon gladt och belåtet, som om hon förstått, och klappade henne med sina styfva fingerspetsar på axeln.

Gertrud hade föresatt sig att ta sin uppgift på allvar, men hon kunde icke dölja för sig själf, att den var föga ansträngande. Att hålla reda på skåp och nycklar i detta hus, der allting gick som ett väl smordt urverk, det var ingen konst, och att göra les honneurs vid bordet var icke heller något Herkulesarbete, då biträdena knappast hade tid att kasta i sig maten och sedan genast rusade ner igen. Om qvällarna åt man icke förr än half tio — butiken stängdes klockan nio — och sedan voro i synnerhet kappsömmerskorna så trötta och sömniga, att de nickade öfver tallriken och svarade i vester, när man frågade i öster, och helst sågo, att de fingo gå och lägga sig så fort som möjligt. Om söndagarna var det få af biträdena, som voro hemma; de flesta hade släktingar eller bekanta familjer i staden, som de voro bjudna till. Familje-

lifvet kunde det således ej bli mycket bevändt med, och det var ju ej Gertruds fel. Dagarna blefvo emellertid litet långa, och ibland kunde hon rakt inte förstå, hvad det varit för idé af herr Lundholm att skaffa sig en värdinna, som alls icke hade någonting att göra. När hennes vänner frågade henne, hvári hennes sysselsättning egentligen bestod, blef hon helt generad; hon kunde väl icke tala om, att hon största delen af dagen satt uppe på sitt rum och läste romaner eller drömde sig tillbaka i det förflutna och såg på Hugos porträtt.

Hon hade godt om tid att träffa sina vänner, och det var som om deras tillgifvenhet för henne fördubblats nu, sedan hon fått sin ekonomiska ställning betryggad. Några af dem drog hon sig dock småningom ifrån: de, som blifvit lidande vid konkursen. Ty detta sår ville ej läkas, tvärtom, det sved allt olidigare, ju mera tiden gick, och det var henne en sådan bitter förödmjukelse att träffa dessa personer, att hon slutligen undvek sällskaper, der hon visste att hon skulle råka någon af dem. I deras närvaro tyckte hon, att hon icke hade rättighet att äta eller dricka, minsta prydnad hon bar föreföll henne vara stulen, och under hvarje ord de sade letade hon efter sårande häntydingar.

Men det var helt andra häntydingar, mot hvilka hon nu mera måste vara på sin vakt.

Flera af hennes väninnor hade sökt fram de gamla ryktena om att Dum-Petter var kär i henne, och de hade nu fått i sitt hufvud, att denna ömma passion var långt ifrån slocknad; då han öfverlemnade till henne vården om syltburkar och linneskåp, var det nog i den tysta förhoppningen, att hon en gång skulle kunna förmås till att äfven ta hand om honom själf. Dessa anspelningar hade alltid retat henne, men nu föreföllo de henne mera kränkande än någonsin. Förr, då Hugo lefde, voro de ett osmakligt skämt, nu en grymhet, ett oskärmande af något heligt. Var det icke upprörande, att någon, ens på narri, kunde vilja skjuta in herr Lundholms groteskt idiotiska fysiologi mellan henne och Hugo? Det sade hon också sina väninnor och bad dem allvarligt att upphöra med detta ovärdiga gyckel; men de tröttnade aldrig på att fråga: »Nå, har han friat?» eller att med en menande blick föreslå kortspelet »Dum-Petter», så snart det i något sällskap, der hon fans, blef fråga om hvad man skulle fördrifva tiden med.

Stackars Dum-Petter, han tänkte minsann icke alls på att fria. Han var så blyg för henne, att han kom af sig och tystnade midt i en mening, så snart hon kom in i ett rum, der han befann sig. För öfrigt såg hon honom ganska sällan, ej ens alltid vid måltiderna. Det enda hon lagt märke till, var att han

ibland, då han trodde, att hon icke såg honom, betraktade henne så besynnerligt — nästan som om han varit ledsen. Och en sak till var allt litet misstänkt. Då hon först kom i huset, hade tant Bure hållit ett långt loftal öfver sin käre Nicodemus — hon var slägt med honom på långt håll — och sagt, att han bara hade ett enda fel: han var så förskräckligt snål på fotogen. Han kunde bli riktigt ond, om man en längre stund aflägsnade sig ur ett rum och lät lampan brinna. Det var ett gammalt vedertaget bruk, att de båda trapplamporna skulle släckas på slaget tio, icke en sekund senare. Men då Gertrud — som det ofta hände — kom sent hem från en bjudning eller ett besök hos någon bekant familj, brann alltid lampan i begge trapporna, om också klockan var tolf eller ett, och sedan hon stängt sin dörr och börjat kläda af sig, hörde hon, huru patron själf tassade ut i tofflor och släckte. Ett par gånger försökte hon göra begripligt för honom, att detta icke alls behöfdes, hon var icke det minsta mörkrädd och hittade så bra vägen, men då kliade han sig på venstra ögonbrynets ställe och stammade, att han just den natten själf hade kommit hem alldeles nyss före henne och att det var därför det brann ljus, eller också, att han haft någon främmande herre hos sig, som gått

mycket sent. Ja, det var en förskräcklig meniska att ljuga oförsigtigt.

Men på det hela taget var det någonting oförklarligt med det der stora behovet af en värdinna, som så plötsligt kommit på honom. Gertrud, som riktigt längtat efter någon nyttig verksamhet att fylla ut sitt numera så tomma lif med, led af att hela dagarna sitta med armarna i kors och tänka, att hon, när allt kom omkring, kanske ändå lefde på nåder äfven här. Ty Agda Verner hade bestämdt icke haft så orätt, då hon en dag insinuerat, att hela den der värdinneplatsen skapats till endast för att Nicke Lundholm skulle få henne i sin närhet och på ett honett sätt komma i tillfälle att försörja henne. Allt sedan hon hörde de der elaka orden, förföljde de henne som en efterhängsen gatmelodi, hur mycket hon än sökte bli dem qvitt.

En gång tog hon på allvar i tu med sin principal och förebrädde honom, att han ingenting gjorde för att få detta »familjelif» till stånd, som han så mycket ifrat för, enligt herr Stenbergs påstående, och som det skulle vara hennes uppgift att hjälpa honom med. Nicke blef förlägen, skylde på, att han hade så ondt om tid, men nu skulle det börja, om söndag voro biträdena särskildt bjudna att stanna hemma på qvällen, och då skulle de ha en riktigt angenäm afton.

Söndagen kom, och nu ålåg det Gertrud att utveckla sina sällskapstalanger. Men försöket misslyckades fullkomligt. Herr Lundholm tog genast de unga herrarne med sig in i sitt rum och satte sig der att spela préférence med dem, under det Gertrud fick sitta ute i förmaket och göra de oerhördaste ansträngningar att tina upp de söndagspyntade kappsömmerskornas blyghet. Förfriskningarna, ljusen i kronan, medvetandet att man satt der på de fina stolarna för att roas — allt detta verkade endast skrämmande och nedtryckande. I början gick konversationen någorlunda drägligt, men sedan blefvo pauserna allt längre, och under en sådan hörde Gertrud följande samtal från patrons rum.

»Det var märkvärdigt», sade långa Skån-
bäcks basröst, »har inte herr Lundholm hört
talas om färgblindhet? Jag har en kusin, som
är så färgblind, att han inte kan skilja mel-
lan hjärter och spader.»

»Det var besynnerligt», svarade principalen
i en ton af den djupaste förvåning. »Hur bär
han sig då åt, när han spelar kort?»

»Jo, när han skall säga spader, så säger
han: såna der hjärter, som har skaft.»

»Siss man! Ja, det var inte så illa uttänkt.»

»Och jag», inföll den andre bokhållaren,
»har en bekant, som är så färgblind, att han
inte kan skilja på mitt och ditt.»

»Kors, så märkvärdigt, det kan jag inte riktigt förstå,» hördes herr Lundholm svara efter en stunds tystnad.

»Nej, inte jag heller.»

Och så blef det ett fnissande, som afbröts först då Skånback förklarade, att han sade små klöfver.

Gertrud kände sig ytterst pinsamt berörd af hvad hon hört. Var han då verkligen så dum, att till och med hans egna biträden vågade göra narr af honom midt upp i ansigtet, utan att han märkte det? Var det på det sättet han »roade» dem?

Efter den betan kom Gertrud aldrig mera fram med något yrkande på »familjelif».

Ett samtal mellan pigorna, som hon en gång händelsevis kom att höra och hvarunder dessa ganska oförbehållsamt uttalade sin förvåning öfver hvad de egentligen skulle med unga frun till, då det ändå var gumman, som skötte allting, förmådde henne att utan ett ögonblicks betänkande gå in till herr Lundholm på kontoret och meddela honom sitt fasta beslut att flytta vid årets slut, nästkommande första juli, om han icke snart stälde så till, att hon kunde få göra någon nytta för sig i huset. Hon var trött på att sitta sysslösa, och hon ämnade icke tåla att vara ett föremål för gyckel både bland sina bekanta och af tjänstfolket.

Nicke blef djupt förlägen och stammade, att han just hade tänkt på det samma; men om fru Erhardt bara ville ge sig till tåls en vecka eller så, hade han ett stort arbete åt henne, och om hon ville vara så god och hjälpa honom med det på lediga stunder, fastän det icke ingått i den ursprungliga öfverenskommelsen, skulle han bli henne mycket tacksam. Hon frågade hvad det var för slags arbete, men det ville han icke säga ännu så länge.

Morgonen derpå reste han till Stockholm och stannade der i två dagar. Samma qväll han kom tillbaka, skickade han en af kappsömmerskorna upp till Gertrud och bad henne infinna sig på kontoret.

Och nu kom det efter många förberedelser och krumbugter fram, hvad det var för ett arbete han ville ha hjälp med. Se, han hade i sin ungdom, då han hade mera godt om tid, roat sig med att skrifva ihop en roman i tre delar, som han hade kallat »Hildoria eller Det hemlighetsfulla slottet», och den hade han för en tid sedan kommit på den idén att skicka till en förläggare i Stockholm till benäget påseende. Nu hade han varit nere och fått svar, och förläggaren hade ingenting emot att trycka arbetet — utan honorar förstås — men då måste det renskrifvas först. Det var detta han nu ville be Gertrud göra. Det var alls-

ingen brådska, ty boken skulle inte kunna komma ut förr än till nästa jul; om hon skref på det så mycket hon hade lust och tid till, så finge han vara tacksam. Men ett bad han henne om, och det var, att hon för all del ej skulle tala om för någon, att han var författare till den; han skulle bli riktigt olycklig, om det kom ut i staden, att han skref romaner. Herre Gud, hvar och en hade sin lilla svaghet, och detta var nu hans; men inte vill man att hela världen skall känna till den.

Dermed tog han fram en väldig papperslunta ur skrifbordslådan. Gertrud bläddrade deri, för att se, om det var mycket oläsligt. »Det var besynnerligt», sade hon. »Jag kan rakt inte känna igen herr Lundholms stil.»

»Nej, det är minsann inte underligt, jag var bara tjugu år, då jag skref det der, och på en trettio år kan väl ens stil hinna förändra sig.»

»Ja, det är då sant.»

Gertrud tog luntan med sig upp på sitt rum och började redan dagen derpå det väldiga arbetet. Icke var det precis så roligt, men nu gjorde hon åtminstone skäl för maten.

»Hildoria eller Det hemlighetsfulla slottet» befans vara ett mycket spännande diktverk i gammaldags blåstrumpstil, öfverflödande af poetiska naturbeskrifningar och bombastiska liknelser; det var pjollrigt och dumt, ja, till

och med löjligt, men Gertrud kunde i alla fall icke förstå, hur herr Lundholm någonsin kunnat hitta på någonting så pass klyftigt. Och en sådan glödande fantasi han måtte ha haft på den tiden! Der fans en episod om huruledes en brud genom en försmädd friares tillskyndan blir lefvande begrafd i en underjordisk, halft vattenfylld håla, från hvars fönsterglugg hon får bevittna, huru hennes mor och tre små systrar uppätas af en lössläpt, uthungrad vargfamilj — ett kapitel, som i gräslighet kunde täfla med det mustigaste af Soulié. Då hon tänkte på, att den beskedlige Nicke skrifvit detta, kunde hon ej annat än skratta.

En dag satt hon uppe på sitt rum och skref, då hon fick besök af ett par väninnor, Lisen Kellerman och Amy Bring. De kommo öfver henne så hastigt, att hon ej hann kasta undan manuskriptet.

»Hvad håller du på med, Gertrud?» frågade Lisen och tittade öfver hennes axel. »Jag tror du har slagit dig på författarskap?»

»Visst inte, det är bara renskrifning», sade Gertrud och lade ett läskpappersark öfver den ännu våta sidan.

Men Amy hade redan fått tag i originalluntan och bläddrat i den.

»Det är ju en roman», sade hon. »Hvad heter den — låt se?» Hon slog upp titelbla-

det. »Hildoria eller Det hemlighetsfulla slot-
tet» — hu, det luktar ju mögel på en mils
afstånd!»

»Hvad är det du säger?» utbrast Lisen och
ryckte till sig manuskriptet. »Hildoria eller
Det hemlighetsfulla — — jo, mycket riktigt!
och faster Beatas egen stil är det också! Hvar
i alla helgons namn har du fått tag i det här,
Gertrud?»

»Författaren har själf lemnat mig det till
afskrifning», svarade Gertrud helt häpen.

»Det är ju omöjligt, eftersom författaren
är min gamla faster, som har varit död i sju
år!»

»Det måtte bestämdt vara något misstag.»

»Visst inte, jag känner så väl igen både
stilen och bokens namn — stackars faster, det
var det enda arbete hon någonsin kunnat för-
må en förläggare att ta emot till genomläsning
— annars skickade de alltid igen hennes manu-
skript med omgående post och skylde på, att
de inte hade tid att läsa dem — och hon fick
också gå hädan i den ljufva förhoppningen,
att hennes Hildoria skulle bli tryckt en gång.
Förläggaren hade haft manuskriptet ett helt
år, och det tog hon som ett godt tecken.»

»Men är du säker på, att den här roma-
nen — —»

»Ja, visst är jag säker! Faster läste upp
bitar ur den för oss flickor om qvällarna, då

vi satt och sydde julklappar — jag mins mycket väl, att det på ett ställe handlade om en borgfröken, som på sin bröllopsdag blef levande begrafven — och så var det visst några räfvar eller vargar, som — —»

»Och du säger, att din faster har sålt det här arbetet till en förläggare i Stockholm?» utbrast Gertrud likblek och reste sig upp. Hon såg riktigt fruktansvärd ut.

»Inte precis sålt — för att han inte skickade igen det, berodde väl bara på att han glömt bort alltsammans, och när faster dog, brydde ingen af släkten sig om att höra efter hennes Hildoria — se, det var just ingen af oss som trodde på gummans snille. Men hur manuskriptet kommit i dina händer, kan jag då inte begripa. Förläggaren måtte ha sålt det som makulatur.»

»Ja», inföll Amy, »eller också till någon, som vill lysa med lånta fjädrar.»

Det fans en tredje förklaring, men Gertrud ville ej lemna några upplysningar om, hvem den förmente författaren var. Det hade bara fattats det, att den historien kommit ut i Upsala!

Samma qväll bar hon ner hela luntan på kontoret och sade med det samma upp sig till första juli. Hon var mycket kall och tvär i sitt sätt mot den stackars Dum-Petter och uppgaf inga andra skäl till sitt beslut än att

hon ämnade ställa annorlunda för sig under den närmaste framtiden. Nicke stod der med manuskriptet i handen och såg olycklig ut, men kunde icke säga ett ord.

Några dagar derefter var tant Bure ensam i dubletten.

Gertrud hade tills vidare inackorderat sig hos en enkefru, medan hon tänkte ut huru hon skulle ha det. Hon hade tagit ut sina pengar från banken — Agda Verner hade i ett obehagadt ögonblick förrådt hemligheten — och med dem skulle hon nu sätta i gång någon liten affär, som hon nödtorftigt kunde dra sig fram på.

Det blef lånbibliotek. Då det vardt bekant, hvad hon beslutat sig för, kom det ena lasset romaner efter det andra från hennes vänner, som ransakat sina bokskåp och för hennes skull gjort sig af med en hel hop onödigt skröp. Under höstens lopp köpte hon i hvarje vecka för en ringa penning hela trafvar med skönliteratur på Hansellis bokauktioner, och strax efter nyåret öppnade hon sin lilla prydliga butik vid Svartbäcksgatan: två rum, hvaraf det inre var både förmak, sängkammare och lånbibliotek, det yttre ett slags blomsterhandel i miniatyr. Hon tog emot krukväxter i kommission från åtskilliga herrgårdar; det var ju en ganska god biförtjänst och

kostade endast några hyllor. Hon hade alltid haft tur med blommor.

Och det gick bra för henne. Det var ett ständigt slående i butikdörren, och den lilla diskens kassalåda var i jämn rörelse ut och in. Fortfor det att gå så galant med affärerna, måste hon bestämdt skaffa sig större lokal och ett biträde till första oktober. —

Nicke Lundholm hade strax efter Gertruds flyttning annonserat i flera nummer af stadens tidningar efter en värdinna och varit öfverlupen af aspiranter. Men han var så kinkig; än var det ett fel, än ett annat, och han lät dem alla gå. Det såg nästan ut, som om han ingen velat ha, och man kunde alls icke begripa, hvarför han då hade annonserat.

Men Gertrud förstod det, hon. Annonsen var afsedd för dem, som trott, att värdinneplatsen i hans hus inrättats enkom för henne. Det var alltså ett slags finess, det der påhittet, men hon kunde alls icke vara tacksam mot honom för det. Och när hon i tankarna gick igenom alla de osanningar han sagt för hennes skull, tyckte hon, att han riktigt var en dålig karl. Och bevekelsegrunden, hans dumma kärlek till henne, var det sämsta af alltihop och det som gjorde henne nästan fiendtligt stämd mot honom. Åh, om Hugo hade lefvat, skulle hon kanske icke alls ha brytt sig om det — ja, om alla stadens herrar varit

kära i henne i hemlighet, hvad hade det egentligen kommit henne vid? Men nu — nu var det en sådan förolämpning mot henne själf och en sådan brist på pietet mot den aflidne — och till på köpet var ju herr Lundholm en af Hugos forna vänner! En skön vänskap i sanning!

Också tog hon det ganska kallt, då Agda Verner och Lisen Kellerman en dag på vårsidan kommo in och talade om, att Dum-Petter legat illa sjuk en vecka i den gamla magåkomman och att läkarne tviflade på att han skulle gå igenom den här gången. Medan de sutto i det inre rummet och talade om detta, ringde butikklockan, och Gertrud reste sig för att gå ditut, men mötte Stenberg i dörren.

Han kom direkt från Nicke Lundholm. Läkarne hade lifdömt honom i går. Nu höll han på att bestyra om sitt hus. Stenberg hade varit hos honom hela morgonen för att hjälpa honom med att ordna papper. Det var bra eget, just den, han alltid mest misstrott af alla sina vänner, måste han nu i sina sista stunder mest lita på, han hade ingen annan, stackars Nicke. Stenbergs egentliga ärende var att be fru Erhardt gå till honom, innan han dog; han hade uttalat en önskan att få träffa henne.

»Så obehagligt!» sade Gertrud misslynt, då Stenberg gått. »Hvad i all verlden kan han vilja mig?»

»Troligen viga sig med dig på dödsbädden», förmodade Agda.

»För att kunna ge dig alla sina pengar», inföll Lisen. »Åh, den som vore i dina kläder!»

Men nu blef Gertrud riktigt ond, och väninnorna skildes ganska kallsinnigt. Gertrud hade försäkrat, att hon alls icke ämnade hör samma kallelsen; hon hade ingenting otaladt med herr Lundholm.

Den föresatsen höll hon också troget hela dagen, men hvarje gång butikklockan ringde, spratt hon till och blef rädd, att det var något nytt bud från hennes forne principal. Tänk om han verkligen dog? Hon försökte skingra sina tankar genom alla möjliga små onödiga bestyr, men ändå kunde hon icke låta bli att om och om igen göra samma reflexion: tänk om han dog och hon hade nekat komma till honom i hans sista stund!

Hon hade svårt för att somna om qvällen, och hon vaknade följande morgon i tung stämning — någonting snarlikt samvetsqual. Förmiddagen kröp långsamt framåt, och ingen kom det heller in i butiken, som kunde säga henne, huru det stod till hos Lundholms. Efter middagen stod hon icke ut längre, hon öfverlemnade boden i den lilla springflickans vård, kastade på sig hatt och kappa och skyndade till det gamla välkända huset vid Vaksalagatan.

Hon mötte tant Bure i farstun — rödnäst och förgråten. Jo, han lefde ännu — men han hade slutat tala. Han hade legat alldeles orörlig och tyst sedan fyra i morse.

De följdes åt upp i den sjukes rum — det stora rummet innanför förmaket. Trots de halft nedfälda gardinerna och den blåa skymning de spredo, såg hon likväl, att hennes möbel blifvit nedflyttad dit. ' Den sjuke låg i sin säng midt på långväggen, gulhvit, affallen och orakad, Stenberg och läkaren sutto vid ett af fönstren och samtalade hviskande. Den förre steg upp, då Gertrud inträdde, gick emot henne och sade halfhögt i förebrående ton:

»Hvarför kom ni inte i går? Den glädjen kunde ni väl ha unnat honom. Jag trodde er inte vara så hjärtlös. Han frågade efter er flera gånger. Nu är det för sent; han kan inte tala.»

Men den döende hade känt igen henne, det syntes tydligt på uttrycket i hans ansigte. Han fick till och med litet färg på sina kinder.

»Sitt ner, kära barn», hviskade tant Bure och klappade henne på armen, som om hon förstått hvad Stenberg sade. »Det gör ingenting, att ni inte kom igår; han hade ändå inte haft någonting att säga er. Min tro är, att han bara ville *se* er en gång — och *det* kan han då än. Sätt er der i soffan — jag skall dra upp den ena gardinen litet, så blir här ljusare.»

Men det var förfärligt för Gertrud att sitta der med aftonsolen öfver sig och känna hans blick ofvändert riktad på hennes ansigte; hon flyttade sig undan i det andra soffhörnet, men då flyttade hans blick med.

Åh, denna blick! Den påminte henne återigen så lifligt om Leo, hennes stora gula dogg — just så såg han på henne den sista dagen han lefde, då han låg på golfvet i hennes lilla kammare, ombonad med alla möjliga sjalar och kuddar, dödssjuk och styf i alla leder — men bara hon kom i närheten, hade han ändå kraft att vifta på svansen helt matt, och hvar hon gick, följde han henne med ögonen — ja, just så der — alldeles samma uttryck.

Nej, hon kunde icke sitta der längre — fastän både Stenberg och doktorn och tant Bure stodo och sågo på, reste hon sig upp, gick fram och satte sig på stolen bredvid den sjukas säng, fattade hans kalla hand, som låg slapp på täcket och började sakta stryka den, liksom för att värma upp den.

Han hade icke rört sig, hvarje muskel i hans ansigte var som förstenad. Endast ögonen lefde ännu. Då hon satte sig bredvid honom, var det som om hon kommit honom för nära; han gjorde ett försök att sluta ögonlocken, men det ville icke lyckas. Och då hon tog hans hand och började smeka den, kom det plötsligt en våt glans öfver hans ögon, två

stora tårar bröto fram, runno långsamt utför kinderna och hejdades först af den grånande, halftumslånga skäggstubben.

Samma natt dog han.

Dagen efter begrafningen skulle man öppna testamentet, ty det fans ett sådant. Gertrud hade på den afidnes uttryckliga önskan blifvit kallad att vara närvarande, då detta skedde.

Under de närmast föregående dagarna hade flera af hennes väninnor varit inne i butiken och gratulerat henne till det stora arvet, som väntade henne. Alla hennes protester och bedyranden föllo på hälleberget. Det gick ett allmänt tal i hela staden, att Dum-Petter insatt sin förra husfru till universalarfvinge, och det var minsann ingen liten lycka, ty han ansågs efterlemna minst hundrafemtio tusen.

Stadsborna tröttnade således aldrig på att sammanställa hennes och Nicke Lundholms namn, och *om* det var sant, detta med arvet, då skulle naturligtvis pratet ta dubbel fart. Men det var icke ensamt detta, som gjorde, att Gertrud med sådan motvilja tänkte på testamentsöppnandet. Det *fans* ju människor — åh, hon hade nog förstått deras häntydningar! — som hyste den åsigten, att Hugo svårt försyndat sig mot henne genom att lemna henne ensam i världen utan ett enda öre, som hon kunde kalla sitt eget; och nu var det så plåg-

samt för henne att tänka, att det var en *ammans* kärlek som skulle godtgöra detta och utföra hvad *hans* kärlek icke mäktat. —

Hon infann sig emellertid på utsatt klockslag, och af huspigans ironiskt djupa nigning och den beställsamhet, hvarmed hon öppnade dörren till kontoret för henne, såg hon, att ryktet om arvet trängt ända ner till tjänstfolket. Åh, detta arf, hur hon afskydde det! Och hon behöfde det ju ej ens. Nu kunde hon ju försörja sig själf.

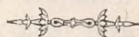
Der inne fann hon häradshöfding B., ett par obekanta äldre herrar, Stenberg och tant Bure. Häradshöfdingen hade brådtom, och Gertrud hade knappast hunnit ta plats, förr än sigillen brötos och dokumentet upplästes.

Det var helt kort, endast tre paragrafer:

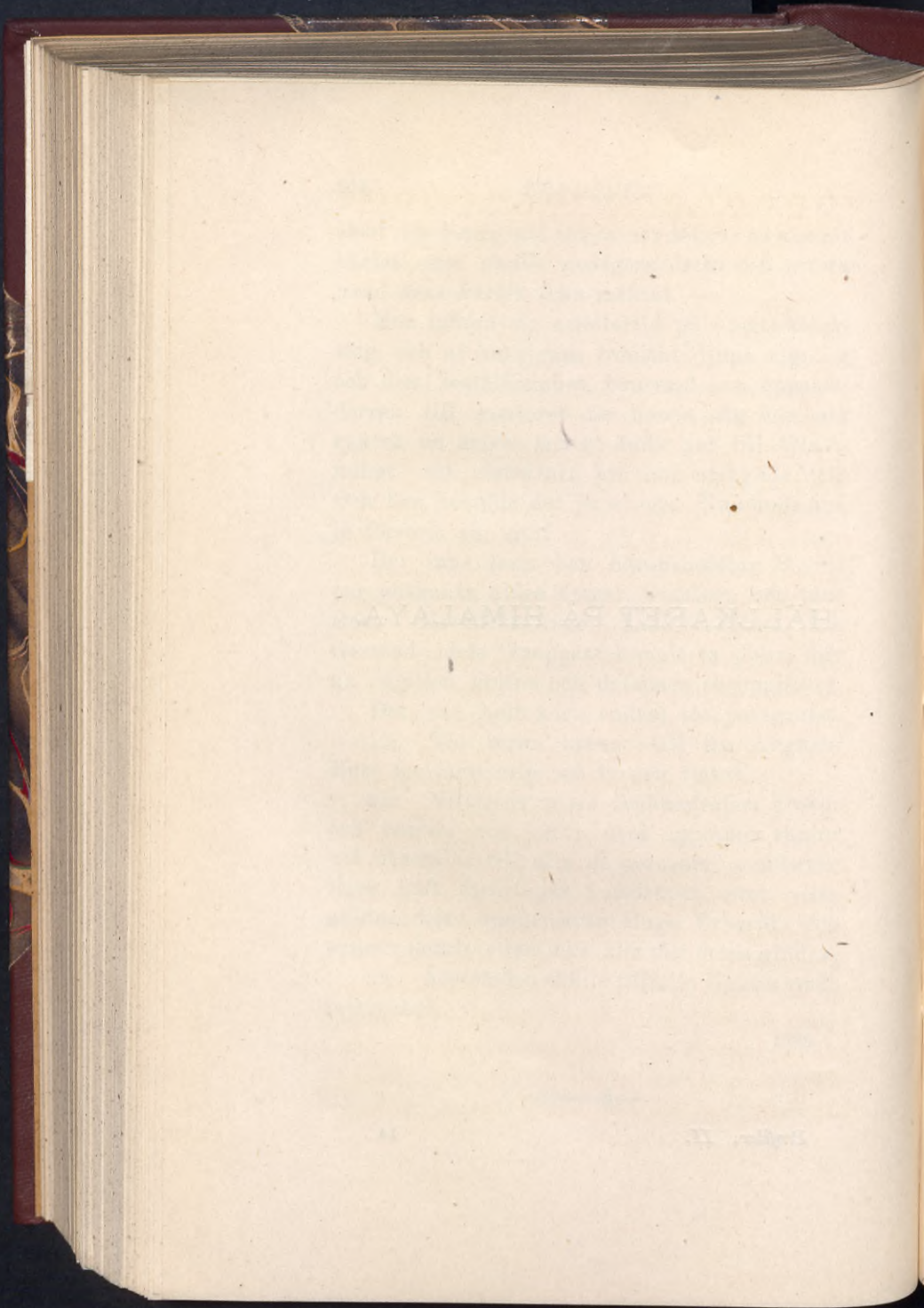
1:o. Tio tusen kronor till fru Augusta Bure för långvarig och trogen tjänst.

2:o. Nittiosex tusen tvåhundra fem kronor och femton öre jämte derå upplupna räntor att utbetalas till alla de personer, som bevisligen haft fordringar i dödsboet efter »min aflidne, käre ungdomsvän Hugo Erhardt» och endast delvis eller icke alls fått dessa guldna;

3:o. Återstoden skulle tillfalla Upsala stads fattigvård.

HÄLLKARET PÅ HIMALAYA.

Han hade varit så besynnerlig i några dagar, känt en sådan egendomlig oro, som om någonting ovanligt vore i annalkande. Det berodde icke på hans sjukdomar: hjärtat var ganska lugnt, och han hade ej hostat så mycket under den sista veckan; pulsen slog nästan litet jämnare än vanligt, matlusten var någorlunda och nattsvetten icke värre än den brukade. Hvad kunde det då vara? Han förstod sig icke själf, och doktorn kunde ej heller säga honom hvad det hade att betyda.

Det kändes egentligen endast som en ständig olust, en leda vid allt och alla. Ingenting roade honom längre. Musiken i *Jardin public* gjorde honom nervös; då han gick ner för att ta litet motion på *Avenue Victor Emanuel* eller *Promenade du Midi*, äcklades han af den starka rosendoften från fleuristernas butiker, och vimlet der nere på strandvägen och de stickande bjärta färgerna i damernas toaletter skaffade honom hufvudvärk. Vid table-d'hôten, der han eljest varit road af att studera det brokigt blandade bordsällskapet och lyssna på kon-

versationen, satt han slö och ointresserad, han förstod ej hvad han kunnat finna för karaktéristiskt hos dessa menniskor, det var ju evigt samma typer som han nu i årtal sett vid alla table-d'hôter utmed hela Rivieran, samma olivfärgade, svartulliga rastaquères, samma kortklipta misser och samma sminkade demimondaines. Det hade bestämdt varit en olycklig idé af honom att lemna Monaco. Men hvad skulle han göra? Läkaren hade allvarligt tillrådt honom det, den febermåttade luften i Monte Carlos spelsalar var ett gift för honom, som ju måste undvika alla sinnesrörelser, allt upphetsande. Men nog kunde han ha valt en mindre tråkig reträtt än detta odrägliga Mentone. Han skulle helt säkert inte bli gammal här. Men hvart skulle han då ta vägen? I Saint-Raphaël hade han ännu icke varit, och der skulle man få så praktisk fisk; det var ju alltid ett skäl. Eller Cannes? Han skulle fundera på saken.

Men det var i alla fall något högst intressant i denna underliga stämning af väntan och oro, som kommit öfver honom. Om det icke vore löjligt, skulle han nästan vilja påstå, att det erinrade om forna dagar, då ännu ej passionerna brunnit ut — ja, det påminde verkligen om hvad han brukat känna förr i världen strax innan han blef kär. Samma tyngd öfver bröstet, samma oförmåga att vara

stilla på ett ställe mer än några minuter i sender, samma tankspriddhet, samma omotive-
rade suckar. Det var nästan, som om det
varit vår i luften. Men här nere var det ju
vår hela året om. Och bli förälskad? Nej,
den tiden var förbi, det hade dragits streck
under det kapitlet redan för ett par år sedan,
då doktorerna lifdömde honom. Och så fans
här ju ingen att bli kär i.

Marskalkinnan?

Ja, hon var ju en af världens förnämsta
och mest prisade skönheter — litet öfvermogen
kanhända, men ännu mycket ståtlig och vacker.

I synnerhet denna egendomliga rödgula
färg på håret, som han ej sett hos någon an-
nan qvinna. Och så fans det en sådan lifs-
kraft hos henne, — hon hörde till dem, som
begära det högsta och ej sky några medel för
att vinna det. Ja, hon var en högst intagande
varelse. Man kunde tala med henne om all-
ting utan att hon tycktes ha tråkigt, och så
hade hon en så skiftande och romantisk hi-
storia bakom sig. Dotter till en irländsk qvast-
bindare, statist vid en af småteatrarna i Lon-
don, gift med en pär af England, skild från
denne, sedan hon låtit enlevera sig af den
brasilianske attachén, omgift med presidenten
i en af de sydamerikanska smårepublikerna,
marskalk Dominguez, enväldig både i hans
hjärta och i landets regering, och nu enka

efter honom, sedan han efter ett helt charivari af partiintriger, uppror, afrättningar och bataljer med växlande vapenlycka blifvit arkebuserad af de segrande insurgenterna — ja, hon var onekligen intressant, och han hade starkt funderat på att använda henne i sin nästa roman — om han någonsin mera kom att skrifva någon. Men bli kär i henne? Nej. En vanlig, flyktig *liaison* medförde alltid en mängd sinnesrörelser, och sådana voro strängt förbjudna för honom. Och han var icke tillräckligt rik för att hon skulle vilja gifta sig med honom — hon hade ju öppet sagt honom, att hon var fattig, att hon drömde dag och natt om guld — omätliga berg af guld — som hon skulle värfva trupper för åt sonen, den femtonårige José, då han blef fullväxt och kunde med vapen i hand göra anspråk på sin fars af våldsmännen röfvade herskarespira. Hon hade försökt vid rouletten i Monte Carlo, år från år — det var der han gjort hennes bekantskap — men Fortuna hade nekat henne sin hjälp. Nu återstod endast ett lysande parti. Ännu var hon tillräckligt vacker för att själf med hopp om framgång kasta sig in i giftermålsmarknaden, men om några år, då hon var vissnad och José växt upp, då skulle det bli hans tur att fiska efter en hemgift, i fall modern ej lyckats. Han hade redan ett sätt att magnetisera damerna med sina svarta

sammetsögon — åh, han skulle bli omotståndlig, den gossen, och hon skulle än en gång som *la reina madre* sätta foten på sina fienders nackar!

Men att bli *kär* i en fyrtioårig qvinna, tre år äldre än han — nej, det var ju en omöjlighet. De voro mycket goda vänner, träffades dagligen på promenaden eller i Cercle philharmonique, hon kallade honom *mon pauvre Gustave* och pratade för honom om allt hvad han kunde tycka vara roligt, och när de sutto så der förtroligt tillsammans på hvar sin stol under palmerna nere på Promenade du Midi med Medelhafvets skrynkliga blåa silkesduk utbredd framför sig, hvilade hennes ögon på honom med ett ömt och deltagande uttryck, och när hennes stora röda solfjäder i långsamma, gratiösa drag viftade till honom svalka, var det nästan som om hvarje vingslag deraf varit en smekning.

Men under de sista dagarna hade han alls icke tänkt på henne. Dertill var han alltför uteslutande upptagen af att iakttaga sitt eget tillstånd.

Henriksson, hans betjänt, den enda meniska i verlden, som någonsin riktigt förstätt sig på honom, hade också märkt, att han icke var sig lik. Utan att fråga — ty han gjorde aldrig några frågor — hade han på sitt buttra,

ordkarga sätt föreslagit en kortare utflykt — t. ex. till Nizza — och sagt:

»Baron går här och leds; det skulle inte doktorn gilla, om han visste det.»

Doktorn var alltid den buse, hvarmed han skrämde sin herre, då han ville ha honom att lyda.

Men baronen var gensträfvig den här gången. Det var så besvärligt och tröttsamt att resa — han ville åtminstone vänta några dagar. Nizza var så odrägligt — och allting var odrägligt för resten!

Han tog en bok och gick ner i hotellträdgården. Henriksson följde som vanligt med och bar filten och fällstolen, den enda stol i världen, som baronen kunde sitta bekvämt i. Han satte ner den på den vanliga platsen, den skuggiga vrån nära bröstvärdet, der man satt omdoftad af svällande rosor — en hel färgsymfoni af rosor, skära, blodröda, laxfärgade, paillegula, lefverbruna — och mellan kameliaträdens kopparblanka blad och den knotiga olivens löf af matt silfver hade man utsigt öfver en tresnibb af hafvet, som rullade långa, lata vågor af smält emalj.

Han tog boken och läste några sidor. Han hade fått den från sin förläggare i Stockholm för några dagar sedan, och Henriksson hade nyss skurit upp den. Det var något slags manifest, en trosbekännelse af någon ny literär

skola, som bildat sig der hemma under hans frånvaro, och det var roligt att se med hvilken heroisk muskelansträngning de unga kämparne ansträngde sig att vältas af sig alla de der gamla fördomarna, som i en handvändning blåst af honom själf, då han för några år sedan vände Sverige ryggen och kastade sig in i de starkare luftströmmarna på kontinenten. Stackars gossar, banden måtte verkligen vara bra hårdt åtsnörda der hemma i det gamla skymningslandet, eftersom deras lungor måste arbeta så tungt för att få litet luft. Ibland måste han dra litet på munnen, men det glädde honom i alla fall att här och der känna igen sina egna tankar, som han uttalat för mer än tio år sedan i romaner, dem ingen läst. Se här t. ex. träffade han på några reflexioner om fosterlandskärlek och kosmopolitism, som han nästan skulle ha kunnat skriva själf. Åh, han mindes nog, huru man smädat honom i tidningarna der hemma, då han i sin första roman vågat slunga ut det påståendet, att fosterlandskärleken är en drift, naturlig för den på ett lägre utvecklingsstadium stående människan, liksom det är naturligt för akacian att tyna och dö, då hon flyttas från det fönster, der hon växt upp och är van att stå, om också det nya fönstret är ljusare och erbjuder fördelaktigare livsvilkor — — och liksom en blind naturdrift förmår svalan att år

från är återvända från solens länder för att häcka under det murkna, gråa logtak hon en gång valt ut. Ju mera man växer ifrån driftens stadium, desto mera kosmopolit blir man — och nu först tycktes den sanningen ha börjat dagas för dem der hemma!

Men på längden blef det tröttsamt att läsa. Han lät boken falla och började se rakt framför sig, utan att tänka, lyssnande till det svaga prasslet i olivlöfven ofvanför sitt hufvud och de lösryckta melodifragment ur Lakmé, som vinden då och då förde till honom från Jardin public. Der låg hafvet så monotont och tråkigt — han var riktigt glad öfver att ej se mera af det än denna lilla trekant. Hvad det var dödt der ute i dag. Inga segel. Jo, der syntes ett långt bort — och der ännu ett. De korsade hvarandra, och efter en stund kommo de tillbaka från andra hållet — det var som ett figuré i en française. Seså, nu vände de igen. De kryssade uppför bugten, men det gick långsamt, ty vinden var moj. En stund satt baronen och såg slött på de begge hvita seglens zigzaglinier tvärsöfver den blåa duken, men så rätade han upp sig i stolen, hans ögon vaknade, och han sade halfhögt för sig själf:

»Hvar har jag sett detta förut?»

Ja, det var alldeles säkert, han hade förr en gång sett någonting snarlikt — en blå vat-

tenyta i trekant med två små segel, som oupphörligt korsa hvarandra — men hvar? I drömmen kanhända?

Plötsligt dök det upp. Jaså, var det ingenting annat! Nå, det var då också en idé-association.

Det var det lilla hållkaret, der han och en annan gosse lekt med barkbåtar, då han var barn, hemma i X-köping, på den der bergknallen utanför tullen, som stadsborna gifvit det stolta namnet Himalaya. Så besynnerligt att det der barndomsminnet skulle flyta upp just nu. Han hade visst icke tänkt på hållkaret och Himalaya och hela gamla X-köping sedan anno 1860, då han som elfva-årig pojke flyttade till Stockholm med sina föräldrar. Hvad var det han hette igen, den der andre gossen? John — — och så någonting på B. Han bodde vid en smal gata nära gamla torget, och fadern var svarfvare. Bergqvist? Nej — — Berg — — Berggren var det. John Berggren. Ja visst, han kallades ju Berggrenskan i skolan, därför att han var så käringaktig och alltid gick i sin mammas skinnfodrade bottiner om vintern. Men barkbåtar kunde han tälja så det var en glädje åt det.

De möttes ofta der uppe på Hamalaya, isynnerhet om vårqvällarna, och då hade de roligt så det förslog. Hållkaret var en urhålk-

ning högst upp på toppen af bergknallen, en likbent triangel med förträffliga hamnplatser i alla tre hörnen. Spetsvinkeln hette Stockholm, och de båda vinklarna vid basen London och Petersburg. Åh, ett sådant besvär de hade med att få sina skepp att löpa in i hamn! De ville alltid stranda midt på den obebodda kusten, der manskapet skulle ha förgåtts af hunger och törst — det bestod för resten af ett dussin stora myror eller i brist deraf vingbrutna flugor, hämtade ur mammas häf. Det lyckades sällan, om man ej med en käpp rörde upp en storm från rätta väderstrecket, som dref fartygen till ort och ställe. Och hvad det var roligt att se sjögastarne i sin rädsla för vattnet radtals äntra masterna och till och med ge sig ut på seglen, svarta som negerpojkar! Tänk, att man hade varit så barnslig en gång i tiden! Åh, herre gud, så många väder det hade blåst sedan dess!

»Klockan är sex», ljöd nu Henrikssons sträfva stämma bakom honom, men han hörde det knappast; han satt alldeles upprätt i stolen med lysande ögon, ett leende på läpparna och de båda små röda fläckarna på kinden skarpt glödande. Henriksson visste icke rätt, hvad det gick åt hans herre, och han måste två gånger upprepa, att klockan var sex, innan han kunde förmå honom att stiga upp, svepa om sig filten och gå upp på sina rum,

och der satt han hela qvällen i ett hörn och såg ut alldeles som förr i världen, när han brukade dikta på sina romaner.

Morgonen derpå omtalade han, att han hade sofvit mycket litet om natten, men det kunde ej märkas på honom, ty hans ögon lyste lika klara som i går qväll, och det hade kommit en nästan nervös liflighet öfver honom. Han ville icke gå ner i dag, han hade alls ingen lust att återse de tråkiga fysionomierna vid table-d'hôten. De skulle stanna uppe på rummen och prata — om hvad som helst, bara det inte var Rivieran — om Sverige t. ex. Hade Henriksson någonsin varit i X-köping? Inte? Åh, det var dumt. Det var en sådan liten lustig stad med sina låga trähus, hvart och ett med sin reflexionsspegel, sina krokiga gator, som spärrades af stenhällar här och der, sin komiska klockstapel, som liknade en tjock gumma insvept i fotsid rödbrun kappa med svart krage och så med ett litet, litet rundt hufvud öfverst. Och så fans der utanför tullen en bergknall, stor som en försvarlig komposthög, och den kallade de Himalaya, och der fans ett hållkar — — Henriksson visste väl hvad ett hållkar var? Nå, hade Henriksson någonsin lekt med barkbåtar som barn? Ja, det hade då Henriksson lyckligtvis, och nu blef det hans tur att berätta. Men hans ordförråd var snart uttömdt, och så måste baro-

nen deran igen, och hela dagen fortfor han att tala med få afbrott — och bara om Sverige — lefnadssättet, klimatet, naturen, idel välkända saker — men mest om X-köping, och när Henriksson gick till sängs den qvällen, i det yttre rummet som vanligt, kände han så väl till den lilla staden, som om han tillbragt hela sin ungdom der

Nu visste han emellertid, hvarför baronen hade varit så besynnerlig i några dagar; det var hemsjukan, som varit i annalkande.

Då hans herre följande morgon efter frukosten återigen förklarade, att han ämnade hålla sig inne den dagen också, måste alltså »doktor» fram igen, och efter något parlamentarande samtyckte slutligen den sjuke att gå ner ett slag i promenaden för att se folk.

Henriksson hade beräknat, att de skulle träffa marskalkinnan der nere, och det slog in. Hon satt under en palm och såg utåt hafvet. Då hon fick se dem, vinkade hon dem till sig med sin parasoll.

Der sutto de nu som vanligt, de båda, tätt bredvid hvarandra, och solfjädern var i gång — långa, mjuka vingslag — men han kände ej deras smekning. Han satt der med en slö min och stirrade på ett par barbenta pojkar, som plockade någonting i stranden.

Hon berättade allt intressant hon visste, men han svarade mekaniskt och enstafvigt.

Då grep hon till sin stora trumf, ledde med en skicklig öfvergång in samtalet på revolutionsåret der nere i Uruguay, och så skildrade hon i korta, flämtande, lidelsefulla fraser den sista natten, hennes lifs största ögonblick, då marskalken bakbunden och med en bindel för ögonen sjönk till marken med nio kulor i hjärtat och skymfligt gräfdes ner som en död hund på platsen, der han fallit, och huru hon om natten tog sin kammarjungfru med sig dit ut, i karlkläder liksom hon själf, och gräfde upp honom, för att han åtminstone skulle få hvila i vigd jord. De togo honom mellan sig — åh, han var icke tung, madonnan hade gifvit henne öfvernaturliga krafter, och Mariquita behöfde nästan icke alls ta i — och efter en halftimmes vandring i kolmärket kommo de till vagnen, som väntade, och sedan i carrière till kyrkogården, der den mutade presten läste sitt latin öfver honom vid skenet af två vaxljus, som oupphörligt släcktes af blåsten — — —.

Men baronen satt tyst och frånvarande som förut och tycktes se någonting i fjärran; som ingen annan såg. Då hon slutat, väcktes han af tystnaden, såg upp, förstod att hon sagt någonting och frågade litet förlägen:

»Pardon, madame — — vous dites?»

Då hon ej svarade, utan endast betraktade honom med en orolig min, sade han efter en stund:

»Längtar ni någonsin tillbaka till Irland, marskalkinna?»

Och sedan halfhögt, drömmande:

»Leka barnen i Irland också med barkbåtar?» — — —

Vid middagen kunde han ej förtära någonting. Han förnekade ifrigt, att han var sjuk — tvärtom, han hade icke på länge känt sitt bröst så lätt — och hjärtat, ja, det hade han icke tänkt på, och då var det väl bra. Emellertid var hans tillstånd mycket oroande. Han läste icke, talade nu ej heller, åt nästan ingenting och sof ej mer än sammanlagdt fyra timmar på tre nätter.

En morgon, innan Henriksson ännu var påklädd, kom baronen ut och sade till honom att packa.

»Ska vi resa?» utbrast den gamle trotjänaren ljusnande. »Till Nizza — eller Cannes?»

»Nej — hem — till Sverige.»

»I mars månad! Men der är ju ännu full vinter! Och doktorn —»

»Jag vill inte höra talas om doktorn. Vi resa med tolftåget.»

Dermed gick han ut. Hans ton hade varit så bestämd, nästan hotande, att Henriksson ej kunde annat än lyda. Åh, han kände till den der tonen. Om man *då* gjorde invändningar, var ett anfall af hjärtsjukdomen ej långt borta. Sedan han packat, skyndade han

till doktorn och sedan till marskalkinnan, men träffade ingendera, och nu återstod nätt och jämt så mycket tid, att han i förtviflan hann rusa hem till hotellet och derifrån till bangården.

Då de skulle stiga in i kupén, kom marskalkinnan hastigt skyndande framåt perongen, röd af att ha gått så fort.

»Jag fann ert kort — p. p. c. — hemma hos mig och skyndade genast hit för att höra efter, hvad detta är för ett plötsligt infall. Hvart reser ni?»

»Hem till Sverige.»

»Har någonting händt?»

»Nej, men jag *måste* resa. Jag kan inte förklara mig. Det är någonting öfvernaturligt, som drifver mig — eller rättare någonting allt för naturligt, en drift, som jag trodde mig ha växt ifrån — nog af, jag måste. Farväl och tack.»

Hon stod tyst och betraktade honom. Hennes ögon voro fuktiga.

»Farväl då.»

Hon räckte honom sin hand, och han steg upp i kupén, men visade sig genast i fönstret. De kunde icke säga hvarandra ett enda ord, men deras ögon möttes i en lång, hopplost vemodig omfamning.

Han hade aldrig sett, att hon var så skön, så majestätisk. Ja, det var sant hvad man

sagt om henne — hon var världens skönaste qvinna.

Älskade hon honom? Ännu var det kanske tid.

Åhnej, hon älskade bara sin ärelystna framtidsdröm. Hennes fixa idé drog henne mot söderns solglöd, hans drog honom mot nordens isar — de kunde ej ha någonting gemensamt.

Men då tåget rullade bort och han såg henne stå der orörlig, med hängande armar, smärt, fyllig, högre, med kärlek i ögonen och läpparna halföppna som till ett hejdande utrop, då blef hon för honom liksom ett förkroppsligande af det friska, varmblodiga lifvet själf — och från detta skulle han nu skiljas.

Bah! ödet ville det så. — —

Det var alldeles slut med Henrikssons makt. Han kunde icke ens förmå sin herre att resa långsamt och försigtigt. Nej, genom natt och dag, ingen rast, det behöfdes icke. Han var ju alldeles frisk. Och besynnerligt nog, så såg det verkligen ut. Nästan ingen hosta, fastän luften kändes så skarp. Och ju längre uppåt nordén de kommo, desto lättare och naturligare tycktes hans kroppsmekanism arbeta. Aptiten kom småningom tillbaka. I Köpenhamn sof han hela natten lugnt.

Och så voro de ändtligen framme. Det var en kall, blåsig marsqväll, då tåget rullade

fram till X-köpings perrong, ty den lilla staden hade på dessa tjugusex år, som baronen ej sett den, skaffat sig järnväg. Under hela färden upp till hotellet, sträckte han ut hufvudet genom vagnsfönstret, fastän isbarken hvasst piskade honom i ansigtet, men han kunde nästan ingenting se, ty de gamla lyktorna lyste lika dåligt som förr.

Henriksson hade under hela resan varit så förvånad, att han knappast kommit sig för att säga ett ord. Det var som en saga alltsammans. Ännu för några få dagar sedan 20 graders värme, sol, rosendoft, furstlig prakt — och nu: snöyra, grått öfverallt, ett tarfligt värdshus med hårda utdragssoffor och omaka stolar! Och det underligaste af allt var att baron var så kry och glad. Han skämtade med uppapperskan som en pojke och hade roligt åt hennes bondaktiga språk. Och när han gick och lade sig, sade han själf, att han var i en stämning som barnens qvällen före julafton.

Nå, han hade i alla fall lofvat att fara söderut igen med middagståget i morgon. Och om bara ingenting hände på de närmaste tjugufyra timmarna, var väl den största faran öfver. Men ett vanvettigt vågspel hade det i alla fall varit.

Solen hade knappast hunnit gå upp följande morgon, förr än baronen stod påklädd

i pels och respirator, färdig att gå ut. Chokoladen, som han sagt till om qvällen förut, var icke färdig, och han gaf sig ej ro att vänta på den, fastän klockan ännu icke var sju. Henriksson följde efter på tre stegs afstand med fällstolen och filten som vanligt.

Knappast någon menniska syntes till ute på gatorna. Här och der höll man på att öppna luckorna för fönstren. På torget stodo några bondskjutsar, hvilkas körsvenner stampade fötterna varma eller höllo på att breda ryor öfver hästkrakarne. Baronens stannade oupphörligt för att orientera sig. Här var gatan, der John Berggren hade bott. Nej se, den hade blifvit stenlagd. Det der stora huset kände han icke igen, det måtte vara nytt. Här i hörnet hade boklådan legat, der han köpt sina indianböcker och sina bilderark — tänk, den fans ju qvar än! Och der låg klockstapeln på en liten höjd — var den inte komisk kanhända? Men att den var så låg! Han mindes den mycket högre. Det var emellertid samma tjocka gumma, fast kappan blifvit ommålad med ny rödfärg. Här var tullen — och der borta låg Himalaya!

Han skyndade på stegen, så att Henriksson hade svårt att följa med.

De klättrade redan uppför den skroffiga bergväggen — men nu stannade baronen plötsligt och vördt alldeles likblek — han stirrade

så underligt framför sig — så tog han ett par häftiga språng och stod öfverst på toppen med ett halfqväfdt utrop.

Hällkaret var borta!

Man hade sprängt Himalaya midt i tu. Nedanför sig hade han en lodrät bergvägg, och der nere i snön såg han järnvägsskenorna som två parallela bläckstreck på ett hvitt papper. Och midtemot sig hade han åter en bergvägg, men hällkaret var borta, han hade i går qväll, utan att veta det, åkt öfver platsen, der det legat!

Henriksson skyndade sig att sätta ner stolen och svepa filten om sin herre. Och der satt han nu en lång, lång stund och bara stirrade ner framför sig och sade icke ett ord, men hans underkäk skallrade, och hufvudet vaggade af och an.

Plötsligt tog han sig med begge händerna för hjärtat. — —

Morgonen derpå kom Henriksson in till hotellvärdin och berättade, att hans herre dött under natten.

Inne på kontoret satt äfven en ung herre, källaremästarens son, studenten, och han hade så mycket att fråga om den affidne, som han kände till par renommé och efter hans böcker.

»Så besynnerligt,» sade han, »att han skulle komma hem så der till Sverige bara för att dö.

Jag trodde, att han egentligen inte ansåg sig ha något fädernesland.»

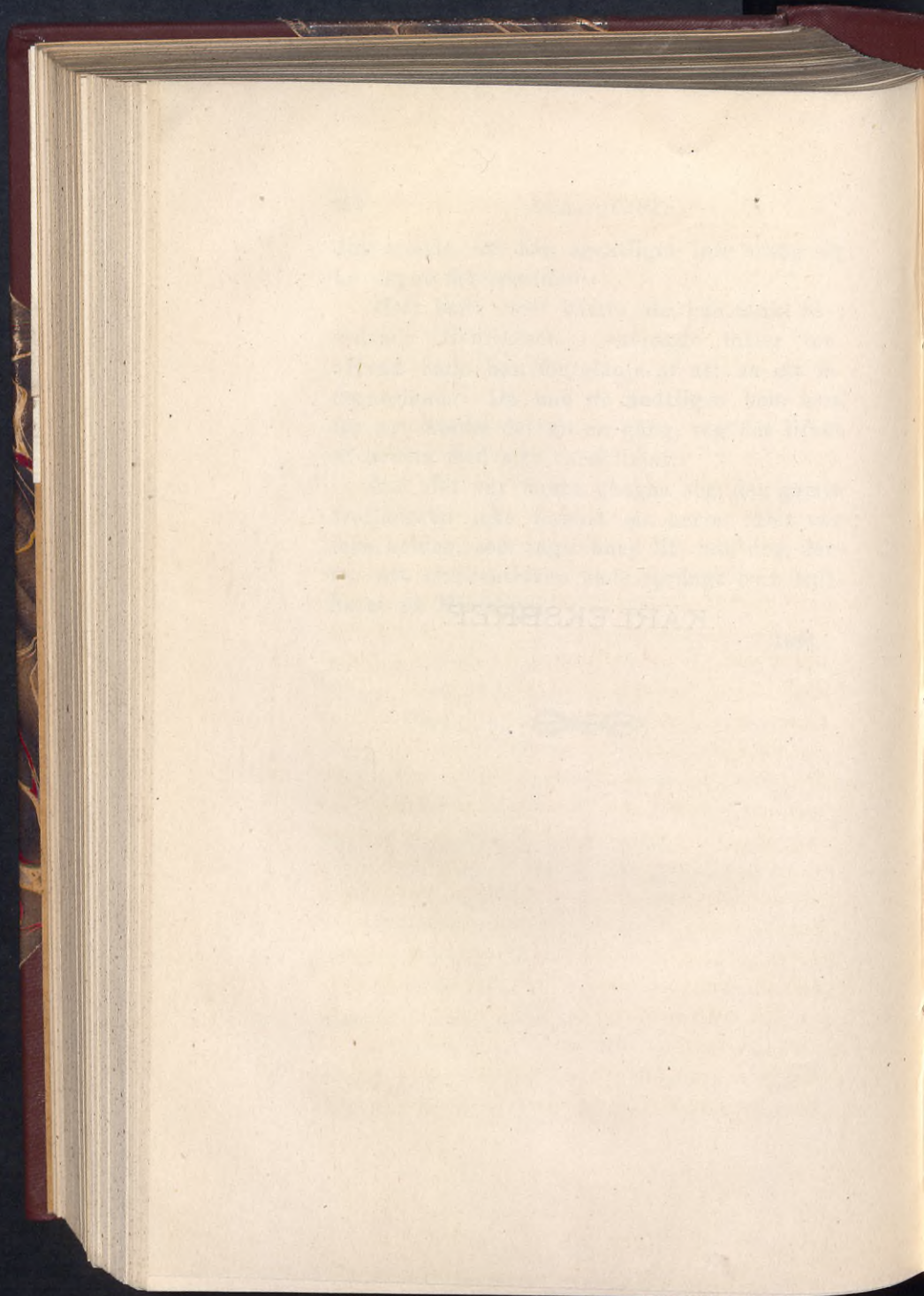
»Det hade varit bättre, om han tänkt så», svarade Henriksson i skärande bitter ton. »Hvad hade han för glädje af att ha ett fädernesland? Då han nu äntligen kom hem för att återse det än en gång, tog det lifvet af honom med sitt vargklimat.»

Men det var första gången som den gamle trotjänaren icke förstod sin herre. Det var icke kölden, som tagit hans lif; han dog, därför att civilisationen hade sprängt bort hällkaret på Himalaya.

1836.

KÄRLEKSBREF.

1.

Smedstorp den 4 november 1883.

Ömt älskade vän må väl

Nu fattar jag min pänna för att skriva till dig min vän så godt jag kan för nu kan jag ej dröja mig längre förr än jag får veta om du är lyckligt och väl framkåmmen från din resa så att allt gick väl för dig under den långa resan till Stockholm. Jag har ej någon ro hvarken natt eller dag förr än jag får veta hur du har det hos ditt nya härskap och om dom är snälla mot dig du må tro att jag har varit lessen för du skulle resa ifrån mig men alldenstund det är för vår framtids skull och lönerna är större i hufvestaden och du der kan spara ihop dubbelt så mycket som här som du tror så får jag väl försöka att döda mitt hjertas stora längtan efter dig min älskade vän och om det är guss vilja så skall vi väl träffas åter och tillsammans vara min älskade hanna du skall tro att jag tänker mer på dig än på någodt annat ty jag har byggt en riktig tjärleks grund hos dig

må du tro och den kan aldrig brytas upp du vet hvad vi har kommit öfverens om på vår framtid när jag får torpet som patron har låfvat mig och du har samlat litet att hjälpa till med o om denna tiden vore framgången så vi finge komma tillsammans det skulle vara en stor glädje för oss båda håller hvad tror du jag tycker att det skulle vara en stor glädje både i himmelen och på jorden alltid är du i mina tankar fast vi äro så långt skilda bor din bild i mitt hjerta när jag nederlägger mig och uppstår och du hvilar hos mig både natt och dag jag glömmet aldrig bårt dig.

Nu har jag ej tid att skrifva mer för denna gång utan en tjär hälsning till dig min älskade hanna och jag har helsan intill skrifvande dag och stund och jag önskar dig samma goda förmån af gud skrif snart så jag får veta om det gick lyckligt och väl för dig på ångbåten

tjärleken grönskar
 du alltid må njuta
 och drömma om kärlek och viska
 mitt namn som uti ditt stilla hjerta bor
 tecknar din i lifvet och döden trogne vän
 högaktningsfullt

Carl Johansson.

Min adress är Smedstorp under Berga säteri Björnlunda stasjon jag får bedja dig om

ursäkt för det är så slarfvitt skrivit men välmenigheten är lika stor för det farväl farväl
skrif snart

2.

Stockholm den 12 december 1883.

Min älskade vän må så godt!

Nu fattar jag pennan för att skriva dig till, och det är ingen gong för tidigt tycker du nog, då jag har vari i den stora Staden Stockholm i sju vickor, men du skall si att här är så mycket att si på och så många nöjen har jag hafvi så det har vari ont om tiden mellan syslerna, fast dom kan jag inte klaga öfver, för här är inte mycket att göra, bara härrn å Frun och två tjänare, jag har bara rummen att städa och gå ärenden, sän har köxan allt det andra. Vi bor i den stiligaste stassdelen nära hummelgården och aldri kan du tro så fint och stiligt vi har i rummena, mycket finare än hos patrons på Berga, då kan du veta. Frun är inte mycket fodrande, det är väl för att hon kan så litet själf, hon är ung och glad och vill bara roga sig och derfor unnar hon också en annan att ha litet roligt. Aldrig kan du tro så skojigt jag hade i förriga vickan på en årdensfest i solens väänner, jag följde med en flicka som tjänar hos barons en trappa upp för hon

var ledamot som det kallas, och jag hade hyrt mig en jusblå alpackaklänning med Ganering af mörkröa rosetter hos en fru ve oxtorget och ett grant armband feck jag låna af min Fru och jag var den finesta på hela balen och hvar- eviga dans feck jag dansa dä va en sak dä. Du må tro der fans stiliga gåssar, och hade jag inte haft en vän förut nere på landet, så kunde jag allt ha fått en på vart finger. Såfi hos barons har en gardist men sånna vill jag inte ha i min gamla vebo för dom får hustrurna försörja sän dom blir gifta, så dom behöfver du inte vara rädd för och ingen annan håller. I qväll va jag bjuden på mindre teatern af en gässe som är kusin till Såfi men härscape skulle på supe och derfor feck jag lof att vara hemma och jälpa frun, men nu har dom gått och derfor passar jag på och skrifver till dig. I strömspatärn var jag bjuden häråmdagen af samma gässe, men jag geck inte för Såfi feck främmande och då tyckte jag dä va förargligt å gå ensammen. Nu är det snart juhl och jag undrar så mycket hvad jag skall ge dig till juhlklapp, alltid blir det väl någon småsak, men intet blir det något dyrt för dä går åt så mycke till kläder här i Stockholm, stilig får en alltid låf att vara förstås när en går ärenden å min nya hatt kåstade öfver sju kronor.

Nej, farväl nu, må så gått, nu kämmer härskape hem från sin supe skrif snart till din trogna ven

Hanna Bergström

Explanaden 21.

3.

Smedstorp den 19 december 1883.

Min af naturen älskade ven

Nu fattar jag pennan för att skriva till dig min vän men det är väl dumt att jag kallar dig min vän men eftersom du ha sagt att du det vill bli så skrifer jag det men om du det inte vill så anhåller jag om min förlåtelse om det är dig emot som det nu tyckes vara eftersom du inte säger ett endaste ord om tjärlek i ditt bref som bara handlade om nöjen och andra gässar men om jag hade selfver och guld så jag kunde göra dig rik då kanhända att du ville ha mig till din älskade men jag älskar ingenting bättre här i världen än dig för jag har dig jämt med suckan och bedrövelse i mina tankar så att jag kan aldrig glömma dig men det kan jag väl tro att du tänker att göra skoj af mig men om gudsjäl är med så gör du inte det min älskade ven jag hoppas och tror att du inte är en af dom som kan sjänka bort ditt hjärta en gång i

vickan sådan är inte jag för om jag vågade så ofrade jag både blod och hjärta för din skull för endast du är den som jag älskar här på jorden men det torde inte vara så hos dig du tycker nog att jag skrifver dumt men jag skrifver inte anlessare än min tjärlek är till dig.

Det var roligt att höra att du har en bra plass och att du rogar dig men om du inte blir lessen på mig så får jag säga dig att hatten tycker jag inte om hvad skall du med den till när vi blir gifta inte passar den för en torparhustru den vackra sjaletten du feck af mig för tu år sän i misommar kunde väl ha gått an och gässarna i Stockholm skulle nog ha tyckt att du är vacker ändå jag köfte på sista torgdan ve stasjon en väggspegel som du skall spegla ditt vackra ansigte i och lite smått köfte jag väl också te julklapp åt dig jag skiekar ett pakett mäd järnvägen men du får inte bryta opp det förr än på julafton det är litet men välment jag har inte råd med några stora presenter nu då är det bättre att spara så vi snart kan få komma tillsammans om du inte vänder ditt hjärta ifrån mig.

Du skrifver så mycket om stiligt det är väl något stockholmsord kan jag förmoda jag vet inte hvad det betyder men jag tycker inte om det, är jag stilig vill du svara mig på det i nästa bref.

Dina föräldrar råkade jag i söndags vid körkan och de frågte om du ännu är mig trogen ja min älskade ven för jesu kristi skull allt hvad du gör så rubba inte den tjärleken som vi har haft oss imellan för då går det aldrig väl med mig.

Jag slutar nu med många tjära hälsningar från mig att du måtte ha helsan och må gått skrif snart tecknar ävigt din

Carl Johansson.

4.

Stockholm 3/1 84.

Till fröken Hanna!

Jag ber tusen gånger om benägen ursäkt för att jag tar mig den stora friheten att skriva till lilla fröken, men det kom så mycket folk in i butiken i går afton, så jag fick ej tillfälle att då som hastigast uttala hvad som låg mig på hjertat. Vi stackars Merkurisöner äro ett af ödet styfmoderligt behandlat slägte, alltid står den förhatliga disken mellan oss och föremålet för vårt hjertas ömma låga. Ja, lilla vackra fröken Hanna, det var det jag ville säga, att aldrig förr har mitt hjerta så klappadt för någon flicka. Första gången jag hade den äran att göra fröken Hannas bekantskap — det var då fröken Hanna kom in i

boden i förra veckan och ville köpa en kanna fortogen och en ask sardiner med toniatsås — var det gjort med samma, den första blicken ur fröken Hannas vackra ögon tittade bums på fläcken eld i mitt hellest brandfria hjerta och jag blef så knäsvag och så yr i hufvudknoppen, att jag så när hade gifvit lilla fröken af sekunda »40 sken» i stället för prima, och det hade väl varit oförsvarligt, ty en flicka som sjelf är så *prima vara* kan man inte expejera annat än med det bästa som fins i butiken. Nu tänkte jag framställa en ödmjuk förfrågan, om lilla fröken skulle ha lust att följa med på södra teatern om söndag afton och se Lilla helgonet, som är en vådligt lifvad och piffig pjäs. Lilla Hanna kan aldrig tro hvad fru Sejs är lifvad der, och jag hör inte till dom som är gudsnådliga och går i sirapskyrkorna — fast jag gudnås är en s. k. sirapsprins — utan jag tycker om det som är lifvadt och vill gerna ha mig ett gått skratt. Calle Stenqvist på Explanadkällaren och hans fästmö, som tjenar på linnéagatan skulle också följa med och kanske en flicka på Gambrinus också, så vi blef ett stort och lifvadt sällskap. Jag kan väl aldrig tro, att Hanna inte exmerar att gå med oss, utan kommer in i boden och ger besked, så jag får köpa biljetter på lördan. Om inte Hanna kommer med, så vill jag inte heller följa med, då sitter jag hellre

hemma och kurar och har tråkigt på min ensliga kammare, fast det är den enda stund på vickan, då jag kan få ha litet skojigt, ty utan Hannas sällskap är det söcknigt och mörkt för mig, hvart jag vänder mig här i världen. Men Hanna kommer nog, och då skall vi ha något lifvadt tillsammans, för här vilar inga ledsamheter, det är mitt valspråk. Jag kan välän aldrig tro, att lilla Hanna har någon vän förut, då går jag i sjön (när nya badhuset öppnas) eller också tar jag in fosfor (från Tyskland, stieckor, förstås, att sälja åt kunderna). Jag skickar upp detta bref med portvaktten, när han tänder gasen uppe i herrskapets farstu. Om snart och gysamt svar anhåller med utmärkt högaktning

Figge Holmberg.

3.

Smedstorp den 14 februari 1884.

Min elskade ven må alltid väl

jag skrifver nu bara ett par rader för att fråga om du är sjuk eller död efter du intet skrifvitt på två månar eller om du har tagitt dig en annan ven skrif och säg hur det är och var inte rädd att jöra mig lessen för om så är att du hafver svikit mig så blir det väl alltid på guss makt någon rå med mig så län-

ge jag är frisk och har helsan men skrif snart för jag har varitt alldeles maktlös en lång tid bara af oro det är som armarna vurte domnade på mig ibland när jag tänker på att du kanse har en annan gässe och intet kan jag arbeta men gud hjälper mig nog nu är anders petter död och jag får torpet ätter honom men får jag inte dig så vill ja aldri dit då får patron skaffa sig en annan torpare jag kommer inte ihåg någon vacker vers i dag att sluta mitt bref mäd men helst ville jag sluta som det står i salmboka

dag från dag är jag bedröfvad
vet ej mer af någon lust
all min fröjd är mig beröfvad
allt mitt tal är suck och pust
tecknar med högacktning

Carl Johansson

skrif nu alldeles som det är om du är sjuk
aller död så behöfver du ej skrifva

6.

Min elskade Figge!

Frun har bjudi främmande te qvällen så jag kan inte komma mäd till tiyoli. Om dom har vett å gå i skaplig tid så kanse jag kommer ätter, jag har låtit göra mig en portnyckel, så nu skall herrn inte behöfva veta någe

och säja att jag springer ute om nätterna, usch ett sånt byke, vore det inte för att jag hade Dig på nedra botten så sa jag opp och det i denna dag. Tack för russinstruten. Och tack för sist på Bajadärn, å hvad jag jöt, der är då en utsigt. Jag hinnér nu ej att skriva mer för jag skall plåcka en järpe till qvällen fast det väl annars vore köxans jöra och om jag hinner skall jag skriva ett par ord å göra slut mäd min gamla fästman der nere på bondlande för nu har jag skuti upp därmed så längen så dä går inte an längre, jag skall tala om för honom att jag nu har fått mig en annan gässe som med mig har knuti kärlekens ömma band för hela lifve

om jag inte är kommen till half tolf så kommer jag inte men du får inte nojsa för mycke mäd di andra flickorna för då blir jag sjalu å då är jag inte god att tass mä

Farväl nu och mycke nöje ifall jag inte kan komma ifrån mitt patrask tecknar din ömt älskande ven
hanna Bergström.

7.

Min dyrkade Hanna!

Som jag vet, att ditt herrskap skall på innosangsen i natt, tar jag en punschbutelj och litet namnam med mig och kommer upp

till dig då jag har stängt boden klockan 10. Håll köksdörren öppen så att inte grannarna hör oss, då jag kommer, för då blir det bara kärngprat och förargelse af.

F.

8.

Smedstorp den 3 april 1884.

Jungfru hanna bergström tillhanda.

Uti förtviflans mörker jag satt mig ner att skriva några få men välmenta rader till dig för att tacka dig för det sorgesamma brevet der du gör slut och på samma gong låta dig veta om mitt nuvarande tillstånd att det är så dött och söckent som det kan vara men klaga kan jag ej ändå få göra för gud ske låf att jag är begåfvad med en ganska god helsa intill skrivande dag och stund och önskar dig samma goda och ädla förmån af gud

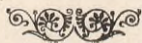
o älskade hanna förlåt om jag talar några ord till dig och framställer en dunkel spegel för dig och omnämner för dig mina hjertans qual ännu hafver jag ej glömt bort dig jag hafver satt ett sådant tycke och en sådan tjarlek till dig att den kan ej släckas så länge jag har lif och anda uti mig jag söker efter ro men kan ej finna jag hade ändå inte trott att du skulle fly undan mig som en hare

flyr undan hunden men tjära du om du hade någe som du hade så tjärt och det flydde undan dig tror du inte att det vurte en svår börda för dig att bära men det vill jag säga dig att om din nya ven skulle svika dig heller det skulle gå illa för dig så skall du alltid hafva en trogen ven i mig så länge jag andas och om du vore aldrig så usel och förkastad så kom bara till mig för här skall du ävit finna trohet och jag skall intet fråga dig om hur du har hafvit det nu slutar jag min skrifvelse med en ödmjuk bön till dig att du ej blir alltför ond på mig för att jag har sagt detta man kan inte veta vad som kan blifva af en innan en dör tänk på mig någon gong om du inte alldeles trampar mig under dina fötter

ömt och vänligt tecknat af mig

Carl Johansson.

1884.

Britannia, the name of the island, was derived from the name of the British people, who were the first inhabitants of the island. The name of the island was first used by the Romans, who called it Britannia. The name of the British people was first used by the Romans, who called them Britanni. The name of the island was first used by the Romans, who called it Britannia. The name of the British people was first used by the Romans, who called them Britanni.

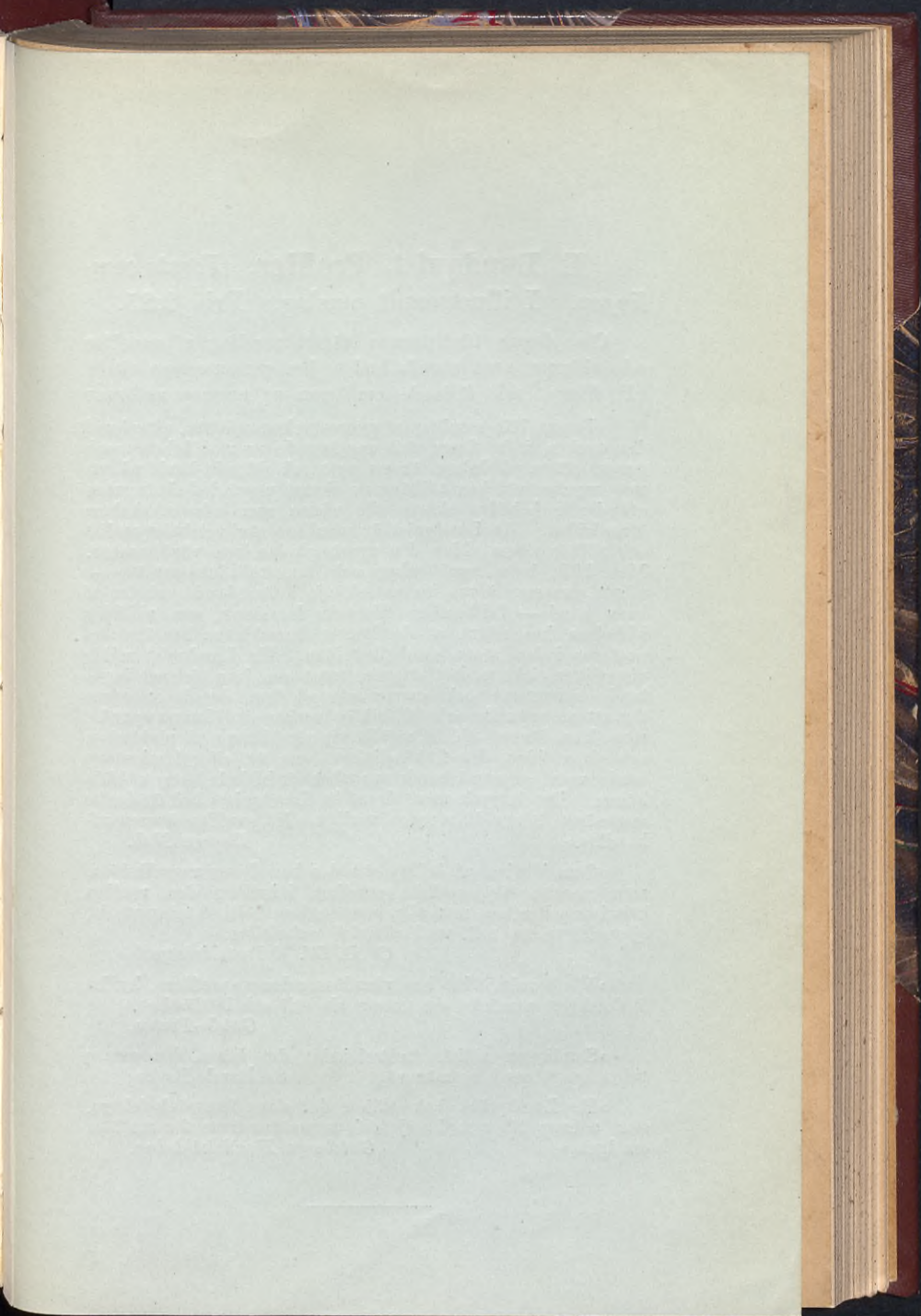
The name of the island was first used by the Romans, who called it Britannia. The name of the British people was first used by the Romans, who called them Britanni. The name of the island was first used by the Romans, who called it Britannia. The name of the British people was first used by the Romans, who called them Britanni.

INNEHÅLL.

En Julnatt	sid.	1
Mors Ringar	›	19
En Metamorfos	›	51
Godt Hjärta	›	65
Skandalen i Svenninge	›	93
Dum-Petter	›	137
Hällkaret på Himalaya	›	209
Kärleksbref	›	231

INDEX

1	26	Mr. Tolson
10		Mr. Hays
15		Mr. Boardman
20		Mr. Nichols
25		Mr. Belmont
30		Mr. Mohr
35		Mr. Casper
40		Mr. Callahan
45		Mr. Conrad
50		Mr. DeLoach
55		Mr. Evans
60		Mr. Gale
65		Mr. Rosen
70		Mr. Sullivan
75		Mr. Tavel
80		Mr. Trotter
85		Mr. Tele. Room
90		Mr. Holmes
95		Miss Gandy

E. Lundquist, Profiler. Första samlingen. I illustrerad omslag. Pris 2:25.

Om denna författarens första samling af noveller och skizzer, som utgafs under den gemensamma titeln »Profiler», må följande omdömen ur pressen anföras:

»Denna lilla samling af genrestycken ur lifvet, efter hvad det tyckes, i de flesta fall uppfångade ur verkligheten och genast fästa på duken, är ett nytt och slående bevis på att man mycket väl kan tillhöra en skarpt utpräglad skola, utan att därför behöfva skatta till någon som helst af skolans öfverdrifter. Hr Lundquist är nämligen otvifvelaktigt realist och tillhör såsom sådan den nyaste skolan inom vår litteratur. Men både hans uppfattning och framställningssätt äro — något som man äfven kunnat skönja i föregående arbeten af hans hand — fullkomligt fria från det slagg, som vidlåder bådadera hos några af de längst framskjutna literära förposterna i den stora samhällsstriden. Hr Lundquist målar visserligen icke endast dagrar, tvärt om, han förbiser ingalunda skuggorna och sparar icke på dem, der de erfordras för att en naturlig och följdriktig verkan skall kunna uppnås, men han lägger aldrig onödigtvis sina läsare på pinbänken och sårar aldrig den finkänslighet, som är, eller åtminstone borde vara, en utmärkande egenskap för bildade läsare af båda könen. Det intryck man får af hr Lundquists bok är derför angenämt, äfven då mera allvarliga eller sorgliga ämnen afhandlas.»

Dagens Nyh.

»Som läsning på lediga stunder kan denna anspråkslösa, men ganska förtjenstfulla samling, i hvilken den vanliga kältringspolemiken mot allt, som fordom hölls aktningvärdt, ej spelar någon roll, med allt skäl anbefallas.»

C. D. W. (i Posttidningen).

»Vi förorda ifrigt hos våra läsare dessa » profiler », hvilka fördelaktigt utmärka sig genom sin stil och lästlätthet.»

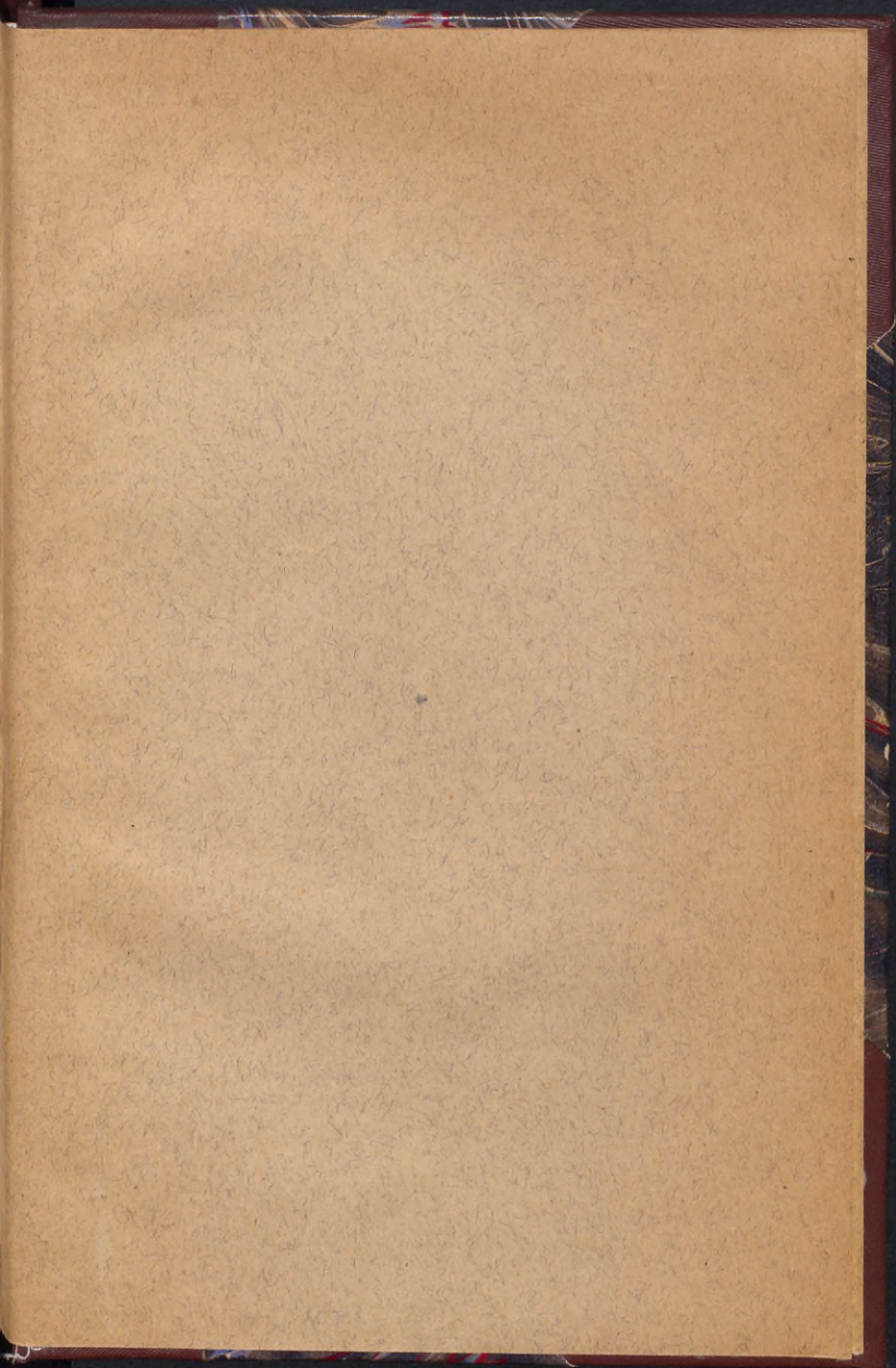
Göteborgs-Posten.

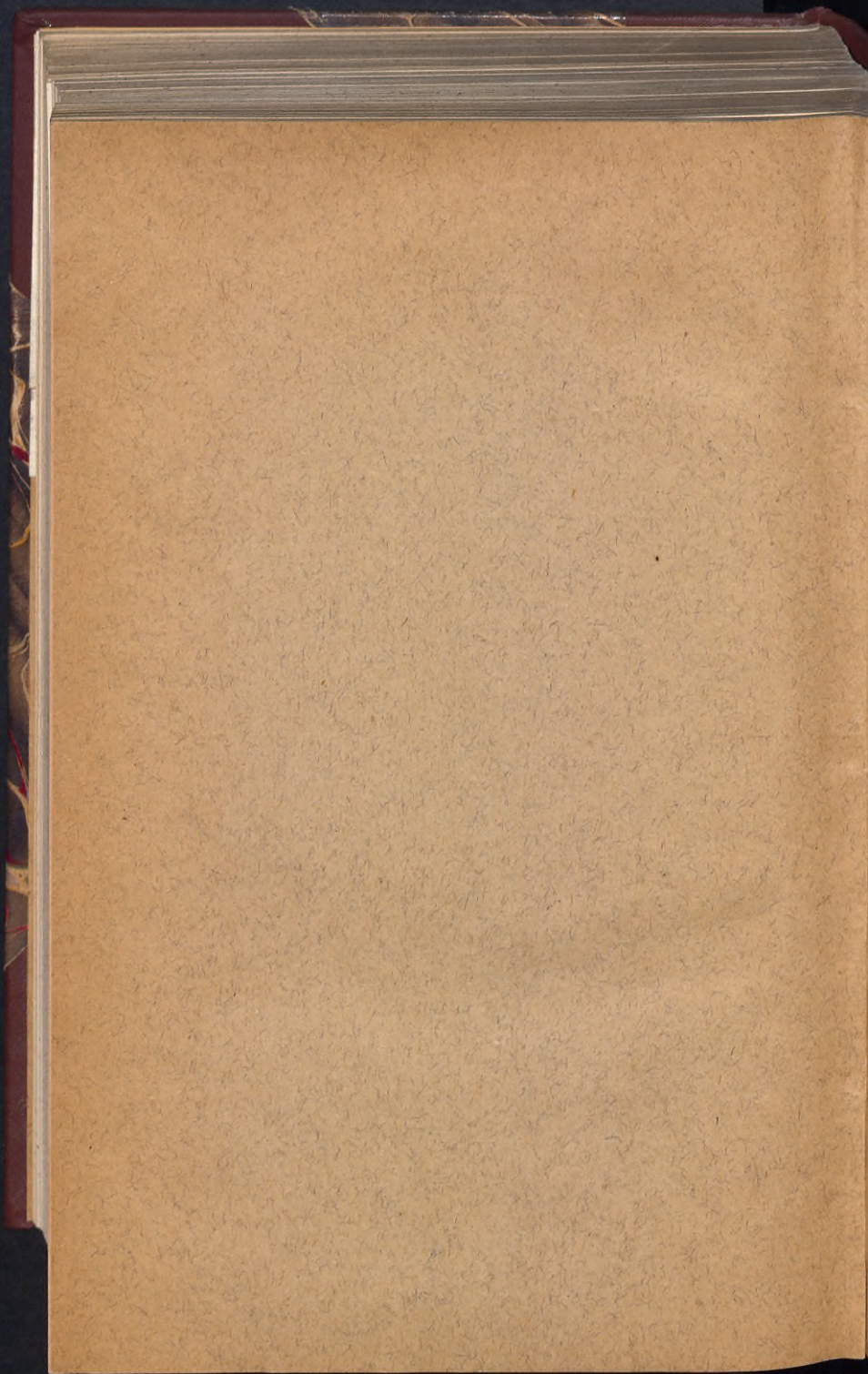
»Samlingen tillhör otvifvelaktigt det bästa, den senare tiden bragt oss i literaturväg.»

Smålands-Posten.

»Hr Lundquists bok tillhör det slags förströelsekyt, som enhvar läser med nöje och gerna tar fram för att läsa om igen.»

Göteborgs Handelstidning.

6000207550

Göteborgs universitetsbibliotek

